PRODAJNI SERVIS
Modna hiša
LJUBLJANA
vam nudi bogato izbiro spomladanskih novosti tekstila in konfekcije

TEDENSKA TRIBUNA
LJUBLJANA, 19. marca 1963 – Leto XI., štev. 11 Cena 30 din

NOVA ARABSKA ZVEZA NA SREDNJEM VZHODU

Sirski državni udar (slika levo) je ustvaril pogoje, sredi katerih so se pretekli teden v Kairu sestale vladne delegacije Sirije, Iraka in Združene arabske republike. Razpravljali so o novi uniji, ki bi jo tvorile te tri države, pridružila pa naj bi se jim v tej ali oni obliki še Alžirija in Jemen. Pogajanja so trajala triindvajset ur, zaključila pa so se s skupnim sporočilom, ki pravi, da so se načelno sporazumeli o ustanovitvi unije. Dopisniki iz Damaska in Bagdada trdijo, da obstaja soglasje tudi o tem, naj bi novi zvezni državi načelovali skupni predsednik, skupna vlada in skupni parlament, vendar bi članice obdržale precejšnjo mero notranje avtonomije. Takoj po vrnitvi sirske delegacije v Damask se je sestala sirska vlada pod vodstvom Salaha Bitarja (slika desno: na skrajni desni). Visoki sirski predstavniki so izjavili, da bodo o natančni obliki arabske zveze — federacija ali konfederacija — razpravljali v nadaljevanju pogajanj, do katerega bi prišlo še ta teden.

Ženevski avtomobilski salon

Pretekli četrtek se je začel v Ženevi 33. mednarodni avtomobilski salon, ki je prvi letošnji prikaz novitet v avtomobilski proizvodnji. Sodeluje 12 držav s skupno 112 razstavljavci. Med njimi prevladujejo Nemci, ki jih je 206, sledé pa Francozi (205), Švicarji (194), Američani (162), Angleži (128), Italijani (122). Med razstavljavci pa so letos tudi Sovjetska zveza, ČSSR, Japonska, Norveška in Švedska, ki se skušajo uveljaviti na mednarodnem tržišču in predvsem na zahodnoevropski skupni trg. Po številu razstavljenih avtomobilov je na prvem mestu Anglija, na drugem ZDA, na tretjem Italija.

Prvo mesto na letošnjem salonu pripada italijanski tvrdki Lancia, ki je razstavila svoj novi model »Fulvia«, ki bo stal na italijanskem trgu 1,348.000 lir. »Fulvia« ima štiricilindrski štiritaktni motor, ki razvija največjo hitrost 138 km pri potrošnji 9 litrov bencina na 100 km. Italijanske novosti na salonu so še: »Bianchina«, odprta in normalna, Fiat 1500, Fiat 1600 S cabriolet, Alfa Romeo, Giulietta SS coupe. Fiat je prikazal tudi nov motor, pri katerem bo treba zamenjati olje samo vsakih 10.000 km. Med drugimi novostmi je zbudila mnogo zanimanja štirisedežna »Simca 1300 berlina« in Simca 1500. Angleška tvrdka Rootes razstavlja svojo novost Sunbeam Alpine Sport, Ford propagira svoj novi model Ford Capri »GT« razen svoje verzije Cortine, Conzula in Taunusa. British Motor Corporation pa gradi svoje nade predvsem na svojih »850« v modelih Standard, Eksport, Superluxe, Countryman in Cooper.

Sovjetska zveza razstavlja model Volga s šestimi sedeži, ki spominja na velike ameriške modele pred desetimi leti, toda z vrsto koristnih tehničnih novosti. Zanimivo je tudi, da ima sovjetska avtomobilska industrija v Italiji tudi že svoje agente in predvidevajo, da bodo modeli Volga zaradi izredne vzdržljivosti in dolge življenjske dobe motorjev kmalu začeli krožiti tudi po Italiji, predvsem kot taksiji.

1968 - Američani na Luni?

Ameriški izvedenec za vesoljska vprašanja dr. Willy Ley je med konferenco na univerzi v New Orleansu izjavil, da ni izključeno, da bodo Američani v 1968. letu poslali človeka na Luno. Dr. Ley je dejal, da je Amerika v veliki meri nadoknadila zamudo za Sovjetsko zvezo na tem področju in da je Sovjetska zveza, kar zadeva osvajanje vesolja, pred njimi morda samo še za eno leto. Dodal je, da bodo lahko ZDA že proti koncu leta 1966 ali najkasneje 1967 izstrelile človeka na krožno pot okoli Lune brez pristanka na njej, naslednje leto pa bo ameriški astronavt že korakal po Lunini površini.

Sloviti sovjetski fizik in matematik Troicki pa je prav v tednu objavil v Izvestijih članek, v katerem pravi, da je prišla sovjetska znanost do zaključka, da Lunine površine ne pokriva droben prah, kot so menili doslej, pač pa porozna snov, podobna votlemu kamnu, vendar z drugačno kemično sestavo. Troicki tudi piše, da so sovjetski znanstveniki izračunali, da znaša toplota v globini 50 do 60 km pod Lunino površino okoli tisoč stopinj in da je zato toplota, ki prihaja iz Lunine globine enaka toploti, ki prihaja iz zemeljskega središča.

SORAJA: OD CESARICE DO FILMSKE ZVEZDE

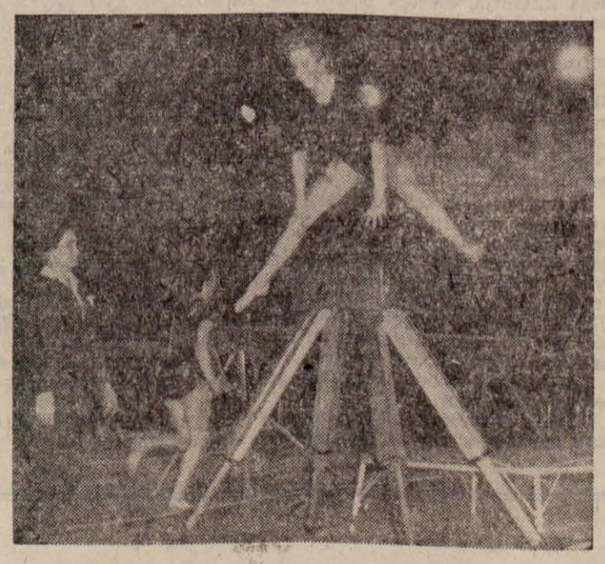
Bivša perzijska cesarica in od svoje ločitve doslej brezposelna »princesa« Soraja Esfandiari se je odločila za filmsko kariero. Novico o tem je uradno sporočil sredi preteklega tedna svetovno znani filmski producent De Laurentiis, ki je izjavil, da je Soraja podpisala z njim pogodbo za nastop v filmu, katerega naslov še ni določen. Sorajo je uspešno prestala preizkušnjo, ki jo je režiral De Laurentiis sam. De Laurentiis je novinarjem izjavil: »Njena pojava na filmskem platnu je zelo učinkovita. Prepričan sem, da jo čakajo veliki uspehi in da sem odkril novo filmsko zvezdo.«

Iz šarovega dvoma v Teheranu pa je prispela vest, da je iranski državni minister Jehandir Tafazzoli izjavil, da bo šah, če bo Soraja uresničila svoj namen in se odločila za film, odvzel svoji bivši ženi naslov princese in tudi mesečno vzdrževalnino 4000 dolarjev, katere ji je redno izplačeval od dneva ločitve. To vest je komentirala Soraja z besedami: »Svobodna sem in ne sprejemam ukazov od nikogar.«

Telovadni večer na GR

»Telovadno slavje« je bil naslov sobotne vzorne telovadne akademije v veliki kupolasti dvorani na GR, ki jo je priredil Partizan – Narodni dom v počastitev stoletnice telesnovzgojnega društva. Člani društva — od najmlajših do najstarejših — so v dopadljivem sporedu pokazali vso pestro vsebino društvenega življenja v telovadnici. Sredi pozornosti so bili tudi vrhunski telovadci in telovadke s svetovnim in evropskim prvakom Cerarjem na čelu. Na naši sliki: prizor s sobotne proslave stoletnice telesnovzgojnega društva Narodni dom.

Foto: Z. D.

Nagrada „TT": spomin in spodbuda

V zvezi z nagrado, ki jo je »TT« namenil najboljšim tekmovalcem v smučarskih poletih FIS v Oberstdorfu (1961), na Kulmu (1962) in letos v Planici, je predsednik planiškega organizacijskega komiteja *dr. Danilo Dougan* dal za naš tednik tole izjavo:

»Z letošnjo planiško prireditvijo bomo zaključili prvi ciklus tekmovanja za trofejo inž. Stanka Bloudka, ki jo je pred tremi leti razpisalo uredništvo »TT«. Iz neposrednih stikov s prireditelji tekem v Oberstdorfu in na Kulmu, ki so z velikim razumevanjem sprejeli to tekmovanje v svoj prireditveni program, in s predstavniki tujih nacionalnih smučarskih zvez, sem ugotovil, da to trileto tekmovanje izredno popestri vsakoletne prireditve v smučarskih poletih, hkrati pa je tudi pomembna stimulacija skakalcev. Hkrati smo s tem tekmovanjem uspeli obdržati v najlepšem spominu neminljive zasluge pokojnega inženirja Stanka Bloudka za gradnjo velikih skakalnic in za razvoj smučarskih poletov sploh. Vsakoletna razglasitev rezultatov je lepa počastitev našega inženirja Stanka Bloudka.

Velika vrednost tega tekmovanja je še, da vsakoletni in tudi končni rezultati lepo kažejo, kako se disciplina smučarskih poletov razvija v posameznih državah.

Pred letošnjo planiško prireditvijo so na 1. mestu v tej ekipni konkurenci skakalci Nemške demokratične republike s 1894,1 točke, kar popolnoma ustreza uspehom, ki jih dosegajo tudi na drugih skakalnih revijah. Naši smučarji so na 5. mestu s 1465,4 točke, a pred Italijo, Norveško, Poljsko, Švedsko in drugimi državami. To dokazuje, da so v zadnjih letih enakomerno, čeprav še zmeraj prepočasi napredovali, upamo pa lahko, da bodo svoj položaj zadržali ali pa ga celo še zboljšali na letošnji planiški prireditvi.«

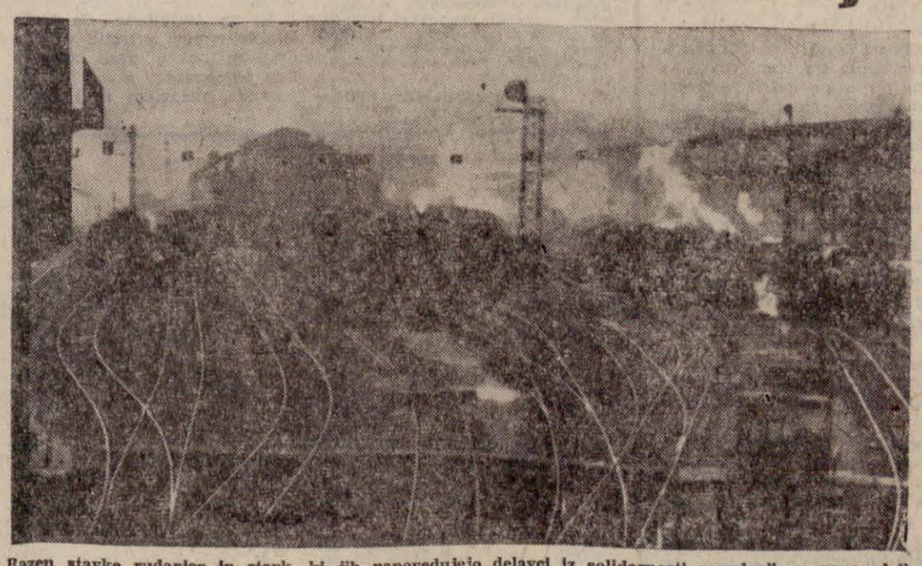
NA SLIKI ZGORAJ:
Predsednik planiškega organizacijskega komiteja dr. Danilo Dougan z nagrado »TT« za najboljše smučarske skakalce na svetu.

FOTO: Z. D.

OBLAČNO IN TOPLEJE

Prevladovalo bo spremenljivo oblačno in postopoma toplejše vreme. Sprva so možne le prehodne rahle padavine. V drugi polovici tedna je verjetnost tudi večjega poslabšanja.

Stavkovni val v Franciji

Razen stavke rudarjev in stavk, ki jih napovedujejo delavci iz solidarnosti z rudarji, so napovedali 24-urno stavko tudi francoski železničarji, ki zahtevajo višje mezde in boljše delovne pogoje. Na sliki je pogled na tovorno postajo v Batignoliersu in tire, zastavljene s stoječimi lokomotivami. (Foto AP)

PASTOREK

O turistični propagandi dostikrat slišimo govoriti. Zlasti tedaj, ko začenjamo ugotavljati pomanjkljivosti posameznega turističnega območja. Takrat pravimo: »Če bi naredili malo več propagande... uspehi ne bi izostali.« Ko pa je treba odšteti denar za propagandno dejavnost, smo običajno tiho in brez moči. Celo škoda se nam zdi, da bi denar »proč metali«, saj ga je tako ali tako premalo. In končno, ali nimamo takih prirodnih lepot, ki že same vabijo, ne da bi jih propagirali?

Takega prepričanja je pri nas še vedno vse preveč turističnih delavcev in drugih, ki jim je turizem na skrbi.

Praksa pa je tako mišljenje že neštetokrat ovrgla.

Letos bomo v Jugoslaviji, do začetka poletne turistične sezone, zgradili novih hotelskih in prenočninskih zmogljivosti za okoli deset tisoč ležišč. To je vsekakor občutno povečanje naših turističnih kapacitet. Banke so investitorjem v te namene že dale posojila za devet milijard dinarjev in hotele, bungalove, motele že gradijo.

Ob tem pa se zastavlja tudi vprašanje, kako bomo te povečane prenočninske zmogljivosti tudi »prodajali«, če pomislimo, da je pri nas, po dognanih podatkih, sleherna postelja zasedena le dvainsedemdeset dni na leto!

Brez turistične propagande, brez propagandnih prijemov kajpada ne bo šlo. Če tujci in seveda tudi domači gostje ne bodo vedeli, da smo v tem ali drugem kraju letos dogradili toliko novih hotelov, da imajo letos možnost letovanja tudi v tistih krajih, kjer doslej to ni bilo mogoče, ker pač turist ni imel kje prenočiti, tudi ne bodo prišli tjakaj.

In vendar so se turistične organizacije, kakor tudi gostinski objekti in podjetja, znašli pred nerešljivimi problemi. Nove gradnje so jih preveč »okupirale«, finančnih obveznosti je tako ali tako že preveč, da je za propagando kratko malo zmanjkalo denarja. Kot že tolikokrat doslej!

Toda ni je bančne ustanove pri nas, ki bi se odločila za dajanje kredita za turistično propagando. To, pravijo, je precej meglena investicija...

In vendar gre le za okoli devetdeset milijonov dinarjev, ki bi bili potrebni za propagando naših novih prenočninskih zmogljivosti! To pa bi bil le en odstotek celotnih vloženih investicij v letošnjem letu, medtem ko je to razmerje v tujini trikrat večje.

Ali ni čudno, da devetim milijardam nikakor ne moremo dodati še devetdesetih milijonov dinarjev za propagando, ki bi brez dvoma bogato obrestovala vloženi denar mnogo prej kot sicer?

IZTOK AUSEC

CVETICE IN POLARISI

Ali že veste, da se mornarji atomskih podmornic ukvarjajo z negovanjem cvetic?

Zaslugo, da je prišla ta podrobnost v svet, ima ameriško podmorniško poveljstvo, ki je s spretno publicitetno potezo povabilo nekaj reporterjev iz prijateljskih listov, naj obiščejo podmornico Thomas Jefferson. Ogledali so si jo, se popeljali z njo na krajši izlet in opisali vse, kar so smeli.

Iz njihovih poročil zveš, da je taka podmornica mrk podvodni svet elektronskih računalnikov, zalog za neskončne podvodne plovbe in izvežbanih, živčno krepkih ter poslanstvu vdanih ljudi. Med drugo svetovno vojno so imeli podmorničarji navado, da so na stene poveljniških stolpov risali obrise ladij, ki so jih potopili njihovi torpedi. Na podmornicah z jedrskimi raketami Polaris ne bi mogli risati ladij; risali bi mesta, ki bi jih v primeru vojne razdejale njihove »ribe«, a si jih pred napadom ne bi mogli niti ogledati, saj bi bila oddaljena tudi po 2500 kilometrov.

In sredi vsega tega ta mili, nebogljeni, zasmehljivi detajl; med vrsto razvedril, s katerimi si podmorničarji ob dolgih podvodnih blodnjah krajšajo čas, je tudi gojenje lončnic. V navadnih lončkih z zemljo jih sredi podmornice seveda ni mogoče gojiti; imajo jih v hidroponskih posodah, kjer jim korenine visijo v umetno vzdrževanih kemičnih raztopinah. Tako se vojščaki jedrsko-raketne dobe potem, ko opravijo računov in natančnosti polno dežurstvo, posvetijo nežni umetnosti gojenja cvetja...

Kako človeško je to in kako čudno mešanico občutkov vzbuja! Jedrska podmornica, popolna kombinacija človeškega živčnega in atomsko elektronskega sistema, ki je ves prirejen smrtonosnemu namenu, nosi hkrati s seboj ta sanjarjenja o miru, tišini, pomladnem vetriču, soncu, vse te odbleske sproščenega, lahkotnega, ljubeznivega življenja, ta hrepenenja po zelenju in sreči in nemara ljubezni. Vojakova usoda! Srednjeveški vitez se v železnem oklepu odpravlja na turnir, na boj s kopji, a okrog roke si zavezuje prosojen šal svoje ljube, simbol vzvišenega in dobrega nagnjenja, ki ga bo naslednji trenutek raztrgalo sovražnikovo jeklo. Vojak iz strelskih jarkov prve svetovne vojne hrani nekje v žepu povaljana in zmečkana pisma svoje žene in potem se mu kri razliva čez okorne kmečke pismenke. Ameriški GI si lepi po omarah in notranjosti tankovskih kupol hollywoodske pin-up-girls in misel na dom mu plava na takih Glenn Millerjeve glasbe.

Razvoj se nadaljuje in ob Polarisih uspevajo cvetice. Ostra disciplina, skrajna smotrnost in hladno preračunavanje, katero hipotetično mesto naj med vežbo zadene »riba številka devet« ali katera druga; hkrati pa trganje iz oklepa, zatekanje v notranji svet, kamor ne more ne podmornica ne poveljnik ne vojaška pravila, a kjer ima svoj prostor cvetica v lončku.

To je morda samo sentimentalen detajl in sentimentalno razglabljanje, zakaj v trenutku, ko bi bilo treba, bi ribe-Polarisi zadele svoje cilje. O tem smo najbrž lahko prepričani. Vendar pa ne verujem, da bodo kdajkoli izmašli sistem, orožje ali stroj, ki bi ljudi tako spremenil, da bi docela prenehali hrepeneti po prostosti, zelenju, sreči in ljubezni.

DUŠAN DOLINAR

Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo — Svet, ki v njem živimo —

3 ADŽUBEJEVI PREGOVORI

ZET SOVJETSKEGA PREMIERA JE S SVOJIM OBISKOM V ITALIJI VZBUDIL VELIKO POZORNOST — ZSSR NI VEČ IVANČEK, MARVEČ IVAN IVANOVIČ

Nikomur ni uspelo odkriti, ali je prišel Aleksej Adžubej, zet premiera Hruščova, v Italijo kot turist, ali kot podpredsednik društva »Italija – ZSSR« ali pa kot osebni odposlanec premiera z nalogo, da na novih osnovah pripravi razgovore z Vatikanom oziroma da pripravi potovanje najvišjih sovjetskih predstavnikov v Italijo.

V dolgem razgovoru z novinarji je direktor »Izvestij«, ki je hkrati tudi poslanec v Vrhovnem sovjetu, odločno demantiral vsa ugibanja okrog nagibov, ki so ga privedli v Italijo.

»Sprejel sem povabilo društva ‚Italija — ZSSR' in največ kar je dopustno, bi moje potovanje lahko označili kot novinarsko misijo. Na Zahodu se pogosto dogaja, da spravljajo takoj v vzročno zvezo, če se na primer osebnost, ki uživa v ZSSR velik ugled in ima politično težo, pojavi v kaki zahodni državi. To se mi je že večkrat zgodilo. Nihče pa se ne potrudi, da bi razumel, da je moj položaj z ozirom na moj vpliv zelo ugoden za to da opazujem in da si prizadevam razčistiti posamezna stališča ter delovati tako, da bi se nasprotja omilila.«

Naslednje vprašanje se je glasilo: »Na kaj ste mislili, ko ste dejali, govoreč o polemiki med ZSSR in Kitajsko, da je komunistični tabor včasih tudi hrupen?«

Adžubej je odgovoril: »Odgovoril bom z ruskim pregovorom. Kadar se prijatelji pričkajo to pomeni, da se zabavajo.«

»In vaše poslanstvo v Vatikanu?«

»Popolnoma zgrešeno je, če mi kdo pripisuje kakršen koli namen v tem pogledu. Če bi se mi ponudila priložnost za obisk v Vatikanu (razgovor je tekel še pred avdienco pri papežu) bi bil seveda zelo zainteresiran zanjo, v prvi vrsti z novinarskega gledišča. Še enkrat se bom poslužil pregovora, tokrat verskega: človek obrača, bog obrne.«

Adžubej se je zelo negativno izrazil o zunanji politiki vlade levega centra; malo previdnejši je bil pri presoji njene notranje politike.

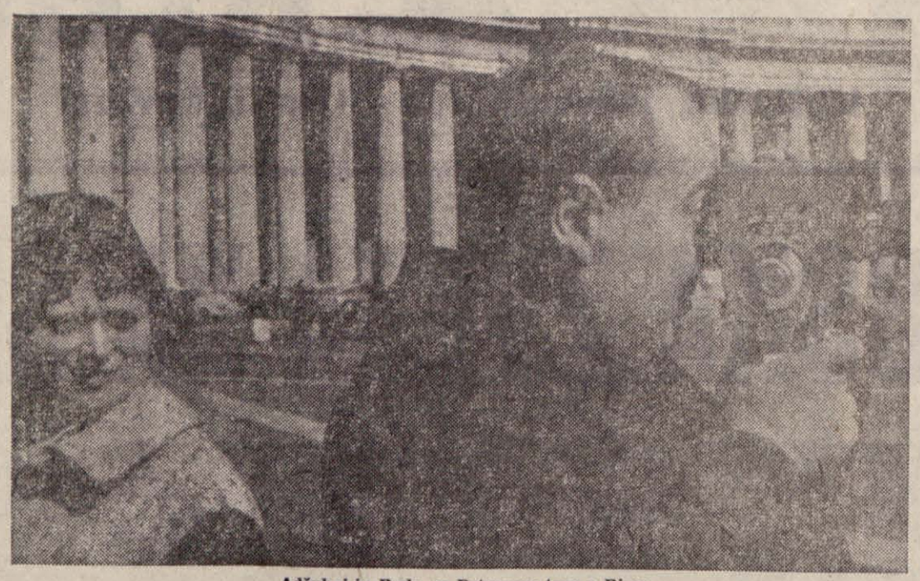
»Ne bi se hotel vmešavati v notranje italijanske zadeve, toda stališč, ki jih je med kubansko krizo zavzel Fanfani in njegovi sodelavci, javnost v Sovjetski zvezi ni ugodno ocenila. Želeli bi videti bolj realistično in bolj smelo presojo položaja. Pri tem bi opozoril na to, da je Hruščov po umiku s Kube dobil brzojavke soglasja od vsepovsod, Fanfani pa je molčal. To, da ste sprejeli rakete »Polaris« v atomski obrambni sistem Italije pa je pripeljalo Italijo v zelo kočljiv, upal bi celo reči, nevaren položaj.«

Novinarji so ga opozorili, da je šef italijanske socialistične stranke Pietro Nenni na televizijski oddaji ocenil kot pozitiven dogodek to, da je Italija privolila v odstranitev raket »Jupiter« z italijanskega ozemlja s tem, da bodo v Sredozemlju razmeščene rakete »Polaris«. Adžubej v odgovoru ni bil direkten.

»Ne bi se hotel spuščati v polemiko s Pietrom Nennijem, med drugim tudi zato, ker tako kot ni on, tudi jaz nisem strokovnjak za atomsko oborožitev. Ponovil bom samo to, kar je pred kratkim v Moskvi povedal naš obrambni minister: ‚Če bo prišlo do uporabe nuklearnega orožja, potem bo ZSSR takoj reagirala. V takem primeru bi bilo vprašanje »Jupiter« ali »Polaris« drugotnega pomena. V takem primeru bi postalo Sredozemlje nevralgična točka in prizadeta ozemlja se ne bi merila s kilometri, marveč s tisoči kilometrov. Na morjih, ki obkrožajo vašo deželo, pa ne bi bilo več belih jadrnic, ne ribičev ne lepih kopalk. Ko sem se pogovarjal s predsednikom Kennedyjem, sva dolgo govorila o tem, predvsem pa o potrebi, da je treba začeti razgovore med članicami Varšavskega in članicami NATO pakta. Naši predlogi niso bili sprejeti. Hruščov ima prav, kadar trdi: ‚Mnogi zahodni diplomati pokažejo neverjetno sposobnost, kadar gre za to, da zavrnejo kakršen koli konstruktiven predlog, ki ga da ZSSR.' Še pred nedavnim so zahodni diplomati govorili o sovjetski diplomaciji kot o »diplomaciji njet«. Danes jim očitek vračamo in trdimo, da je prava »njet diplomacija« tista, v kateri so postali izredni mojstri.«

Naslednje vprašanje se je nanašalo na Skupno evropsko tržišče.

»Poskusil bom odgovoriti kar najbolj odkrito«, se je glasil odgovor. »Mislimo, da so preveč zaprti gospodarski sistemi v današnjem času anahronizem in nevarnost za mir. Neizbežno je namreč, da se gospodarski interesi prej ali slej povežejo z vojaškimi pakti. Pred kratkim smo dali pobudo za svetovno trgovinsko konferenco (v resnici so dale pobudo neangažirane države v Kairu, med njimi tudi Jugoslavija — op. ur.); vsako, še tako smelo pobudo za gospodarsko integracijo v svetovnem merilu bomo sprejeli z razumevanjem. Izključitev Britanije iz Skupnega evropskega tržišča pa je vaša notranja stvar in vi sami morate odločati ali jo sprejmete ali ne. Os Pariz—Bonn, ki je glavni vzrok za to, da je bila Britanija izključena, pa ocenjujemo negativno kot nevaren element; povečuje mednarodno napetost, ne gre v prid pogajanjem za rešitev nemškega problema in razgovorom, ki bi privedli do ustanovitve svobodnega mesta zahodni Berlin ... Ponavljam: če sprejmete Britanijo v Skupno tržišče ali ne, je to vaša notranja stvar, če v Španiji nameščate rakete, pa se nas to tiče neposredno, toliko bolj, ker zahodni generali kar naprej poudarjajo, da je to naperjeno proti ZSSR.«

Adžubej in Rada na Petrovem trgu v Rimu

Adžubej se je na široko razgovoril o političnih in vojaških vprašanjih; morda zato, da bi omilil trdoto svojih »vojaških« izvajanj, je zaključil razgovor z novinarji z aforizmom, ki ga pogosto uporablja Hruščov: »Mnogi so še vedno prepričani, da je ZSSR Ivanček, bosopeti fantek v kratkih hlačah; toda ZSSR je postala velika, odrasla država, postala je Ivan Ivanović, kar pomeni Ivan pokojnega Ivana.«

(ESPRESO)

„VIDEL SEM AZEMA...“

KRATKA REPORTAŽA IZ SPREJEMNICE TURŠKEGA VELEPOSLANIŠTVA V DAMASKU — ARETIRANI POVELJNIK ARMADE PREPREČIL DRŽAVLJANSKO VOJNO

Damask, marca. — Bivši sirski premier Azem je sedel na zofi v sprejemnici turškega veleposlanika v ulici Aburemana; čez pižamo je imel ogrnjeno jutranjo haljo iz kamelje dlake. Na nosu so mu tičali črni naočniki: vztrajno je molčal. Do njega so spustili dva turška fotoreporterja, da bi ga fotografirala, jaz pa sem se, nezaželeni gost, vsilil kot tretji. Bivši premier je pobegnil iz svojega stanovanja, ki je v isti vili kot turško veleposlaništvo, samo nadstropje više, oblečen samo v pižamo in jutranjo haljo. V treh dneh svojega zatočišča še ni pomislil na to, da bi se oblekel. Vse je pustil v svojem stanovanju, kamor si ne upa, boječ se, da bi zgubil pravico do političnega zatočišča, če bi zapustil turško veleposlaništvo; tudi soproge in hčera ne mara poslati v nadstropje više. Pa tudi obleko, ki mu jo je ponudil turški veleposlanik, ki je trenutno njegov gostitelj, odklanja.

Ko sem bivšega premiera vprašal, če ima morda kakšno izjavo za tisk, me je odsotno pogledal, stisnil fino oblikovani ustnici in končno dejal, da nima prav ničesar, kar bi mi lahko povedal. Potem me je uslužbenec turškega veleposlaništva zelo vljudno postavil pred vrata in mi pomagal, da sem prišel skozi kordon sirijskih vojakov, ki varujejo veleposlaništvo pred morebitnimi demonstracijami.

Medtem so v mestu manjše pronaserjevske manifestacije, ki jih skuša vojska razgnati. Letalski oficirji, ki se v prvem trenutku niso priključili revoluciji, so z razvojem dogodkov postavili pogoj za svojo nevtralnost: to, da ne bo priključitve k ZAR v smislu starih formul izza časa unije.

Ni pa izključeno, da bodo letalski oficirji privolili v kako drugačno obliko zveze med petimi »svobodnimi arabskimi državami«, predvsem med Egiptom, Sirijo in Irakom. Opazovalci so domala prepričani v to, posebno še, ker je šef iraške delegacije, ki se je mudila v Damasku, Ali Saleh el Saadi, na tiskovni konferenci izjavil, »da se bodo njegova država, Sirija in Egipt za gotovo združili«.

Stranka Baas organizira majhne manifestacije; to so sprevodi študentov in študentk, ki brez transparentov, zastav ali portretov voditeljev manifestirajo po ulicah za revolucijo. Damask živi dokaj normalno življenje: vojaki se v »sukih« (arabski trg) mešajo s trgovci in branjevci, med njimi je tudi nekaj oficirjev, ob robu cestišča pa sta si nemalokrat tank ali oklopni avto in zvrhan kup južnega sadja neposredna soseda.

Nacionalni svet revolucije je ukazal, naj aretirajo tiste komuniste in socialiste, ki so podpirali prejšnji režim. Ne ve pa se, kje sta šef KP Sirije Mustafa Amin in šef socialistične stranke Hurani. Za oba pravijo, da sta zapustila Sirijo. Ne izključujejo možnosti, da so ju leaderji vojaškega puča predhodno obvestili, naj se umakneta, glede na težnjo pučistov, da bi bil preobrat čim manj nasilen. V Siriji ne marajo prelivanja krvi! V prvih dneh po revoluciji so aretirali okrog 150 oseb. Med prvimi so aretirali bivšega predsednika sirske vojske generala Zareddina, ki je prepričal svoje oficirje, ki so ga hoteli braniti, naj se ne spuščajo v bratolomno klanje. Zareddin je tudi vplival na komandanta letalstva, da je ostal nevtralen.

Bivši predsednik republike Kudsi je v hišnem priporu; je pa popolnoma odrezan od novic. Niso ga niti obvestili, da je bil odstavljen. Šele 11. marca so nove oblasti ukazale trgovcem, naj vzamejo iz prometa njegove slike.

Kot v Iraku, je tudi v Siriji Nacionalni revolucionarni svet ostal anonimen, tako da se še sedaj ne ve, kdo vse je vodil revolucijo.

(GIORNO)

„Križana gora, saj bi lahko koga ubili“

DVE KNJIGI, KI ODKRIVATA ZATON »STAREGA SVETA« — HALIFAX BI BIL SREČEN, ČE BI LAHKO POZDRAVIL HITLERJA V LONDONU — ČETRT STOLETJA OD ANSCHLUSSA

Ko se je tretjega septembra 1939. pilot RAF s svojega prvega poleta nad Nemčijo vrnil na svoje oporišče, je priznal komandantu, da je odvrgel cel zavoj propagandnih letakov, ne da bi jih prej razvezal. »Križana gora«, saj bi lahko koga ubili«, je vzkliknil komandant. Zgodbica je nemara izmišljena, toda prvi dnevi vojne, v začetku tistega, kar so imenovali »čudna vojna na Maginotovi črti«, so bili taki, da bi bila verjetna tudi ta anekdota, o kateri govori Andrian Ball v svoji knjigi, ki ima naslov »Zadnji dan starega sveta«.

Ta dan je bil 3. september 1939. Prav tisti dan, ko je lord Halifax, zunanji minister Njegovega veličanstva, stal pri oknu, opazoval, kako so se druga za drugo ugašale luči v parku, in se navduševal češ, če drugega ne, bo vojna vsaj pregnala ubijajoči dolgčas, ki neusmiljeno gospodari na brigde partijah pri prijateljih ...

Andrian Ball pripoveduje — na temelju še neobjavljenih dokumentov — kako sta se britansko in francosko zunanje ministrstvo prepirala glede tega, kdaj naj postavijo Hitlerju ultimat in kdaj naj se začno sovražnosti ...

Tega zadnjega dne starega sveta je britanski ambasador še pisal von Ribbentroppu v starem diplomatskem slogu: »To priložnost izkoriščam, vaša ekscelenca, da vam ponovno zagotovim izraze svojega najglobljega spoštovanja ...«

Avtor omenjene knjige pravi, da si upa trditi to, da sta bili francoska in britanska vlada sveto prepričani, da bo vojna kratka, da se bo končala brez večje škode za kogarkoli. Morda je trajal zadnji dan starega sveta samo nekaj ur te nevarne in usodne utvare. Andrian Ball pravi, da so bili dogodki tistega dne svarilno znamenje za vse, kar se je pozneje zgodilo.

Kako se je potem končala »čudna vojna na liniji Maginot« je splošno znano. Knjiga Andriana Balla je nekak satiričen prikaz naivnosti tiste dobe, naivnosti, ki so jo dogodki kmalu postavili v realistično okolje.

Knjiga, ki sta jo napisala dva mlada človeka, Martin Gilbert in Richard Gott in ki ima naslov »Appeassers«, pa meče grozljivo temno senco na britansko politiko v letih 1933—1939, kar zadeva britansko politiko do Hitlerja. Se bolj uničujoče od politike same pa je dejstvo, da je britanska vlada skušala izvajati to politiko mimo parlamenta, za hrbtom britanske javnosti.

Iz te knjige zvemo, da je zunanji minister Halifax potem, ko je Eden odstopil kot zunanji minister, ponudili Hitlerju bivše nemške kolonije. Po Gilbertu in Gottu se je Halifax do skrajnosti prizadeval — bolj kot Chamberlain — da bi pripravil Poljake do tega, da bi se po zgledu češkoslovaške republike uklonili Hitlerjevi samovolji. Avtorja citirata nagovor, ki ga je imel britanski zunanji minister na neko nemško osebnost, verjetno na samega Ribbentroppa. Ob tej priložnosti je Halifax prosil svojega gosta, naj »sporoči firerju, da bi ga rad videl, kako bo po svojem končanem poslanstvu na kraljevi desnici prijahal na belem konju v London, ob burnih aklamacijah britanskega naroda ...« Danes se torej ni čuditi tečnu, da je »angleški kralj (danes vojvoda Windsorski) upal, da bo prišlo do zavezništva z Nemčijo.« Eksplozivni dokumenti, ki so jih objavili lanskega avgusta, samo potrjujejo trditev v tem smislu.

Tema ni za lase privlečena: pred nekaj dnevi, 13. marca, je minilo natanko četrt stoletja, odkar so Dunajčani, razen preplašene manjšine, s histeričnim navdušenjem sprejeli nacistične čete, ki so preplavile Avstrijo; današnja druga avstrijska republika se ima za naslednico prve žrtve nacistične agresivnosti.

(STAMPA, EPOCA)

ART BUCHWALD

Trgovina po telefonu

WASHINGTON, marca. V zadnjem času so postali ameriški telefoni orodje v rokah brezobzirnih trgovcev. Morda je slišati neverjetno, pa je vendarle res; v tej deželi je precej takih tipov, ki so vam zmožni po telefonu pripovedovati dolge storije samo zato, da vam potem vsilijo nekaj, kar vam sicer še na kraj pameti ne bi padlo, da bi kupili.

Nekatere plesne šole se pogosto poslužujejo takegale telefonskega sistema:

»Dober dan gospod Witherspoon! Priredili smo tekmovanje in če pravilno odgovorite na naše vprašanje dobite nagrado. Bodite tako prijazni, pa nam povejte, kdo je pokopan v Grantovi grobnici ...? Ste mar rekli v grobnici generala Granta ...? Pravilno, gospod Witherspoon, pravilno, da bolj ne more biti. Bravo! Za nagrado dobite tri brezplačne lekcije v naši plesni šoli. Zakaj ne bi prišli že kar jutri na prvo plesno vajo?«

Drugi telefonski pogovor pa poteka nekako takole: »Je gospa Betty Weaver pri telefonu? Tu društvo za vzgojo otrok. Radi bi prišli k vam, da bi se pogovorili o vzgoji vaših otrok v Washingtonu.«

Če boste komu izmed teh dovolili, da vam pride na dom, boste opazili, da gre za trgovskega potnika, ki ponuja najrazličnejše leksikone in priročnike. In kako lahko povečate znanje svojih otrok, če ne tako, da kupite leksikon ali dva?

Nekemu prijatelju je nekdo takole telefoniral: »Dobili ste nagrado v obliki gramofonske plošče. Kdaj se lahko zglasim, da vam jo izročim?« Ko enkrat tak tip prodre v vašo hišo, ste lahko sigurni, da vam bo prodal najmanj ducat plošč in še gramofon povrhu, preden se ga odkrižate.

Neka naša prijateljica, ki živi v Marylandu, pa je postala žrtev nedvomno najbolj kompliciranega telefonskega pogovora take vrste. Neka gospa je telefonirala naši znanki, vdovi; rekla ji je, da je tudi sama vdova, da jo pozna, da hodi v isto cerkev k maši in da ve o njej kup stvari. Nekaj dni kasneje ji je spet telefonirala in govorila o čisto drugih zadevah.

Ob tretjem telefonskem pogovoru je ta ženska povabila našo prijateljico na izlet z avtom. Šli naj bi si ogledat skulpture, ki bodo vdovo, našo prijateljico, prav gotovo zanimale. Naša prijateljica je vabilo sprejela. Potem se je izkazalo, da sta se odpeljali na izlet na pokopališče; razen tega se je izkazalo, da je bila vztrajna »telefonistka« agent družbe, ki prodaja grobnice. Od naše prijateljice je hotela samo to, da si kupi lepo grobnico ...

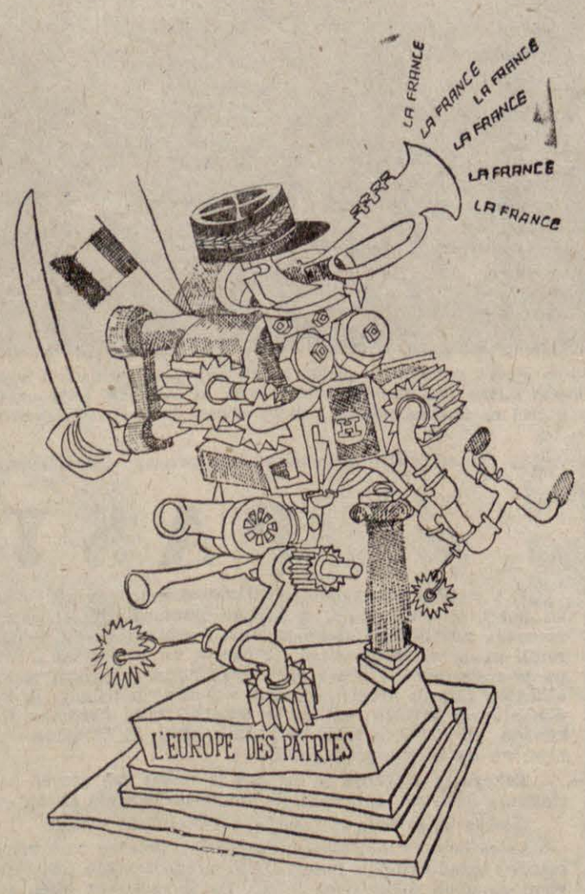
In še nekaj je treba povedati o teh predstavnikih trgovine po telefonu; zelo težko jih je spraviti ob voljo. Enemu izmed naših sosedov se je primerilo tole, telefonirali so mu: »Mister Shea! Dobro vest imamo za vas. V nagradnem žrebanju vas je žreb določil za srečnega brezplačnega abonenta na poskušnjo za družinsko revijo ‚Indoors and Outdoors'.

»Toda tu ni stanovanje mistra Shea. Gotovo ste se zmotili.«

»Kdo pa je pri telefonu?«

»Lindsay!«

»Dobro, mister Lindsay! Veselo presenečenje imamo za vas. Žreb vas je določil za srečnega brezplačnega abonenta. Na ogled boste dobili brezplačno ‚Indoors and Outdoors' revijo za vso družino«.

Kako si karikaturist italijanskega »Il Punto« predstavlja izvedbo de Gaullove zamisli o »Evropi domovin«

Bidault gost Zvezne republike Nemčije

POLITIČNI ŠEF OAS DOBIL AZIL V ZAHODNI NEMČIJI — ŠE VEDNO LETAKI Z NJEGOVIM PODPISOM, KI GROZE DE GAULLU Z NOVIM ATENTATOM

Farsa, katere glavna osebnost je bivši francoski premier Bidault, sedanji predsednik »Komiteja nacionalnega odpora«, še ni končana. Ko je de Gaullov sovražnik številka 1 preko londonske televizije povedal, da goji trdno upanje, da bo položil de Gaulla v koš, je britanski notranji minister v Spodnjem domu s prisrčno naivnostjo resno izjavil: »To, da nekdo govori po londonski televiziji, zame še ni dokaz, da je v Londonu. Mi ničesar ne vemo o tem, da bi bil gospod Georges Bidault v Britaniji ...«

In res, kmalu nato se je Bidault neznano kako pojavil spet v Zahodni Nemčiji. »Bidault aretiran«, »Bidault prosi za azil«, »Bidault v Zvezni republiki«; tako so se na ves glas drli kolporterji ne samo v Zahodni Nemčiji, marveč tudi po londonskih in pariških ulicah.

»Bidault aretiran«. Pozneje se je izkazalo, da ni bilo tako hudo. Samozvani šef novega »odporniškega gibanja«, Georges Bidault, je namreč poslal pismo kanclerju Adenauerju: pod kakšnimi pogoji bi mu Zahodni Nemci dovolili legalno bivati v Zvezni republiki? Stari kancler njegovega pisma ni niti odprl in politični šef OAS je bil prisiljen ubrati redno pot ter zaprositi za politični azil in hkrati za zaščito. Potem, ko je polkovnik Argoud skrivnostno izginil iz Münchena, se Bidault namreč ni več zanesel na svoj »inkognito«: uvidel je pač, da »deuxième bireau« še vedno zelo uspešno deluje.

In tako se je podal v spremstvu policajev na policijski komisariat v Hersching, potem ko je pustil, da so ga policaji »presenetili« v bližnjem mestecu Steinbach (Bavarska). Šef Nacionalnega komiteja odpora je na policiji podpisal zapisnik, v katerem je obljubil, da se bo »vzdržal sleherne politične dejavnosti«; za protiuslugo pa mu je Zvezna republika postavila pred njegovo neuradno rezidenco v Herschingu trop do zob oboroženih policajev, ki ga varujejo na vsakem koraku, da se ne bi ponovil slučaj Argoud ...

Vzporedno z drugim dejanjem farse, ki se je odvijalo na sceni Zvezne republike, se je onstran Rena, v Parizu, odigralo drugo dejanje drame.

11. marca ob štirih zjutraj so močni policijski oddelki obkolili zapore Fresnes, v katerih so bili trije na smrt obsojeni atentatorji na de Gaulla. Advokat Tixier-Vignancour je prebudil bivšega polkovnika Bastien-Thiryja in mu naznanil to, kar je že sam Thiry takoj vedel: prošnja za pomilostitev je bila odklonjena.

Policijski avto je v močnem spremstvu odpeljal 35-letnega inženirja, bivšega polkovnika, na strelišče, kjer je padel pod kroglami eksekucijskega oddelka.

Pred ustrelitvijo je zahteval, naj izvršitev smrtne kazni ustavijo ali prelože, ker da je ilegalna, z ozirom na to, da so aretirali Bidaulta, od katerega je on prejemal ukaze in navodila. Če bi bilo to res, bi nemara sledil nov proces. Toda to ni bilo res in prisotni predsednik sodišča je takoj sklical sodni zbor, ki je Thiryjevo zahtevo zavrnil ... Ostala dva atentatorja je predsednik de Gaulle pomilostil, njuno kazen pa spremenil v dosmrtno ječo.

Ko se je sprevod policijskih avtomobilov vračal, pa so bili na periferiji že raztreseni letaki s podpisom Georgesa Bidaulta: Obsodba atentatorjev iz Petit-Clamarta je ilegalna; prav tako je nezakonita eksekucija Bastien-Thiryja ... Vsaka vojaška ali civilna oseba, ki bi sodelovala pri sojenju »oficirjev, zvestih domovini« (mišljeni oasovci), bo avtomatično postavljena izven zakona in od sodišča, ki ga bo določil Nacionalni komite odpora, obsojena na smrt brez možnosti priziva ...

Na letaku je ponovljena tudi grožnja na račun predsednika republike ...

Pariški ekspres je bil 12. marca v bližini mesta Villeneuve napaden s strojničnim ognjem. Ko je pripeljal na lyonski kolodvor v Parizu, so policaji zvedavo ogledovali razbito okno in sledove krogel ...

Francija plačuje dolgove za politično lahkomiselnost in kratkovidnost zadnjih desetletij. (STAMPA)

Bidault odhaja zadovoljen s policijskega komisariata: v žepu ima azil ...

Predsednikov prijatelj napada predsednikovega brata

Ameriška revija »Esquire« je hudo napadla Boba Kennedyja, predsednikovega brata in ministra za pravosodje. Avtor tega napada je komediograf Gore Vidal, osebni prijatelj predsednika Kennedyja.

Vidal izreka avtoritativno prerokbo: John Kennedy bo na volitvah leta 1964 ponovno izvoljen za predsednika. Potem preide iz okvirov ugibanj in meni nič tebi nič napove, da goji Bob Kennedy skrito željo, da bi se za bratom vselil v Belo hišo: sedanji pravosodni minister, da bi bil rad predsedniški kandidat na volitvah 1968. »Toda — piše Vidal — potreben bi bil genij, da bi Boba Kennedyja v javnosti lahko prikazal kot simpatično osebnost.«

Vidal pripada levemu krilu demokratske stranke. Na račun Boba Kennedyja izreka ostro sodbo in ga obtožuje celo »ultra« stališč. Takole piše v že omenjeni reviji: »Za Boba je svet bel ali pa je črn. Mi ali oni! Njegova miselnost je že nevarno avtoritarna. Manjka mu bratove umerjenosti ...«

Bob Kennedy ni hotel komentirati; sicer pa, v familiji se izravna!

(»GIORNO«)

tt • telegrami

■ ADIS ABEBA — Etiopski cesar Haile Selasie je kot osebnega gosta sprejel upokojenega italijanskega diplomata Giuliana Cora, ki je bil pred tridesetimi leti veleposlanik na etiopskem dvoru: leta 1935 so Italijani napadli Etiopijo.

■ JOHANNESBURG — V Queenstownu so obsodili na smrt nekega domačina, 20 drugih domačinov pa na 15 let zapora: prva smrtna kazen na podlagi zakona »o sabotažah«.

■ TIRANA — V glavnem mestu Albanije so priredili ob deseti obletnici Stalinove smrti velike komemoracije s srditimi napadi na Hruščova: v Moskvi je šla obletnica neopazno mimo.

■ ISTANBUL — Policija je aretirala razpečevalca mamil Jehtija Girgislija, ki je brez oklevanja pred aretacijo pogoltnil opij, ki ga je imel pri sebi: ko se je prebudil, je povedal še za preostalih 13 kilogramov.

■ ALBUQUERQUE — V Lovingtonu (Nova Mehika) je požar uničil 10.000 bal bombaža: dimna zavesa.

■ LONDON — Macmillan 27. februarja ni bil na seji vlade: odšel je na pogreb svojega vrtnarja Williama Carterja (40 let) v Sussex.

■ DUNAJ — Avstrijski kardinal Koenig bo v kratkem odpotoval v Budimpešto; po Adžubejevem obisku pri papežu napovedujejo osvoboditev kardinala Mindszentyja: »molčeča cerkev«, produkt hladne vojne, ni nikomur več potrebna.

■ MOSKVA — Preletavanje ameriških in sovjetskih ladij na odprtem morju se nadaljuje. Tokrat so ameriška letala letela nad sovjetsko potniško ladjo, ki je na poti proti Kubi: recipročnost.

■ SEUL — Aretirali so bivšega premiera južne Koreje Song Yo-čana in deset oficirjev: zarota proti vladi (trdijo).

■ BERLIN — V Zahodni Berlin sta pobegnila dva vzhodnonemška vojaka z orožjem vred: dvojčka.

■ CORTINA D'AMPEZZO — Osemnajsti festival športnih filmov je dal prvo nagrado sovjetskemu filmu »Tehnika plavalnega skoka«; tudi nagrada za najboljši nacionalni izbor filmov je šla v Sovjetsko zvezo, in sicer za osem poučnih filmov.

■ NEW YORK — Gospa Sara Bartolomae, ki je z ločitvijo zakona dobila bogato rento, se je odločila, da bo sezidala cerkev v obliki Glennove vesoljske rakete: renta.

■ RIM — Italija je lani izvozila v ZDA za 450.2 milijona dolarjev: za 19.7 odstotka več kot pred dvema letoma.

■ DUNAJ — Richard Hochreiner, oficir SS je še nekaj dni po končani vojni dal ustreliti devet Židov: oproščen pred graškim sodiščem (ostal bo v zaporu, dokler ne bo prišel odgovor na tožilčevo pritožbo).

■ TAMPA — V 24. ameriški diviziji, ki je v Zahodni Nemčiji, so poslali po vseh polkih razglas »Iščemo rekruta, krotilca zveri«: divizija je dobila leva za maskota.

■ LONDON — Na britanskem čezatlantiku »Queen Mary« je izbruhnil požar: pogašen v četrt ure.

■ WASHINGTON — Bivši ameriški general Walker trdi, »da zadostuje ena divizija padalcev, da bi zrušili Castra«: ko je bil še poveljnik ameriških čet v Zahodni Nemčiji, so mu zave zali jezik tako, da so ga upokojili.

■ RIO DE JANEIRO — Devet Venezuelcev, ki so ugrabili venezuelsko ladjo »Anzotegui« in jo pripeljali v brazilske vode, je dobilo politični azil v Braziliji.

■ GREENVILLE — Policija je aretirala dva trgovca in enega študenta: streljali so na črnce, ki so člani »odbora nenasilja«.

ZNANOST ZA BOLJŠE GOSPODARSTVO

Tovarna in inštitut

Dva obiska na dveh koncih mesta — v inštitutu in v tovarni. Dva razgovora in ena misel: Ko se usmerjamo na svetovno tržišče, postajata produktivnost in kvaliteta dela vsak dan pomembnejši — brez vključevanja raziskovalnega dela v gospodarstvo ju ne moremo in ju ne bomo mogli izboljšati! Še posebej, ko

- **»po grobih ocenah zaostaja produktivnost dela v Jugoslaviji za 50 odstotkov za Italijo in 100 odstotkov za Francijo in Anglijo« — (dr. Dušan Čalić v »Medjunarodni politiki« 1961),**
- **vemo, da mnogo domačih izdelkov po kvaliteti zaostaja za tujimi;**
- **pa je »cilj raziskovalnega dela, predvsem aplikativnega, dvigniti uporabno vrednost proizvodov, to je kvaliteto, na drugi strani pa dvigniti produktivnost dela . . .« (Viktor Turnšek v »Vprašanjih naših dni« 1962).**

Inštitut »Jožef Štefan« in tovarna »Litostroj«:

Direktor nuklearnega inštituta ing. Šinkovec:

»Znanstveno-raziskovalna obdelava nalog za industrijo se zdi pot, da bi našo industrijo čim hitreje dvignili . . .«

Konstruktor v Litostroju ing. Kos: »Enoletne sistematske raziskave konstrukcij so prinesle velik uspeh: žerjave, ki so zmagoviti na svetovnem tržišču!«

Starožitna podoba — živa je še danes! — znanstvenika, ki raziskuje samo zaradi spoznanja in ga uporabnost ne zanima, pa mojstra v delavnici, ki verjame samo izročilu in ne napredku, mora v pozabo! — Teoretične raziskave — aplikativne že sploh — se danes opravljajo v vseh tehničnih vedah, torej so posredno del tehnološkega procesa: industrija teži, da bi znanstvene izsledke kar se da naglo uporabila tudi v praksi.

Gre za zavest, da brez znanosti v gospodarstvu ne gre več.

■

Smo na nuklearnem inštitutu »Jožef Štefan«.

Čeprav smo na znanstveni ustanovi, ki dobiva večino nalog od Zvezne komisije za nuklearno energijo, čeprav se zavedamo, da so za visok nivo takšne ustanove potrebne osnovne (fundamentalne) raziskave, da so takšne raziskave potrebne za vzgojo strokovnjakov, nas vseeno predvsem zanimajo dejavnosti, ki se zde, da so v najbolj neposredni zvezi z gospodarstvom.

Najprej se ustavimo pri uslugah.

Veliki inštitut je za določene raziskave bolje opremljen, ima instrumente in izvore, ki jih drugi nimajo. Saj bi bilo tudi nesmiselno, če bi jih imeli vsi, pa bi ne bili nikjer polno izkoriščeni. Gre za delitev dela.

Naj bo za primer pregled z elektronskim mikroskopom ali obsevanje z izvorom ionizirajočih žarkov:

Poljedelski inštitut naroča: »Žito nam obsevajte toliko in toliko časa.«

Usluga je na nuklearnem inštitutu opravljena, potem pa vzorec vrnjen za nadaljnje poljedelske raziskave. Kakšne bodo, tehnike ne zanima.

Tipična usluga torej. Dejavnost, ki se zdi najmanj zanimiva.

■

Naj se povrnemo k osnovni misli: za uveljavitev na svetovnem tržišču je potrebno doseči inozemsko kvaliteto, v to usmeriti raziskovalne probleme.

Pogoj za kvaliteto je kontrola. Osnovni koncept organizacije kakovostne industrijske proizvodnje je, da so v vsem proizvodnem poteku postavljeni normativi za kvaliteto in jih potem z merilnimi aparaturami stalno kontroliramo. Inštitut je lahko s svojimi strokovnjaki in izkušnjami pri gradnji instrumentov industriji v veliko pomoč.

Železarna na Jesenicah danes:

Izpod valjev prihaja pločevina. Vsakokrat, ko ji merijo debelino, morajo stroje ustaviti, s posebnimi kleščami otipati vroče jeklo in šele potem odčitati debelino. Nenatančna, zamudna in nekontinuirana kontrola.

Zato na inštitutu »Jožef Štefan« izdelujejo za valjarno merilce, ki bodo stalno kontrolirali debelino pločevine, strojev ne bo treba več ustavljati.

Železarna na Jesenicah jutri:

Laže bo kontrolirati kvaliteto proizvodov, produktivnost bo večja, ker delovnega procesa ne bo treba ustavljati.

Podobni merilni instrumenti z napisom »izdelano v inštitutu Jožef Štefan« že kontrolirajo debelino papirja v domačih papirnicah.

V čistilnici mežiškega rudnika uporabljajo »Štefanove« instrumente za merjenje gostote flotacijske tekočine pri ločevanju rude od jalovine. Instrument kontinuirano zasleduje delovni postopek in lahko upravljajo tekočino tako, da so pogoji vedno optimalni — izgube kar najmanjše.

Pri meritvah ne gre pozabiti na naloge, za katere je inštitut najbolje usposobljen! Tako bo prevzel naloge pri kontroli zaščite ljudi pred ionizirajočimi žarki v medicini in industriji, naloge v zvezi z dekontaminacijo — nekakšnim očiščenjem —razstreseních radioaktivnih snovi.

Ing. Šinkovec: »Želimo prisluhniti željam industrije, jo informirati o tem, kako ji lahko pomagamo . . .«

Znanstveni inštitut zasleduje razvoj in uspehe znanosti, lahko industriji sugerira aplikacije tega napredka. Vendar se zdi, da je posebno važno, da bi gospodarstvo samo povedalo, v katero smer naj se raziskave razvijajo. Tako gospodarska zbornica že letos sodeluje pri izbiri nalog za raziskave in jih vsklajuje z željami industrije. Finansiranje določenih nalog naj bi prevzela deloma industrija in deloma Kidričev sklad.

Bistvene naloge pa na raziskovalne inštitute še čakajo. Gre za realne perspektivne programe razvoja posameznih panog, ki jih mora pripraviti gospodarstvo. Na raziskovalcih pa je, da pripravijo projekte, izluščijo probleme in na njihovi osnovi konkretne raziskovalne naloge, ki naj bi jih obdelali posamezni znanstveni inštituti.

Seveda v svojem okviru tudi nuklearni inštitut.

Za dobro opravljeno delo je potrebno, da ga opravijo strokovnjaki:

Raziskovalni inštituti naj opravijo raziskovalna dela, na industrijskih laboratorijih pa je, da se ukvarjajo z razvojnimi nalogami. Raziskovalne naloge naj opravljajo samo takrat, kadar ni zanje specializiranih ustanov.

»Prepustimo delo strokovnjakom, pa zahtevajmo, da ga dobro opravijo!« — Takšno je slovo . . .

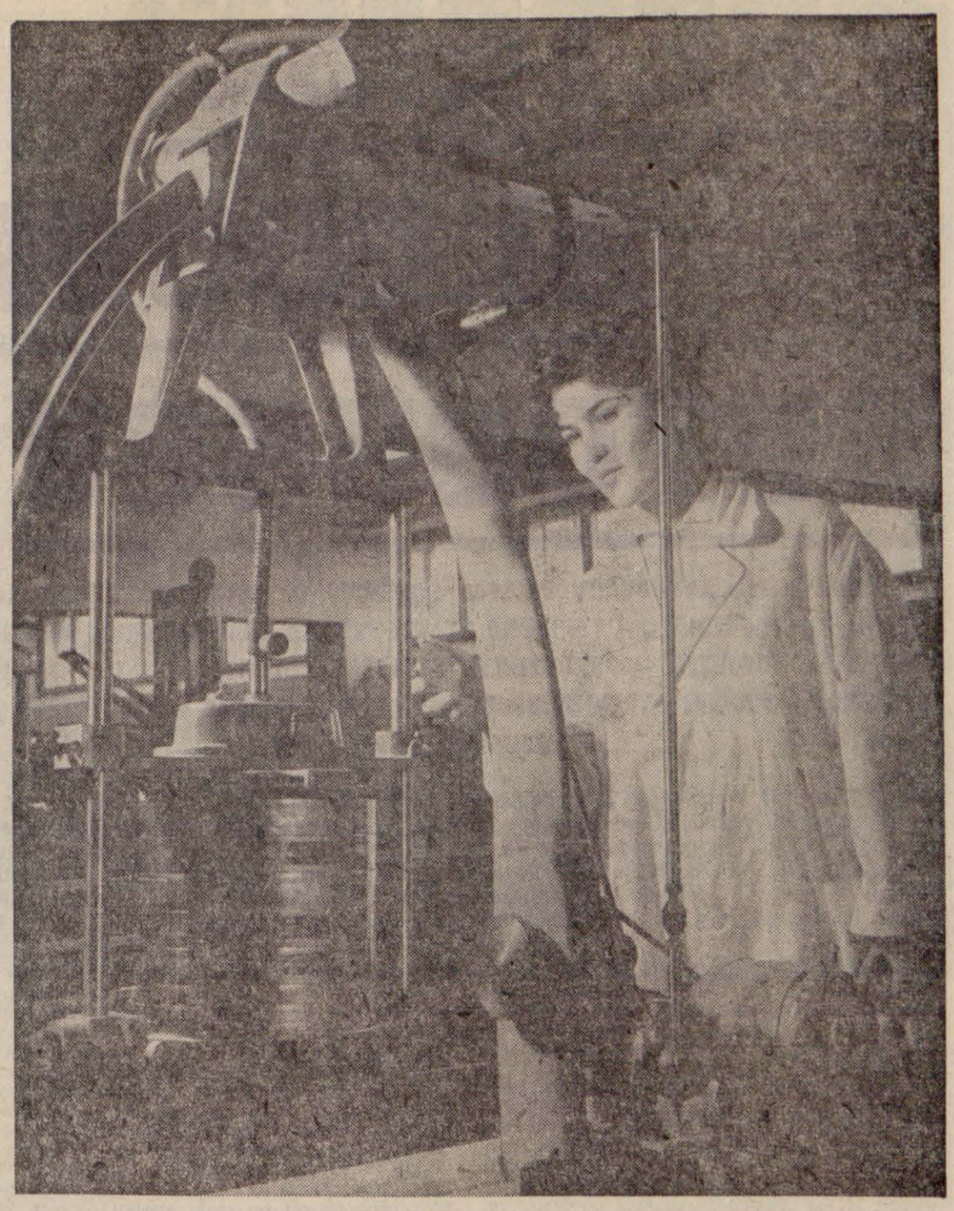
■

V Litostrojevo konstrukcijo smo prišli po dokaz — prepričljiv je kar se da — kakšen gospodarski uspeh lahko prinese smotrno raziskovalno delo.

Sto škatlasto-paraboličnih žerjavnih mostov (več o tehničnih podrobnostih na 9. strani današnjega IT), ki zmagujejo v konkurenčnem boju po vsem svetu, je produkt dolgotrajnih aplikativnih raziskav.

Gre za edinstveno konstrukcijo, ki jo je teoretsko raziskal domači inženir, jo industrijski laboratorij s poskusi potrdil in ki že sedem let z uspehom deluje na evropskih, azijskih in ameriških gradbiščih.

Enoletno raziskovalno delo ni prineslo samo lažje konstrukcije, ampak se je za raziskave porabljeni čas obrestoval celo pri načrtovanju novih žerjavov. Na osnovi izdelane računske metode in zaradi enostavnosti nove konstrukcije je na škatlastih žerjavih desetkrat manj inženirskega dela, kot pa ga je potrebno za klasične konstrukcije.

■

Obisk je končan!

Če smo se ustavili za površen pregled na raziskovalno delo v tehniki, še ne pomeni, da se ne bi zavedali pomembnosti, ki jo imajo za gospodarstvo znanstvene raziskave na področju ekonomskih, sociooloških, pravnih in drugih družbenih znanosti.

Bil je pač le majhen izsek za ilustracijo velikega prizadevanja: Gre za trdne, premišljene, raziskane in dokazane osnove za temelj, na katerem naj bi zrasla kvalitetna in efektna proizvodnja.

Za tovarne in inštitute — na tem ali na onem koncu mesta, republike, države — ki naj bi si bili kar najbolj blizu!

ANTE MAHKOTA

ogledalo

STRAN 4: *Ljubljana, 11.* — **V soboto je bil** *v organizaciji študentov rudarsko-metalurške fakultete na GR tradicionalni* **skok čez kožo«.**

STRAN 9: *IZLETNIK* — **Prodajamo vstopnice za tradicionalno prireditev rudarjev »Skok čez kožo«.**

(Ljubljanski dnevnik, 11. marca)

Najboljša reklama: že slika s prireditve, za katero ponujaš vstopnice.

•

»Glasbena pomlad« se bo nadaljevala z dvema tečajema, ki bosta posvečena komorni glasbi. Vodila ju bosta **bračist** *Ernst Wallfisch in pianist Karl Engel.*

(Delo, 9. marca — »Kulturne novice«)

Če pravijo Nemci violini »Bratsche«, še ni treba, da je pri nas igralec na violino skrivnostni »bračist«.

•

REKA — V reško luko je priplula ameriška trgovska ladja, ki je pripeljala 22.600 ton pšenice *iz ZDA. To je doslej* največja količina pšenice, ki so jo pripeljali z eno ladjo. *Doslej so ladje pripeljale v reško luko* naenkrat le po 65.000 ton.

(Ljubljanski dnevnik, 14. marca — »V nekaj vrsticah«)

Ali je res tako nepopisno težko primerjati dve številki in se čez kako minuto odločiti, katera je večja in katera manjša?

•

Sobota, 23. marca — 18.10 Odlomki iz Wagnerjevega **»Večnega marmorja«**

(Delo, 16. marca — »Tedenski program Radia Ljubljana«)

Ne pozabite v soboto prisluhniti odlomkom iz nove Wagnerjeve opere! Podoben naslov je imel sicer »Večni mornar«.

•

Mladega dramskega pisca, ki mu je kritika prvo delo raztrgala, je **slavni nemški dramski pisec Gerhardt Hauptmann** *takole tolažil:*

(Nedeljski dnevnik, 17. marca v rubriki **»Teleprinter javlja«)**

Za izjavo Gerharta Hauptmanna bi lahko uporabili tudi nekoliko počasnejši način poročanja, kot nam ga oskrbi teleprinter. Veliki nemški dramatik Hauptmana je namreč umrl že 6. junija 1946 in je odtlej stalno mrtev.

DELOVNI TEDEN - 42 UR

Ko je pred dobrim tednom dni tovariš Edvard Kardelj, predsednik zvezne ustavne komisije poročal o predlogih, ki so jih državljani in posamezne družbene ter politične organizacije poslali ustavni komisiji, je med drugim omenil tudi sprejeti predlog o dvainštirideseturnem delovnem tednu.

Naša država je sodila pred vojno in takoj po njej v vrsto agrarnih dežel, kjer so bile proizvodne sile docela nerazvite. Povojno obdobje, tja do današnjih dni, pa je uvrstilo Jugoslavijo med razvitejše države, države, v katerih je vsakoletni porast industrijske proizvodnje med najvišjimi na svetu. Močno povečana materialna podlaga našega gospodarstva nam danes omogoča, da začnemo razmišljati tudi o skrajšanem delovnem tednu.

Kajpada dvainštirideseturnega delovnega tedna ne smemo vzeti kot že napisano pravilo, ki bo začelo veljati že jutri. Prehod na skrajšani delovni teden je možen le tedaj, če delovna storilnost in obseg proizvodnje ostaneta vsaj na dosedanji ravni oziroma če bodo proizvajalci sposobni, da v krajšem času naredijo prav toliko kot doslej, če že ne več.

xxx

Na različnih posvetovanjih je bilo že večkrat slišati mnenje, da bi v določenih primerih brez težav lahko skrajšali delovni čas na sedem oziroma šest delovnih ur dnevno, ne da bi se to poznalo pri obsegu proizvodnje. Na podlagi izkušenj namreč strokovnjaki trdijo, da delovna sposobnost med peto in šesto delovno uro začne močno upadati in da je delovni učinek zadnjih ur za polovico, če ne še več, manjši. Prav zaradi tega so tudi mnenja, da prehod na skrajšani delovni teden ne bi bil »boleč«.

V »Papirnici« v Vevčah (obrat Vevče) pa se s temi rečmi že namoč resno ukvarjajo.

Od sedemnajstega decembra lani so v tem podjetju začeli s poizkusom, za katerega pravijo, da se jim je kolikor toliko obnesel.

Ugotovili so, da bi lahko izkoriščenost strojev še precej povečali, kajti v papirni industriji, kjer število delovne sile ne igra odločilne vloge, pač pa stroji, so le-ti rentabilni le, če so do maksimuma izkoriščeni. Ob nedeljah so stroji stali in so na njih opravljali le manjša popravila in redna čiščenja — povprečno kakih šest ur.

Tako so se odločili, da bi tudi tistih nedeljskih osemnajst ur pri vsakem stroju (imajo jih štiri) smotrno izkoristili. Tri izmene so namreč sedaj delale na strojih po osem ur, vpeljali pa so še četrto. Izmeno »skakačevo«, kot jim pravijo v podjetju.

PO STOPINJAH DOPOLNILA 34. ČLENA ZVEZNEGA USTAVNEGA OSNUTKA

Organizirali so torej dodatne ekipe, ki so se pri posameznih strojih menjavale in tako uspevajo zdaj stroje izkoriščati v celoti.

S tem načinom so praktično vpeljali celotno četrto izmeno, čeprav jim je bilo moč pri taki organizaciji dela število delavcev za polno, »klasično« izmeno, malenkostno celo zmanjšati.

Pravijo, da so s tem načinom uspeli povečati delovno storilnost, čeprav to še ne pomeni skrajšanja delovnega tedna. Vpeljan je bil predvsem z namenom povečati proizvodnjo in doseči še večjo izkoriščenost strojev, kot je bila pri njih doslej.

Imajo pa s tem načinom dela določene težave, ki so posledica pomanjkanja ustreznega kvalificiranega kadra. Ekipe, zlasti »četrta izmena«, so namreč razmeroma neizenačene, ker jih je bilo treba »pomešati«; to pa povzroča določene proizvodne probleme.

Z novim načinom dela obsega proizvodnje sicer v neki veliki meri niso povečali, izboljšali pa so kvaliteto proizvodnje. Začeli so delati več za izvoz, to pa zahteva mnogo večjo kakovost, kot je bila v navadi doslej.

Toda — kot kaže, bo imel tudi ta sistem, ki jim je trenutno pomagal iz zagate, le kratko življenjsko dobo . . .

Zakaj?

Prišlo je novo ustavno določilo, ki pa jih pravzaprav ni presenetilo.

Že nekaj časa se namreč pripravljajo na skrajšani delovni teden, ki ne bi zanje predstavljal posebnega problema.

Tehnični direktor je dejal:

— Menimo, da bomo jeseni že lahko pričeli s skrajšanim delovnim časom. Prepričani smo, da se nam to na proizvodnji ne bo poznalo, saj že zdaj izkoriščamo naše stroje skoraj v celoti, pravzaprav štiriindevetdeset odstotkov.

— In kako boste to izpeljali?

— Tega še v podrobnostih ne bi mogli reči: ali bodo to štiri izmene po šest ur, ali pa sedanji sistem »skakalne« četrte izmene po osem ur, je težko reči. Naposled vrstni red niti ni tako pomemben. Že zdaj pa se nam zdi, da bodo imeli delavci, ki bodo delali v izmenah, po nekaj prostih, plačanih delovnih dni — vsake tri tedne, ali pa dvakrat na mesec.

— Ali si od tega sistema skrajšanega delovnega časa obetate enak proizvodni učinek?

— Zdi se mi, in za to obstajajo tudi že neki izračuni, da bo proizvodnja na enaki ravni in da bi uvajanje takega sistema ne imelo slabih posledic za proizvodnjo. Vprašanje je le ustrezni strokovni kader, ki pa nam ga za sedaj še primanjkuje!

xxx

Da je treba povsod tam, kjer nameravajo začeti s skrajšanim delovnim tednom, zadevo dodobra pretehtati, ni nobenega dvoma.

Kdaj bodo kje začeli z uvajanjem skrajšanega delovnega časa, je stvar presoje delovnih kolektivov. Seveda, ob upoštevanju uvodoma povedanega načela, da zaradi tega proizvodnja ne sme biti manjša. Predvidevajo pa, naj bi naše gospodarstvo v celoti — razen nujnih izjem — vključili v skrajšani delovni teden do 1. januarja 1966.

Dotlej je gotovo dovolj časa za tehten premislek in ukrepanje, ki naj dobi tisto vsebino, zaradi katere je bilo dopolnilo o dvainštirideseturnem delovnem tednu sprejeto v ustavni osnutek.

I. A.

Tehnični direktor kaže reporterjem grafikone za vsak stroj, odkar so vpeljali tudi četrto — »skakalno« izmeno. Kakšni bodo ti grafikoni, ko bodo vpeljali skrajšani delovni teden? Tudi tako ugodni?

Pravimo, da obrtnike potrebujemo

Obrtna nabavna prodajna zadruga »ŽELEZO-PROMET« v Ljubljani združuje 129 zasebnih obrtnikov kovinske stroke. To so ključavničarji, stavbni in strojni, kleparji, vodovodni inštalaterji, kovači, mehaniki, kotlarji in drugi. Večina prijetni možaki, tudi nekdanji partizani so vmes, katerih žuljave dlani razodevajo, da ne sodijo med tiste, ki bi zanje drugi delali.

— V zadrugi smo zato, ker nam je tako bolje, so pripovedovali reporterju, ki je sedel ob strani in sam s seboj stavil, kdo od prisotnih bi utegnil biti tisti obrtnik z limuzino, vilo in vikendom na morju.

— Preko zadruge pridemo ceneje do materiala, pa tudi poslovne in administrativne probleme tako laže premagujemo.

Sicer pa kdo ni brez problema! Reporter jih je na njihovem občnem zboru dosti slišal, toda v beležnico je zapisal iz razprave samo tele ocvirke:

■ Problem obrtništva je zadnje čase močno v ospredju. O njem razpravljajo na najrazličnejših forumih. Od najnižjih do najvišjih. Zato tudi na Okrajni gospodarski zbornici. Toda vse kaže, da zgolj teoretično. Kajti sicer bi se nemara le našel kdo, se odzval vabilu na občni zbor in tako prisluhnil problemom obrtništva iz prve roke.

■ Zasebni obrtniki plačujejo zbornici članarino v višini treh odstotkov od davčne osnove (kar je več kot od davka). Te vsote gredo v težke tisočake. Ampak v zameno jim zbornica prav nič ne nudi. Ni glasila, ki bi člane obveščal o skupnih težnjah socializacije dežele, o spremembah uredb in predpisov. Niti navadnih ciklostiranih okrožnic ni, ki bi seznanjale člane o vsem tistem, kar kasneje kroži od ust do ust v najbolj neverjetnih odtenkih. Ničesar ni od nikoder. O, pač, za Novo leto so dobili prav vsi obrtniki od zbornice — voščilnico.

■ Pred leti, takrat ko je bil material še bolj poceni, so občine predpisale obrtnikom 25-odstotni prometni davek na njihove izdelke. Tako so bile cene še nekako znosne za potrošnika. Zdaj, ko je vse dražje, pa se odstotek ni znižal, ampak je ostal — isti.

■ Takrat, ko so podražili telefone, so to kajpak storili tudi obrtnikom. Ker obrtniki niso mogli plačati telefonskih pogovorov tudi po 200 dinarjev, so telefone odpovedali. Prizadet je bil potrošnik, ni mogel naročati uslug telefonsko. Potem pa so ugotovili, da so storili napak in so spet znižali telefonske usluge. Zdaj, ko je spet po starem, pa ni več dobiti telefonske številke.

■ V uradnem listu je izšla februarja nova davčna lestvica: za obrtnike precej bolj ugodna. Ampak na občinah je še vse po starem. Mi smo planirali dohodek, pravijo, in zato moramo dobiti denar. Če ne drugače, bomo pa davčno osnovo zvišali.

■ Zlasti klasične obrti izumirajo. Mladih kadrov ni. Zakaj?

■ Vsi tudi nismo odprte glave! — je dejal krovec in dodal: če bi bil za učit, bi bil dohtar, vidite in tisti, ki tudi osemletke ne zmorejo, se ne morejo za nobeno ceno učiti za krovca, pa jih lahko ta poklic še tako veseli, če ne naredijo dodatnega izpita. Ker ni moč spregledati v takih primerih, se sprašujem, kdo bo čez nekaj let plezal po strehah?

■ V ljubljanski komunalni banki imajo zasebni obrtniki naloženih 550 milijonov dinarjev. To je njihov denar, namenjen pokojninam v starosti. Ampak banka jim v zameno ne more dati niti najmanjšega milijončka kredita. Bodisi za vzdrževanje obrata, za nakup kakšnega stroja in sploh za modernizacijo.

Pa vendar o obrtnikih toliko govorimo in pravimo, da so nam potrebni . . .

E. HRAUSKY

šoferjem na pot

Obzirnost je lepa čednost

Sonce je zvabilo na plan vse kar leze in gre. Torej tudi avtomobiliste. Zlasti ob nedeljah jih je dosti, ko brzijo za soncem. Pri tem pa pogosto pozabijajo na manire in tovariške odnose na cesti.

Nedavno tega — bila je nedelja — se je na bližnji ljubljanski priljubljeni izletniški točki, na Kureščku nabralo precej izletnikov. Eni so smučali, drugi so mežikali v prijetno sonce, tretji pa so se jezili. Zakaj? Samo zato, ker je bil nebogljeni parkirni prostor ob cesti pod Kureščkom natrpan. Pa je prišel popoldne topolino Lj 23-11, se stisnil kraj ceste, potnika pa sta odšla na sprehod na vrh. Kmalu je pripeljal še drug osebni avtomobil LJ 170-92. Lastnik ga je parkiral tako, da je dokončno zajezil cesto in se je za njim nabrala še reka drugih avtomobilov.

Dve uri je trajalo, da so se ljubitelji avtomobilizma spet zbrali v dolini in razvozlali nečimrno sebičnost, čeprav so dopoldanski gostje nameravali domov že prej.

Je to prekršek?

Referent za raziskavo prometnih nesreč, Janez Perčič, s katerim smo o tem govorili, nam je pojasnil:

— Razen tega, da je takšen sebičen način skrajno netovariški, je tudi prekršek. Člen 19 Uredbe o prometu na javnih cestah pravi namreč med drugim tudi tole: na križiščih, mostovih, ozkih cestah, ovinkih, na prehodih, kakor tudi na krajih cest, kjer bi zadrževanje pomenilo oviro za promet, je ustavljanje prepovedano.

— Kaj pa drugi primer? Prejšnjo nedeljo sta od Porentovega doma v Kranjski gori pripeljala preko nezavarovanega železniškega prelaza dva osebna avtomobila. Po ozki, zorani cesti je pripeljal nasproti fičko Lj 180-19. Nihče ni niti za hip pomislil, da se ne bo fičko z vzvratno vožnjo umaknil dobrih dvajset metrov nazaj na velik, zoran parkirni prostor. Pa si je mladi voznik v prijetni družbi zapičil v glavo, da preprosto ne gre nazaj. Ni preostalo drugega, kot da sta trdoglavcu popustila oba druga osebna avtomobila, čeprav sta morala z vzvratno vožnjo tvegati umik čez nezavarovan železniški prelaz.

— Tudi v tem primeru je fičko napravil prekršek, kajti 14. člen iste uredbe pravi: na cestah, kjer je srečanje vozil otežkočeno, se mora umakniti voznik, ki mu je to glede na okoliščine laže.

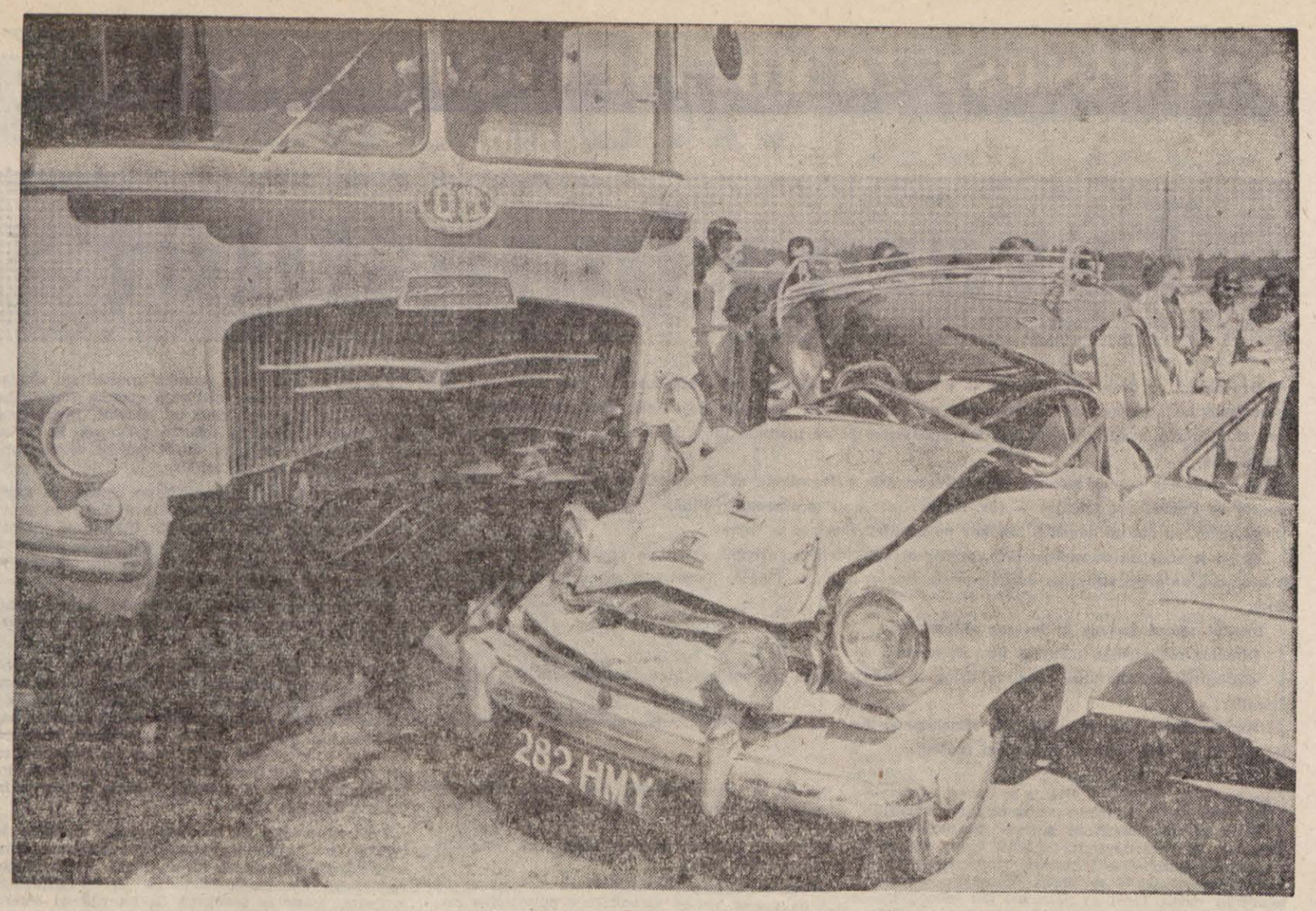
— Zlasti zdaj je po cestah dosti luž. Pa pridrvijo brezobzirni avtomobilisti in poškropijo s blatom pešce, ki ne morejo storiti drugega, kot se prepustiti usodi. Je to tudi prekršek?

— Tudi. Z denarno kaznijo do 5000 dinarjev ali z odvzemom prostosti do dveh mesecev se lahko kaznuje tistega voznika, ki na blatnih ali prašnih cestah ne vozi z zmanjšano hitrostjo. Člen 39. odstavek šest . . .

. . . ampak mi ne bi radi, da bi bilo treba te člene tudi praktično uporabljati. Radi bi le to, da bi bili avtomobilisti bolj človeški in bolj obzirni. Do samega sebe in do pešcev!

HY

PRETEMNI SLEDOVI AVTOBUSOV

PARADOKS: 912 AVTOBUSOV IN 3948 ŠOFERJEV D KATEGORIJE, TODA ŠE VEDNO JIH JE PREMALO – TEHNIČNO STANJE VOZILA DEVETA SKRB MARSIKATEREGA PODJETJA – POPUSTLJIVO STALIŠČE KOLEKTIVOV DO VINJENIH VOZNIKOV – KATERI UKREPI BODO ZMANJŠALI RAZMEROMA VELIKO ŠTEVILO AVTOBUSNIH NESREČ?

F. T., voznik D kategorije, je bil zaposlen pri SAP-turistu od 3. VI. 1957 do 20. XII. 1960, ko je bil zaradi vinjenosti sporazumno odpuščen. Takoj nato (26. XII. 1960) je dobil zaposlitev (!) pri Ljubljana-transportu, kjer je ostal do 20. II. 1961, ko so ga odpustili oziroma premestili spet k SAPU. Tu je ostal do 3. IV. 1962, ko so ga zaradi stalne vinjenosti končno le odpustili. Podjetje Ljubljana-transport proti F. T. disciplinsko ni ukrepalo, SAP pa ga je odpustil in nato spet sprejel, čeprav je vedel, koga sprejema. Zakaj?

Morda bi našli opravičilo, da podjetja ne morejo ali zelo težko najdejo vsestransko ustrezne šoferje avtobusov, kljub temu, da je bilo po statističnih podatkih v Sloveniji ob Novem letu 3948 voznikov motornih vozil D kategorije, avtobusov in trolejbusov pa je bilo 912. Torej štirikrat več šoferjev kot vozil, pa govorimo o pomanjkanju primernih šoferjev. In vendar je res, da imamo premalo šoferjev za avtobuse! Kajti vedeti je treba, da je do takšnega nesorazmerja med številom voznikov in avtobusov prišlo predvsem zaradi prejšnjega plačnega sistema, ko so bili šoferji plačani po strokovni kvalifikaciji. Razumljivo je, da so opravljali izpit za najvišjo kategorijo, pa čeprav marsikdo nikdar ni nameraval voziti avtobus. Opravil je izpit, ostal pa za volanom tovornjaka ali osebnega avtomobila, ker je odgovornost manjša, razlika pri dohodkih pa tudi ne tako velika (če ni morda ponekod celo v njegovo korist?).

Šoferjev za avtobuse torej primanjkuje. Ljubljana-transport jih, na primer, nima nikdar dovolj kljub temu, da so za pridobitev voziških dovoljenj za vožnjo trolejbusov in avtobusov po mestu predpisani blažji pogoji.

Podjetja torej nimajo kdove kakšnih možnosti za izbiranje voznikov. Ostane jim navadno le — zbiranje voznikov. Zato ni čudno, da imajo avtobusna podjetja razmeroma slab vozniški kader.

Lani je bilo zaradi prometnih nesreč poškodovanih 4693 motornih vozil, od tega 264 avtobusov. Torej lahko zapišem, da je lani povprečno »karamboliral« skoraj vsak tretji avtobus. Prav tako velja zapisati, da so od 227 nesreč vozniki avtobusov povzročili 92 nesreč, pri 135 pa so bili udeleženi brez krivde (podatki temeljijo na ugotovitvah prometnih organov, ne na ugotovitvah sodnikov). Tovornim avtomobilom se je lani pripetila prometna nesreča povprečno vsakih 167.000 km, avtobusom pa vsakih 125.000 kilometrov! Zlasti pa velja poudariti, da je bil povprečno skoraj po vsaki enajsti nesreči, ki so jih povzročili vozniki avtobusov — en mrtev. (To pa je v primerjavi z nesrečami, ki so jih lani povzročili vozniki drugih motornih vozil, približno petkrat več!) Ob teh nesrečah pa je bil mrtev samo voznik avtobusa, noben potnik, pač pa so ob nesrečah žrtve kolesarji, pešci in drugi uporabniki cest.

Dovolj številk! Iz vseh podatkov, ki so na voljo, lahko povzamemo:

— da so avtobusi glede na njihovo število v Sloveniji in prevožene kilometre pogosteje soudeleženi pri prometnih nesrečah kot katerakoli druga vrsta vozil,

— da so avtobusi pogosteje soudeleženi pri hujših nesrečah kot druga motorna vozila in

— da se je preveč nesreč, ki so jih povzročili vozniki avtobusov, pripetilo zaradi subjektivnih vzrokov.

Kje iskati vzroke za pogostne nesreče avtobusov?

Omenil sem že subjektivne vzroke. Mednje spadajo raztresenost, nepazljivost, prepozno in nepravilno zaviranje, nepravilno prehitevanje itd. Med objektivnimi vzroki je treba omeniti zlasti pomanjkljivo urejena vozila, stanje cest in vremenske neprilike.

Vse kaže, da je marsikateremu avtobusnemu podjetju tehnično stanje vozil deveta skrb. Pravilnik o registraciji motornih in priklopnih vozil sicer predpisuje tehnični pregled dvakrat na leto. Žal pa teh pregledov povsod ne opravljajo redno, če pa jih že, jih nekateri pri pooblaščenih podjetjih, ki običajno nimajo na voljo vseh potrebnih instrumentov.

Posledica? Po cestah vozijo avtobusi, ki sodijo v mehanično delavnico in nikamor drugam. Naj navedem le nekaj primerov. —

— Tovariši, prosim vas, da mi poveste, kaj je ugotovila komisija TNZ Ljubljana, ko je 3. oktobra ponoči pregledala vozila Ljubljana-transporta?

— Pregledali smo 43 vozil, ki so bila v prometu — 14 trolejbusov in 29 avtobusov. Nesposobnih za javni cestni promet je bilo 8 trolejbusov in 20 avtobusov. Zaradi zavor, luči in drugih večjih napak. Vozniki niso predlagali podjetju, naj te okvare odstrani.

— In kaj je pokazal izredni pregled avtobusov, ki ste jih poslali z ljubljanske postaje dne 10. oktobra 1962?

— Pregledali so 88 avtobusov. 13.6 odstotka vozil je bilo brez napake, 86.4 odstotka pa jih je imelo večje tehnične napake.

Ali je potem čudno, da avtobusi prednačijo med nesrečami? Vse kaže, da bo treba razmisliti o boljšem načinu tehničnih pregledov avtobusov, kot je sedanji. Nespametno pa je (ob vsem, kar so pokazale izkušnje!), da podjetje samo pregleduje svoja vozila! Prav omenjeni nepričakovani pregledi so pokazali, da nekatera podjetja premalo ali pa sploh nič ne skrbijo za varen prevoz potnikov. In če še dodam, da se po mnenju prometnih organov vozniki avtobusov premalo zavedajo velike odgovornosti in da so vozni redi marsikdaj nerealni in preveč pavšalni, potem smo izluščili nekatere glavne vzroke prometnih nesreč.

Kako zmanjšati število nesreč?

O analizi prometnih nesreč, pri katerih so bili udeleženi vozniki avtobusov, je pred dnevi razpravljala tudi podkomisija za strokovno analizo, proučevanje predpisov in priporočila, ki dela v okviru komisije za vzgojo in varnost prometa pri DSNZ LRS. Člani podkomisije so predlagali več ukrepov, ki bi, če bi jih uresničili, vsekakor precej pripomogli k znižanju števila prometnih nesreč, kjer so soudeleženi avtobusi. Ob prebiranju predlogov lahko zlasti opazimo težnjo, naj bi

— organi TNZ poostrili kontrolo nad tehničnim stanjem vozil,

— posvetili več skrbi in pozornosti šoferjem, zlasti tistim, ki so bili zadnja leta večkrat soudeleženi pri prometnih nesrečah, ter predlog, po katerem

— bi morala podjetja za prevoz potnikov skrbeti za čimbolj varen prevoz potnikov ter posvetiti več skrbi moralnemu liku šoferja.

Nujno pa je čimprej poiskati ustrezne in učinkovite ukrepe, če nočemo, da bo sreča ali nesreča avtobusov odvisna od naključja. Tako kot je bila marsikdaj in marsikje lani.

VOJKO ČERNELČ

Šala ali disciplinski postopek?

Pogovor na Državnem sekretariatu za notranje zadeve LRS.

— Avtobusna podjetja imajo objektivne težave. To je res. Kljub temu pa na splošno premalo skrbijo za vzgojo šoferjev.

— Ali bi lahko navedli nekaj konkretnih primerov?

— Kolikor hočete. Vodimo evidenco voznikov, kamor vpišemo vsak prekršek. Na primer: J. U., nekdanji šofer Ljubljana-transporta. Leta 1954 je povzročil prometno nesrečo, v krvi je imel 1.52‰ alkohola. Vsega skupaj so ga osemkrat zalotili, ko je imel v krvi od 1.12 do 2.38‰ alkohola in povzročil je devet prometnih nesreč.

— Je bil kdaj sodno kaznovan?

— Šestkrat. Razen tega pa je bil desetkrat v kazenskem postopku.

— Kaj pa je storilo podjetje?

— Podjetje je J. U. kaznovalo leta 1956 zaradi popivanja med službenim časom na denarno kazen — 480 din! Ko mu je bilo leta 1959 zaradi vinjenosti odvzeto vozniško dovoljenje, ga je podjetje disciplinsko kaznovalo z 840 dinarjev globe. Kaznovali pa so ga zaradi neurednosti (vožnja mimo postaje itd.) enkrat z ukorom, drugič pa z opominom. To je tudi vse!

— Koliko bolj ali manj podobnih primerov bi lahko našteli?

— Vsaj triindvajset.

— In kakšna so bila stališča podjetij?

— Med triindvajsetimi primeri vinjenosti so disciplinsko obravnavali le tri voznike. In če še povemo, da je teh 23 voznikov povzročilo ali pa je bilo udeleženo pri 57 nesrečah in da v podjetjih zaradi tega niso nikogar klicali na odgovornost, potem postanejo stališča podjetij do vinjenih voznikov jasna. Velja pa omeniti, da v istih podjetjih najstrože kaznujejo vsakogar, ki bi neopravičeno zamudil službo, pa čeprav le 15 minut.

Skoraj vsak tretji avtobus – »karamboliran«

Vse, kar sem navedel doslej, daje slutiti, da bi ob globljem proučevanju odkrili vrsto problemov, ob katerih se vsekakor velja zamisliti. Slutnjo potrjujejo podatki, ki jih je zbral Državni sekretariat za notranje zadeve.

Oglejmo si samo nekaj številk. V LRS je 64906 motornih vozil; od tega 912 avtobusov.

Po sledeh zanimivega natečaja

Muzeji so dandanes ...

Društvo muzealcev Slovenije je lani novembra razpisalo nagradni natečaj. Razposlalo ga je osemletkam, gimnazijam in strokovnim šolam v Ljubljani. Namen: zbuditi pri naši mladini zanimanje za splošno kulturne dobrine, ki jih hranijo naši muzeji in galerije. Natečaj je obetal 32 denarnih nagrad za najboljše spise in likovne upodobitve, ki obravnavajo zbirke in razstave v ljubljanskih muzejih in galerijah. V okviru tega natečaja pa so posebne nagrade razpisali Tehniški muzej, Narodna galerija in Narodni muzej. Teme so bile posebej razčlenjene. Povejmo kar takoj: odziv je bil zelo različen, v večini primerov pa pomanjkljiv. Le nekatere šole so se natečaja udeležile — z uspehom.

Na podeželju je le kdaj pa kdaj kakšna razstava fotografij, drugega pa skoraj ni. Šole prirejajo ekskurzije v mesto in takrat šele vidimo zanimivosti razstav, galerij in muzejev,« pravi v uvodu svojega dopisa gojenec Centra strokovnih šol. Na vprašanje »Katera razstava ali zbirka v ljubljanskih muzejih in galerijah mi je bila najbolj všeč?« zvemo, da je to bil muzej NOB. Po temeljitem opisu zbirk še preprosto, doživeto zaključi: »Veliko je teh predmetov, majhni so, a vsak ima svojo zgodbo, ki ti jo pove, ko ga gledaš.«

Natečaj je predložil v obdelavo med drugimi tudi temo »Človek v predzgodovinskih časih«. Vtise so črpali gojenci iz arheološkega oddelka, najbolj jih je mikalo koliščarsko življenje. »Lov je bil končan. Divjačine je bilo dovolj in pravično so si jo razdelili. Dolgo so z drevaki odvažali zverjad na kolišča in šele ko je poslednji sončni žarek utonil za gore, je utihnil hrup lovcev,« slika njegov kolega prizor po lovu pod očitnim vplivom Bobrov. »Po zgledu vodnih ptic so napravili svoja kolišča na vodah,« prisrčno preprosto pojasnjuje nastanek koliščarjev gojenka osnovne šole Ketteja in Murna.

Na temo »Kakšen naj bo Narodni muzej in kateri predmeti spadajo vanj?« večina odgovarja s predlogi ureditve muzeja, kakršen je muzej NOB. »Druga soba pa naj bi bila temna tako, da bi že ob vstopu vedeli, kaj nam hočejo tukaj pokazati. Slike iz življenja v taboriščih...« Drugi spet: »Sobe naj bodo svetle. Po stenah naj bodo razobešene slike, po sredini pa naj bodo razstavljeni predmeti. Slike naj prihajajo iz prvih dni vojne počasi proti sredini...« V tem opisu je že delček predstave o sodobni, razvojno jasni ureditvi. Učenka ESS predlaga ureditev Narodnega muzeja v dveh osnovnih oddelkih. »V prvem naj bi bili razstavljeni tvarni viri, v drugem pa pisani...« Predlaga tudi, naj bi bil oddelek tvarnih virov »opremljen s skicami, na katerih naj bi bili skicirani tereni, kjer so našli največ predmetov ali pa kjer so odkrili ostanke zgradb in domnevajo, da je bilo tam... mesto.«

Tehniški muzej je razpisal nagrado za spis, ki poljubno obravnava problem zaščite gozdov na Slovenskem. Gojenec z učiteljišča piše med drugim: »...Tako stoji večji del Benetk na kraškem lesu. Takrat smo(?) imeli koristi v denarju, ker so vsi gledali na denar, ...nihče pa ni pomislil na...zasajanje teh površin z mladikami... Zato imamo na Krasu le golo kamenje, poraslo tu in tam z grmičevjem, praprotjo(?) in gozdno travo...«

»Živali so lepo razporejene po svojem naravnem okolju,« opisuje vtise iz lovskega oddelka Tehniškega muzeja v Bistri učenec šole Prežihovega Voranca. Njegov starejši kolega pa si je izbral za ogled zbirke Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani. »Že imenitno stopnišče samo me je zapeljalo, da sem se namenil v prvo nadstropje. Nato sem zavil v sobe, kjer so diorame z nagačenimi zvermi, ptiči in lepimi metulji. Eno okence je bilo lepše od drugega... Obisk lepe zbirke me je zelo navdušil za naravoslovje...« končuje svoj prisrčni dopis.

Takim in podobnim spisom bi morali dodati še seznam likovnih prispevkov in maket, a bi bil mnogo predolg. To so bolj ali manj neposredna likovna delca, polna navdušenja nad tem kar so videli v muzejih, in bogata kombinatorike. Tako bi dobili vtis, da je natečaj lepo uspel. V naših muzejih in v Društvu muzealcev pa glede množičnosti odziva niso zadovoljni. Obetali so si akcijo precejšnjega obsega in pomena, zdaj pa na nekatere teme sploh niso dobili niti risanega niti pisanega odgovora. Razočaranje je bilo tem večje, ker ta akcija ni imela samo propagandnega namena, ampak naj bi, kot se zdi, pokazala tudi odnos mladine do naših muzejev, kakršni so zdaj in njeno mnenje o njih ter zbrala nekaj morda koristnih predlogov.

Zato smo povprašali na nekaterih ljubljanskih osnovnih šolah po vzrokih njihove abstinence oziroma udeležbe na natečaju.

»V glavnem sprejemamo vse podobne pobude in akcije,« je dejal ravnatelj neke šole, ki se natečaja ni udeležila, »a včasih nam kakšna stvar tudi uide«. Pozneje sem zvedel, da razpisu niso posvečali posebne pozornosti in so nanj pozabili. Toliko takih in drugačnih akcij imajo...

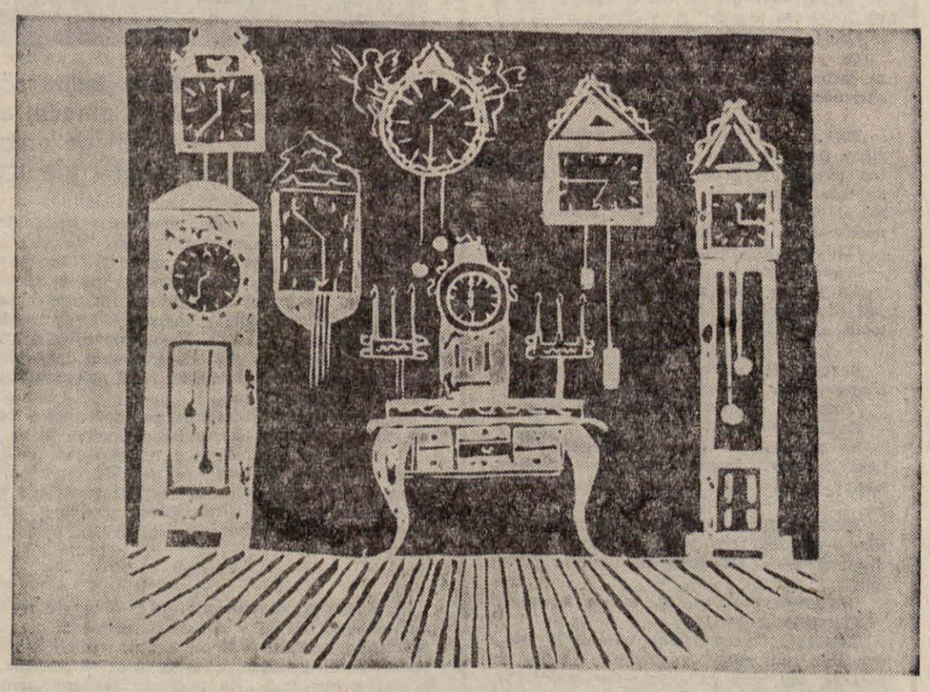
Na drugi šoli, ki se tudi ni odzvala na natečaj, je bil vzrok drugje: »Spregledali razpisa nismo, a ga nismo dobili,« pravi ravnatelj. »Škoda. Saj lani smo bili najčešči obiskovalci muzejev. Res nam je žal, saj je tak razpis lahko zelo spodbuden, ne glede na nagrade.« Na koncu je tov. ravnatelj še omenil, da bo, ker je rok že zamujen, morda šola sama razpisala nekaj nagrad za podoben interni natečaj z rokom oddaje do konca šolskega leta. »Res škoda bi bilo, če bi šole v Ljubljani ne izrabile možnosti, ki jim jih nudijo muzeji.« Podobno je bilo še na eni šoli, kjer tudi niso dobili razpisa.

Zamisel nasploh pedagogi odobravajo. Abstinenco svoje šole pojasnjuje neki ravnatelj s kratkim rokom in pomanjkanjem kurjave, kar je podaljšalo počitnice... Neka šola se je iz istih vzrokov samo omejeno udeležila natečaja. A vendar jih je likovni pedagog peljal v galerije. »Akcijo pa odobravam,« je dejal, »mestni otrok je že tako prikrajšan za mnogo doživetja, zato je dobro, če čimveč vidi. V muzejih pa je ogromno gradiva...« Spet drugje, na šoli, ki je ni bilo na seznamu udeleženk, smo zvedeli: »Akcije smo se udeležili. Razpis smo takoj posredovali učencem. Obiskovali so muzeje, uspehi pa niso zadovoljili. Nekateri so bili tudi v tehniškem muzeju v Bistri, a spisov od njih ni bilo.«

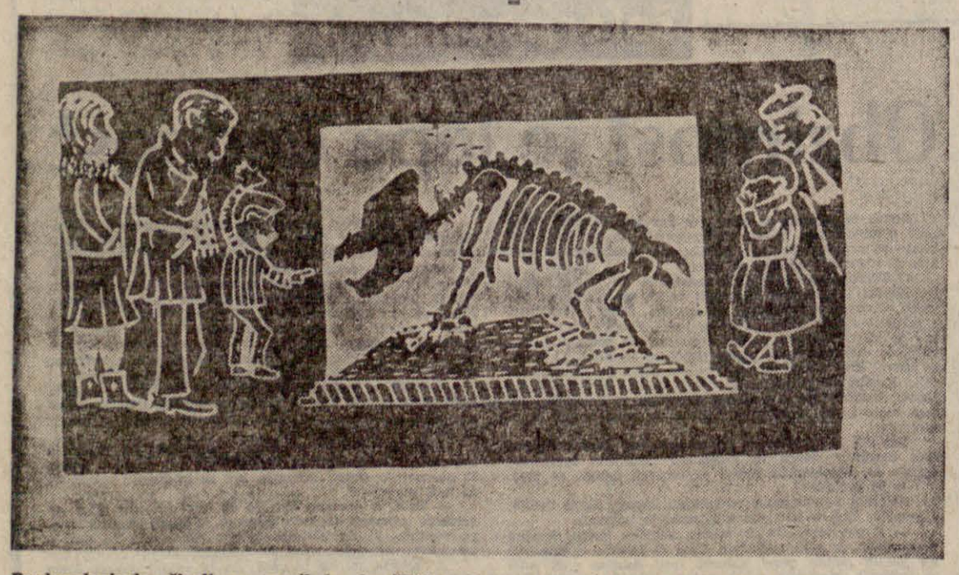
Vendar na eni izmed šol zgoraj našteti objektivni vzroki niso vplivali na udeležbo. Na razpis so se odzvali s štirimi dopisi in nekaj desetinami risb, grafik in maket. »Peljal sem jih v muzej, pa tudi same sem jih pošiljal,« pravi njihov pedagog za likovno vzgojo. »Skicirali so, potem pa to režejo v podolit in ročno odtiskujejo. Režejo z nožki, ki so jih sami naredili pri tehničnem pouku iz peres in jeklenih palic za dežnike! Otroke zelo zanima naša preteklost in naši muzeji jim lahko mnogo nudijo... Ta natečaj pa je dobra zamisel...« je pojasnil svoj odnos do te akcije pedagog, ki je znal še najbolj navdušiti in aktivirati svoje učence.

V kratkem bo posebna žirija odbrala iz tega gradiva najboljše spise, risbe in grafike ter jih nagradila; likovna dela bodo pokazali še na posebni razstavi v Mestnem muzeju. Tam se bo rezultat te akcije še najbolje pokazal, obenem pa tudi obojestranske napake in pomanjkljivosti. Zamisel pa ostane pozitivna in vredna posnemanja. Ogromna sredstva, ki jih naša družba vlaga v šole in muzeje, se bodo s takim širokim medsebojnim sodelovanjem na pedagoškem področju šele prav obrestovala.

J. MESESNEL

Iz oddelka za kulturno zgodovino Narodnega muzeja v Ljubljani. Grafika (Osnovna šola Prežihovega Voranca)

Predzgodovinske živali so razgibale domišljijo mladih risarjev. Pred vitrino z okostjem jamskega medveda. Grafika (Osnovna šola Prežihovega Voranca)

NEPALSKA SREČANJA

ČETRTI DAN

Gore se nam kažejo v najbolj nenavadnih okvirih. Skozi kakteje ob poti se riše Gaurisankar na severovzhodnem nebu

Tri dni že hodiva proti Namče Bazarju. Najina pot poteka skoraj natanko v smeri zahod-vzhod in severno od naju se vleče v isti smeri Himalaja, od nje pa se proti jugu spuščajo številni grebeni, ki so glavna zapreka najini poti in se le redki ne držijo te smeri. Po treh dneh so za nama že štirje izmed teh grebenov in skoraj petdeset kilometrov poti od tam, kjer sva začela pešačiti. Po ravnem skorajda še nisva hodila, le navzgor in navzdol gre steza, ki naj bi služila tudi za promet z mulami in mezgi, vendar jo tu in tam na lepem zmanjka. Za orientacijo nama služi angleška specialka, ki je že srečala Abrahama in po njej ugotavljava vrhove, ki se nama kažejo s sedel in grebenov, pa spet izginjajo, ko se spuščava v doline. Dva dni se nama je kazala v glavnem le obdelana dežela, tretji dan pa jo je začela izpodrivati divjina — prostrane planjave s šopi rumenkaste planinske trave, brasti, orehi, rododendron (žal brez cvetja), trnjeva gošča vedno zelenih listavcev. Vasi niso več strnjene, marveč nas spremljajo kilometre daleč. Po ozemlju Tamangov hodiva in zato prevladuje v vaseh njihov tip hiše iz doma napravljene opeke, slamnato streho in revnim lesenim okrasjem. Žetev je že skoraj minila. Dvakrat na leto ugrabijo zemlji ječmen, pšenico in rž, sicer pa sadijo riž, krompir, koruzo. Koze, ovce, kokoši in psi poživljajo vaška dvorišča iz steptane ilovice, po poteh pa se sprehajajo bivoli in krave, ki spravljajo popotnika v zadrego. Kot pri nas je decembra tudi v Nepalu zima, ki pa pomeni najlepše vreme, kar si ga moreš zamisliti v teh krajih. Snega ni in noči so tople, le v višinah nad dva tisoč metrov srečujeva v osojnih legah celo v času opoldanske vročine ivje. Slaba stran zime so le kratki dnevi, saj je od sončnega vzhoda do zahoda komaj 8 do 9 ur časa za hojo.

30. novembra

Prespala sva pod milim nebom ene izmed tisoč terasastih njiv vasi Lisenko, bolje rečeno na strnišču, ki ga je obkrožala stena zrelega še nepožetega žita, izza katere je na severu štrlel Matterhornu podoben vršac Choba Bamare. Ta vas je napredna in da nekaj na promet. Včeraj smo videli staro in mlado na udarniškem delu — širili so edino pot, ki vodi sem od katmandujske strani — in da bi delo hitreje teklo, so prenašali orjaške skale ob presunljivih zvokih vsaj dva metra dolgega roga.

Ker nisva postavila sinoči niti šotora niti nisva napihnila blazin, je taborišče bliskovito pospravljeno in za zajtrk poskrbi izvirek nad njivo, kjer je že vrsta deklet s trebušastimi, medeninastimi, bakrenimi ali lončenimi vrči za vodo, ki jih nosijo oprte na bok — značilen in večno lep prizor v nepalskih vaseh. Najini nosači stopajo s tovori mimo mene, zdaj vem že njihova imena, pa jih še mešam, ker so tako tuja našim ušesom. Stari, ki še kar dobro pozna pot in pomežikne vedno, kadar se srečajo najine oči, je Surdžebadur Bomdžan, Birbadur Lopečhan je najmlajši — komaj šestnajst let — in skoraj sram ga je, da se sam od sebe uči brati in to skriva pred drugimi, okoli vratu pa mu visi usnjen mošnjiček z amuletom, ki mu ga je dala mati, ko je pred dvema letoma prvič odšel zdoma v veselo druščino nosačev po deželi za zaslužkom. Potem je tu najmočnejši, ki nosi šotor in še precej zraven in mu je ime Sanukančo Lopečhan, pa dva zelo resna možakarja Singabir Dong, ki ga boli noga, da močno šepa, in Sarkiman Lopečhan, ki zanj ne morem najti nobene posebnosti, ker je le molčeč vztrajen nosač srednjih let. Zadnji štirje so iz iste vasi Timal, ki je po njihovem čisto blizu vasi Lisenko — komaj dva dni hoda — vsi pa so iz plemena Tamangov, staronepalske rase, ki naj bi pred davnimi časi prispeli iz Tibeta in za to govorijo tudi njihove mongoloidne poteze. In vseh pet se s svetim strahom umika kravam, zakaj krava je bila pramati vseh Tamangov in je v mitološki zgodbi rodila tri sinove po imenih Čenggu, Lunggu in Tulgu, ki so očetje vseh Tamangov.

Za uvod se strmo spuščamo proti reki, ki buči pod nami, nam nasproti in navzgor na sončne pašnike pa ženejo zgodnji pastirji črede bivolov. Že skoraj pri reki srečamo karavano nosačev, ki potujejo v glavno mesto iz »East No. 3« (Nepal je upravno razdeljen v okraje, ki se vlečejo na vzhod in zahod od Katmanduja in imajo zato svoje vzhodne in zahodne številke). Nenavaden tovor! V njihovih bambusovih krošnjah so cele skladovnice domačega papirja, ki ga v Nepalu izdelujejo v preprostih vaških delavnicah večinoma v vzhodnem delu dežele. Proizvod pa je čudovito mehak in močan papir, še najbolj podoben japonskemu. Če kupiš na primer v trgovini moko, ti jo nasujejo na velik kos takšnega papirja in ga zavozlajo v culo, ko da bi bil iz blaga. Z Roopovo pomočjo zvem, da ima vsak izmed njih naloženih petdeset kilogramov papirja!

Spodaj v črni skalnati soteski križa divje valove reke visec most na dveh jeklenih opornikih. Z višine 1500 metrov smo se spustili za tristo metrov, zdaj pa je pred nami najprej kratek vzpon do sedelca, ki ga kronata dva čortena — budistični kapelici, ki mogoče skrivata pod svojimi kamni kakšne relikvije — in vasica v senci ogromnih figovcev, tako imenovanih pipalov. Prodajajo le pokvarjeno mleko in zato gresta lačna in neobrita sahiba z dolgima nosoma naprej, ker so vse preostale viške hrane namenili v sklad za bogove, za žrtvovanje ob največjih praznikih. In teh viškov ni malo, ker nepalski kmetje precej pridelajo. Razočaran hitim naprej v upanju, da bo v vasici, ki se stiska v dnu ozke doline, kamor se spuščava s sedelca, kaj več hrane pa še daljši počitek si bom privoščil, če bom prej tam. Nad novo rečico gre pot in z brega na breg se pnejo tudi po petdeset metrov dolge vrvi, na njih pa vihrajo desetine pisanih molilnih zastavic, ki naj bi popotnika pripravile v pobožne misli, hkrati pa pomirile demone reke, da bi prizanesli ubogim potepinom. Ta strah povsem razumem, ko moram čez vrtoglav mostiček — eno samo okroglo obtesano bruno, vkleščeno v skale na obeh bregovih. Pred menoj se po tej zračni poti graciozno in brez strahu ziblje kmetica z vrčem na glavi. Moj zadnji korak na oni strani je obupen skok, nujnost spričo zgubljenega ravnotežja. Pristanem na zeleni trati in tam počakam naše.

Roop kmalu prinese informacijo, da tudi v tej vasici ne moreš kupiti hrane in da bomo zato ves dan lačni, potem pa neki kmet le pričara dve jajci in nekaj kosov skoraj v prah posušene ribe zelo sumljivega vonja po mizarskem kleju, ki se ji odpoveva v največje veselje našega Roopa. Po dolgem prigovarjanju nama skuhajo v hiši, kjer je tudi trgovina, čeber »podravke« — vzrok oklevanja je kravja podoba na ovitku. V trgovini prodajajo domače lesene glavnike, tri leta stare konserve piva, nekakšne rdeče vezalke, ki si jih obešajo okoli vratu in vežejo v imenitne vozle namesto dragih kamnov, pa tri predpotopna nalivna peresa zasledim in tri suhe izvotlene buče in obilico cenenih zapestnic in uhanov iz plastika z diskretnimi napisi »Made in Czechoslovakia« — kam vse ne seže češka galanterija!

Potem je vroče, strmo in brez vasi. Vzpenjamo se v poraščen hrbet in v daljavi, tam, kjer se dolina konča, bomo prispeli na sedlo, ki je glavni cilj današnjega dne in je visoko 2380 metrov. Vse več gozda je med polji. Kako varnò stopa par volov navzdol po skalah, na katerih spodrsuje celo nazobčana guma naših podplatov, in za njima nosi orač ogromen lesen plug, ki je pa le dolgo oje z močnim lesenim klinom namesto lemeža. Železnih plugov ne poznajo. Iz doline, ki se vleče proti Čarikotu nosi veter hrup trobil in bobnov in z daljnogledom zasledimo na gumnu med slamnatimi strehami razposajen ples svatov.

Ure minevajo v vzponu, korak sledi koraku, nosači so ostali daleč zadaj. Rumeno trnjevo goščo poživi tu in tam ognjeno drevo z živordečimi cvetovi. Šele zadnji del vzpona je prijetnejši, ker ga senči hrastov in rododendronov gaj vse do roba. Namesto pričakovanega sedla pa se potegnejo zdaj pred nama travnate planjave, ki se še vedno počasi vzpenjajo in nama zapirajo pogled naprej. Zejna sva in pokušava nekakšne rdeče plodove, ki rastejo ob stezi in so podobni kombinaciji koruznih storžev z bodečo nežo. Zelo neumno, ker naju peklensko pečejo usta in šele pozneje zveva, da so strupeni. Sredi planjave, ki naju spomni na Veliko planino, stoji nekaj hiš — Manga Deorali. Spet nobene hrane in niti kapljice mleka. Pripeljejo pa otroka s povito glavo, ki se mu iz ušesa cedi potoček zelenkastega smrdljivega gnoja. Iz najine zaloge mu dam zdravila, v sebi pa me je globoko sram, da jim ne morem bolj pomagati. Do najbližje bolnišnice je vsaj tri dni hoda in oče in mati ubogega malčka se samo smejita nasvetom, naj ga vendar spravijo tja. »Če bi imeli kokoši, bi zaklali bogovom petelina, da bi preusmerili svoj srd drugam...«

Sedlo, ki je kakor obsedenost današnjega dne, je naposled tu. Višina 2380 metrov, šest ur čiste hoje od jutra. Pred nami se odpre ogromna, z ozkimi divjimi soteskami razsekana plošča, se spušča skoraj deset kilometrov daleč do reke in podobna se dviga na nasprotni strani do prvega grebena in za njim je drugi in petdeset kilometrov daleč na vzhodu tretji, visok 3450 metrov. Ko da je ves svet obdelan, le reko spremlja pas pragozda in podoben pas se vleče po grebenu. Gore pa se nama tako počasi bližajo in Gaurisankar šele zdaj po treh dneh hoje spreminja svoj profil sitnega kamnitega in ledenega starca in počasi odkriva našim očem ledene zavese vrha Menlungtse. Pol ure vztrajamo na divjem vetru, potem pa se spustimo po stezi za sledovi bosih nog naših nosačev, ki smo jih spustili naprej. Kako važni so postali sledovi, včasih edini kažipot skozi divjino. Včasih se zanašajo nosači na odtise naših vibramov, včasih pa mi na njihove čudno kratke in široke odtise bosih nog. Skoraj dve uri navzdol do redkih hiš, kjer preplašiva čredo koz z nagobčniki iz šibja in razočarava starca, ki gleda skozi iskalec moje Practice, ker misli, da je daljnogled, ki mu ne pravi čisto nič drugače kot durbin. Roop nama kaže past za tigra, nekakšno štirioglato zidano cev s pridvižnimi vratci in leseno kletko za kozo v njeni sredi — niti zadnje koze ne privoščijo progastemu roparju, ki je menda v tej dolini čisto vsakdanji pojav in se gosti raje z neumno in počasno domačo živaljo kot s hitronogo srno in divjo kozo. Pri zadnji hiši vasice, ki ji kulise poživljajo bananove palme žal brez banan, lokajo naši nosači čang. »Čang je naša hrana in pijača hkrati,« mi je Roop že večkrat pojasnil zdaj pa je ura šele tri popoldne in jih je čang že uspaval in jim vzel korajžo, namesto da bi jih okrepil. Malo niže so prva redka drevesa in naših pet mojstrov kaže tja z rokami in govori vsevprek. Razumem le besede: džungla, tiger, medved, jeti. Ker pa je do mraka še krepko uro, pregovoriva Roopa, da bi šli vsaj še uro daleč in se utaborili na prvem primernem prostorčku, in Roop pregovori nosače.

Krenemo torej navzdol proti džungli — razen pravi džungli pravijo tod tako tudi vsemu od dveh dreves naprej pa do najhujšega pragozda — jaz precej hitro naprej, da bi jih »vlekel«. Kmalu sem v redkem borovem gozdiču, ki ga križajo številne stezice, ki pa postaja vse gostejši in temnejši. Nikjer prostorčka za taborišče, čeprav se naglo mrači. Na premajhni ploščadi sredi gošče ob zapuščenih kopah sedi ducat črnih postav nosačev. Naše slišim peti še visoko nad seboj — pojejo za korajžo preprosto pesem divjega pava »keo — keo — keo« na človeško melodijo. Toliko časa grem naprej po stezi, da jih še slišim in ko umolknejo, se ustavim, sedem na skalo in čakam. Namesto vseh pa pritava po temi le Aleš in pove, da se upirajo hoditi še naprej in da bi se najraje stisnili k onim pri kopah. Pa počasi le pridejo za nama in potem se skupaj spotikamo navzdol po strmi poti — midva v upanju, da se bomo utaborili ob reki, ki je zdaj že bučnejša od naših glasov. Dosežemo jo pri strahotnem visečem mostu, vsaj dvajset metrov nad vodo. Dve železni verigi, na njih obešene žice in na žicah ozko desko osvetli šibka luč žepne svetilke. Spodaj bela zmešnjava valov in skal. Vendar je tu ob mostu lepa travnata ravnica. »Kot nalašč za taborjenje,« praviva midva, Roop pa noče niti slišati, da bi se tu ustavili. Pravi, da nosači na prostem ne marajo spati in da smo vendar sredi džungle in da jih on že ne bo pregovarjal. Hude besede sem in tja, čeprav zdaj gotovo ni niti čas niti kraj za primeren prepir. Prav, pa naprej, do kam, ne ve nihče. In za vzgled moram prvi čez most pa še brez luči. Zdi se mi, da hodim po zraku, ker ne vidim ničesar, veter, ki veje nad reko, škriplje v vrveh in most divje niha pod mojimi koraki. Naposled sem čez z ugotovitvijo, da je dovolj močan. Za menoj se pobliska luč, prvi nosač je na poti. Ob revni svetlobi je videti most še pošastnejši. Več kot uro traja, da se zberemo vsi na tej strani in Alešu je Roop zaupal skrivnost, zakaj nočejo ostati na oni strani in se tam utaboriti. Čisto blizu v goščavi onstran potočka, ki se pri mostu izliva v reko, je namreč po Surdžebadurjevem pripovedovanju nenavadno pokopališče, kjer naj bi okoličani, pristaši neke verske sekte, svoje stare in neozdravljivo bolne prepustili milosti in nemilosti džungle. Strah pa žene zdaj Roopa in nosače skozi vse hujše nevarnosti, kot je džungla s svojimi kriki. Po vrtoglavih stezah se prebijamo vse više in više nad reko, čez številne sipke udore, ki nas hočejo potegniti v globoko sotesko, potem zaidemo med riževa polja, spodrsavamo v blatu, čofotamo po vodi in se po dveh urah in pol bloden znajdemo pred hišo. Utaboriva se spet pod milim nebom, nosači izginejo v hišo, kjer bodo pripravili vsaj pet kilogramov kuhanega riža — bolj pametni so kot midva in nosijo s seboj zase zadostne količine riža. Midva jeva trpke pomaranče in sva sitna, lačna in utrujena. Potem se zberejo nosači okoli mojega pisalnega stroja. Že vem, da pomeni to nemo prošnjo za cigarete. Danes so jih krvavo zaslužili — hodili smo štirinajst ur!

ZORAN JERIN

Da sem smel slikati bogato okinčano lepotico, sem jo moral podkupiti s cigareto, ki pa ji jo je mož (drugi z desne) takoj po slikanju zaplenil

JEVTUŠENKOVA AVTOBIOGRAFIJA

HOTEL SEM BITI PONOSEN IN SKROMEN

V Sibiriji sem začel pisati. Zelo težko je bilo dobiti papir. V šoli smo pisali kar na časopise, med vrstami vojnih poročil.

Odločil sem se, da napišem roman. Stari materi sem speljal dva zvezka Marxovih in Engelsovih del in v dveh letih sem popisal vse praznine med vrsticami. Babica mi je odpustila, pogladila me je po laseh in dejala: »No, boš vsaj postal prepričan marksist...« Mislim, da se ni zmotila.

Nisem še pisal pesmi. Samo po vaseh sem zbiral narodne pesmi, ker sem se bal, da bodo dragocenosti ljudskega jezika odšle v pozabo. Ruščina je v teh krajih ostala čista, tako kot sibirska tajga. Jezik je kakor sneg — v mestih je vedno zamazan od dima iz tovarn, samo na poljih in v gozdovih ostane nedotaknjen in svež. Pesmi, ki sem jih zbiral, so dišale po tajgi.

Velikokrat so me vprašali, kdo je bil moj pesniški učitelj.

Prvi je bil gotovo tajga. Tajga s svojo trdoto in notranjim ponosom. Za vse, ki prihajajo vanjo z odprtim srcem, je polna dobrote in skrite ljubeznivosti.

•

Leta 1944 sva se z materjo vrnila v Moskvo. Prvič sem lahko videl naše sovražnike — kolono 20.000 nemških ujetnikov. Vse ceste so bile polne ljudi. Za kordoni policije in vojakov so stale žene z napokanimi ustnicami in rokami, s shujšanimi hrbti, na katerih so nosile težo vojne. Verjetno so vsaki med njimi Nemci vzeli moža, brata, očeta sina.

Končno je prišla kolona. Najprej generali z zaničljivim izrazom na obrazih. Roke žena so se stisnile v pesti in policija jih je komaj zadržala.

Toda nenadoma se je razpoloženje spremenilo: zagledale so nemške vojake — shujšane postave s krvavimi in umazanimi povoji. Postalo je popolnoma tiho in slišali smo samo še ropotanje čevljev na tlaku. Nenadoma je starejša ženska potrepljala policista po hrbtu: »Spusti me skozi!«

Množica je zadržala dih in opazovala, kako je žena počasi prišla do ujetnikov. Ob mladem vojaku je potegnila iz plašča kos kruha in mu ga ponudila. Potem so ji sledile še druge ruske žene — s koščkom kruha, slanine, cigaretami.

Videl sem solze v očeh žena. Morda so videle v teh sovražnikih od včeraj svoje lastne sinove, može, očete.

•

Štirinštiridesetega sem živel v Moskvi sam v praznem stanovanju. Oče in mati sta se bila ločila. Oče je živel v Kazakstanu, mati je opustila poklic geologa in odšla na fronto za pevko.

Moj vzgojitelj je postala cesta.

Naučil sem se kleti, kaditi, umetno pljuvati skozi zobe, imeti vedno pripravljene pesti. Cesta me je naučila, da se ne smem bati ničesar. To lastnost sem ohranil do današnjih dni.

Zdi se mi, da je v življenju najvažnejše, da premagaš strah do tistih, ki so močnejši od tebe.

•

Končno se je mati vrnila s fronte. Bila je čudna: zelo zelo suha in namesto prejšnjih svetlih las je imela črne. Vprašal sem jo, če si je dala pobarvati lase, pa se je samo žalostno nasmehnila in snela lasuljo. Na fronti je bila zbolela za tifusom in v vojaški bolnišnici so jo do kože ostrigli.

Sedaj je končno ostala v Moskvi in si našla službo. Kje, ni povedala.

Sošolci so me spraševali: »Tvoja mati je pevka. Kje nastopa?« »Ne vem,« sem odgovarjal, »najbrž v gledališču...«

»V gledališču,« so se smejali fantje. »Poje v kinu, v ‚Forumu'...«

Potem je prišel dan zmage. Rakete so letele pod nebo. Invalidi, ki so sicer prodajali cigarete, so jih dajali zastonj. Neki general je kupil cel voz sladoleda in je gostil otroke. Ljudje so se objemali, jokali in smejali. Zdelo se je, ko da so minile vse težave in da nas čaka lepo življenje brez vseh skrbi.

Šel sem v »Forum«. Foyer je bil obupno poln. Vojaki in ženske. Smrdelo je po pivu in po cenenem parfumu. Steklenice vodke, ki so jih prinesli s seboj, so šle iz roke v roko. Pili so kar iz steklenic in za začimbo so bili žejni poljubi.

Nihče se ni zmenil za majhen orkester, ki je na skromnem odru igral bravurozne koračnice.

Zdrznil sem se. Na oder je stopila pevka v bleščeči obleki in s črnimi lasmi, pod katerimi sem vedel, da je frizura na ježa. Bila je moja mati. Nihče je ni poslušal. Raje so se poljubovali in pili ter pili in poljubovali. »K vragu, saj je dan zmage!«

Za zmago je dalo življenje dvajset milijonov Rusov in moja mati — svoj glas.

Potem sem mater spremljal domov.

Kmalu nato je mati opustila petje in postala pomočna uslužbenka v koncertni poslovalnici. Naporna služba z majhno plačo, komaj 700 starih rubljev. S tem denarjem je vzdrževala mene in med vojno rojeno sestrico Jeleno.

Z menoj je imela mati same težave. Skoraj sem prišel v slabo družbo profesionalnih tatov, kasneje med črnoborzijance.

V šoli sem bil zelo slab. Za nekatere predmete sploh nisem imel smisla. Ker sem pisal skoro brez napak, se mi je zdelo odveč, da bi se učil slovnice.

Medtem ko sem sedel v šolski klopi pod Stalinovim portretom, sem se skozi okno željno oziral k snežinkam, ki so se počasi zibale skozi zrak. Pobegnil sem. Prišel sem v drugačno šolo, kjer je dišalo po snegu, po cigaretah in bencinu, po pirožkah, ki so jih ponujale prodajalke.

Doma sem pisal pesmi. Končno sem zbral vse pesmi v velik zvezek in jih poslal založbi »Mlada Garda«. Sprejel sem povabilo, naj se pridem predstavit. Šel sem.

Ustavil me je pisatelj Andrej Dostaj: »Kam pa mladenič?« Pokazal sem mu pismo. »Je vaš oče bolan in ni mogel priti?«

Potem je le ugotovil, da sem pesnik jaz. »Dobro ste me potegnili. Mislil sem, da gre za osivelega moža... V vaših pesmih je vendar vojna, trpljenje in ljubezenske tragedije...«

Kljub temu mojih pesmi niso natisnili.

•

Mati ni hotela, da bi postal pesnik. Usoda pesnikov je negotova, nesrečna. Skoro vsi ruski pesniki so tragično končali. Ljermontov in Puškin sta padla v dvoboju. Jesenin se je obesil, Majakovski ustrelil. Mama mi govorila o številnih pesnikih, ki so umrli v Stalinovih koncentracijskih taboriščih, pa čeprav je vedela zanje.

Trdovratno sem vztrajal pri pesništvu. Nekaj let sem se ubadal samo z rimami. Večer za večerom sem sedel ob ruskem besednjaku in iskal za vsako besedo novo, v pesništvu še ne uporabljeno rimo.

Pisal sem vsak dan bolje, v šoli sem bil vsak dan slabši.

•

Ne vem kateri velikan že je nekoč dejal, da je denar orožje svobode. Zame je bil denar vedno prekleto orožje zasužnjevanja. Denar je zasužnjenje, če ga nimaš, ker potem stremiš, da bi ga dobil. Če ga imaš, te spet zasužnji, saj stremiš, da bi si bogastvo povečal ali pa vsaj obdržal.

Doživel sem denarno reformo 1947. leta. Ko so se razširile vesti, da bodo zamenjali denar, so ljudje drveli v trgovine in kupovali, kupovali, kupovali... Videl sem moža, ki je na vozičku odpeljal iz trgovine štiri straniščne školjke, ker pač ni bilo ničesar drugega dobiti. Na dan, ko je bila objavljena zamenjava denarja, sem videl moža, ki je drvel po ulicah, histerično kričal in metal denar ob tla in skakal po njem.

Rad sem hodil v kino in gledal filme o revoluciji. Iq kadar so stopali vojaki in delavci z rdečimi trakovi na rokavih in puškami v rokah, čez projekcijsko platno, me je od ginjenosti stiskalo v grlu. Hotel sem biti tak kot oni: ponosen in skromen. Nisem mogel razumeti, kako da mnogi ljudje, ki imajo v žepu celo partijsko izkaznico, tako zelo ljubijo denar. Besedi »komunizem« in »nesebičnost« sta imeli zame enak pomen.

Spominjam se, kako je poudarjal oče nekega sošolca — imel je odgovoren položaj v trgovskem podjetju — Leninove besede: »V komunizmu bomo iz denarja delali stranišča.«

Besede so mi bile zelo všeč. Toda na dan denarne reforme so očeta mojega sošolca našli ustreljenega. Samomor je napravil ob pretrgani žimnici, ki je bila polna denarja.

Počasi sem se prepričal, da mnogi, ki so se razglašali za komuniste, v resnici sploh niso bili komunisti. Govorjenje o komunizmu in partijska izkaznica nista bila zanje prepričanje v idejo, ampak samo oblika eksistence. Kasneje sem o takšnih ljudeh napisal svojo veliko pesnitev »Imejte me za komunista«.

Sebični ljudje so zame bili in ostanejo izdajalci revolucije.

PRIHODNJIČ: BIL SEM UPORNIK, IZPOSTAVLJEN V PUSTINJI

GOVORI FESTIVAL

NAJBOLJŠI FILM FESTIVALA IGRA DUŠANA VUKOTIĆA (ZAGREB-FILM)

Deseti jubilejni festival kratkega in dokumentarnega filma je bil v Beogradu od 7. do 13. marca. Poslednji večer so žirije podelile svoje nagrade in priznanja. Po slovesnosti smo obiskali nekatere zmagovalce, da bi jih najprej posamič predstavili izmed množice letošnjih nagrajencev. Tako prinašamo izjave, ki zadevajo njihovo ustvarjalnost in načrte, predvsem pa njihova nagrajena dela. Toda za začetek prepustimo — mimogrede — besedo še žiriji:

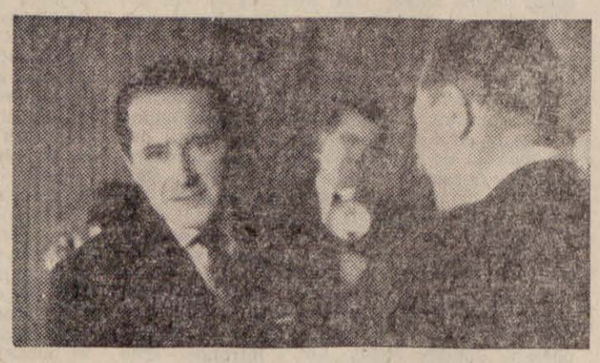
Veljko Bulajić

Predsedniku uradne žirije Veljku Bulajiću smo zastavili posebno vprašanje še pred koncem festivala. Glasilo se je: V seznamu članov žirije je tudi Kajetan Kovič, književnik in publicist iz Ljubljane, ki ga pa med festivalom nismo imeli priložnosti opaziti v Beogradu — potemtakem žirija ni v polnem sestavu? Je to v skladu s predpisi?

Predsednik je odgovoril: »Koviča ni tukaj, ker je službeno zadržan. Mislim, da organizira neko razstavo Jugoslavije v Avstriji. Vendar pa se vsak dan telefonsko razgovarjamo med 12. in 13. uro. Pred tem smo imeli dva, tri skupne sestanke takoj po selekciji filmov.«

To je vse ...

Dušan Vukotić

»Pri delu z otroki,« je rekel zmagovalec X. festivala jugoslovanskega kratkega in dokumentarnega filma Dušan Vukotić, »sta najbolj privlačni njihova neposrednost in prisrčnost. Pred kamero sta se deklica in fantek igrala kot v vrtcu. V končno inačico filma je zato prišlo tudi veliko tistega, kar sploh nisem predvidel v scenariju. Zdi se mi, da je prav v teh podrobnostih največja privlačnost igre. Pri tem mislim na gibe, geste in druge spontane reakcije mojih dveh malih igralcev.«

Številni Vukotićevi mednarodni uspehi, katere je kronal tudi Oscar, so seveda opozorili tuje producente na našega velikega filmskega ustvarjalca. Na Vukotićev zagrebški naslov so že prišle ponudbe dveh italijanskih filmskih podjetij, francoskega producenta in angleške televizije. Neki ameriški producent pa mu ponuja tudi realizacijo serije risank, ki naj bi bile parodija na polete v vesolje.

»Vse ponudbe sem odklonil,« je izjavil Vukotić. »Ne bi hotel delati v tujini. Doma imam vse pogoje za neovirano delo, komercialni momenti in drugi ugodni pogoji, ki mi jih ponujajo tuji producenti, pa me niti najmanj ne zanimajo.«

Vukotić še vedno nima dokončnega scenarija za svoj naslednji film. Razmišlja sicer o zelo zanimivih temah, ki bi mu dovolile tudi velike možnosti za umetniško obdelavo, toda za sedaj še nič ni tako zrelega, da bi se lahko odločil.

»Vedno, ko posnemam nov film,« pravi, »se trudim, da bi ugotovil vse pozitivne in negativne strani svojega dela. Rad bi namreč našel v vsakem filmu vse napake, tako da bi odkril tudi najboljše smernice za nadaljnje delo. Vem, da ni popolne umetnine, predvsem pa da je tudi meni ni uspelo ustvariti.«

Dušan Makavejev

»Film ‚Dol s plotovi', smo posneli po naročilu,« pravi Makavejev. »Organizacije, ki skrbe za otroke, so želele film, ki naj bi pomagal, da bi otroci dobili več prostora na dvoriščih za svoje igre. Zelo sem vesel, da sem se lahko zavzel za to misel tudi s filmskimi izraznimi sredstvi. Toda kljub temu mi je ‚Parada' veliko bolj pri srcu, saj sem jo delal z veliko večjim polstom.«

Režiser Makavejev je kot dober poznavalec razmer v jugoslovanskem filmu izjavil o letošnjem beograjskem festivalu: »Ta festival pomeni velik napredek, če ga primerjamo z lanskoletnim. V številnih filmih sem videl naše obraze, naše ljudi, naša stanovanja, naše želje. Letos je veliko manj skonstruiranosti in ‚lakiranja'.«

Nikola Majdak

»Za vse filme, naše in tiste, ki jih posnamejo drugod po svetu, velja, da so jih ustvarili predvsem snemalci,« je izjavil nagrajeni snemalec Nikola Majdak, ki je s filmskim kritikom Mićo Milošević letos debitiral tudi kot režiser filma o Miru Cerarju Concerto gymnastico. »Brata Lumière, ki sta iznašla film, sta bila snemalca. Nista režirala življenja. Pustila sta ga, naj teče pred kamero. Enako je bilo tudi z našimi snemalci, ki so se več kot štiri desetletja borili, da bi sedmo umetnost zakoreninili v našem vsakdanjem življenju. Res je, da zahteva sodobni film cel štab umetnikov in sodelavcev, toda desna roka glavnega filmskega ustvarjalca, režiserja, je še vedno snemalec.«

Majdak slovi po svoji odlični fotografiji v filmih s sodobno tematiko in filmskih zapisih o likovnih umetnikih.

»Skozi kamero sem vedno iskal človeka,« pojasnjuje Majdak svoja prizadevanja, »človeka z vsemi njegovimi odlikami, slabostmi in prizadevanji. Vedno, kadar s kamero ujamem kak lik, si želim, da bi predrl površinsko sliko in se poglobil vanj.«

V. Slijepčević

»V filmski reportaži ‚Danes v novem mestu' smo skrili kamero. Vendar samo pri scenah plesa,« nam je pojasnil režiser Slijepčević, »vse druge prizore pa smo posneli s teleobjektivom, ker se je izkazalo, da kamera moti ljudi. Ko je bila kamera daleč, so se anketiranci vedli povsem neprisiljeno. Tako se nam je posrečilo izogniti togosti in šablonskim izjavam.«

Ko je govoril o svojih prihodnjih filmih, je avtor drugonagrajenega filma na letošnjem festivalu dejal: »Z Jovanom Čirilovim sva dokončala scenarij, ki bo po svoje nadaljevanje filma ‚Danes v novem mestu'. Film bo pripovedoval o oženjenem mladem človeku, ki čuti, da njegov zakon ni najbolj trden. Pri svojih znancih išče pomoči, toda izkaže se, da so njihova stališča kaj različna in da vsaj v tistem hipu pri njih ne more najti nobene opore.«

Dragoslav Lazić

Prvi film Dragoslava Lazića »Zadušnice« je najprej prepovedala Zvezna komisija za pregled filmov, potem pa so ga po nekaterih polemičnih člankih v beograjskih časnikih in »badljivih karikaturah vendarle — popravljenega — prijavili za festival. Tu pa je ta prvenec mladega režiserja dobil posebno nagrado za režijo in še producentsko nagrado povrhu.

»S svojim filmom sem najprej hotel obsoditi zastarel običaj,« pravi Lazić. »Med snemanjem pa se je izkazalo nekaj povsem nasprotnega: ta običaj je sicer res zelo zastarel in preživel, toda v sebi ima nekaj zelo človeškega. To je predvsem kult mrtvih, ki se je prav zaradi tega zadržal še toliko časa. Ko sem snemal film v Pomoravju, so se mi porodile še nekatere druge ideje. Zame je sedaj to preživel običaj, ki pa je globoko človeški, saj z njim ljudje izpovedujejo svoj strah pred smrtjo. In v tem običaju je skrita tudi njihova življenjska filozofija. Tako je postala realizacija filma zame nenadoma meč z dvema ostrinama.«

O svojih načrtih pa Lazić pravi:

»Všeč so mi teme, ki govore o avtentičnih dogodkih, enostavne, preproste teme, ki kljub temu izražajo humano poslanico. Sprejeli so mi že zamisel za film, ki ima delovni naslov ‚Poravnajte se, ljudje!' Gre za film o sodnih sporih zaradi malenkosti, ki pa toliko stanejo. Film bi posnel v avtentičnem okolju: sodnijskih hodnikih, odvetniških pisarnah, sodnih dvoranah in v stanovanjih sprtih strank.«

DANES V NOVEM MESTU VLADETA SLIJEPČEVIĆA (DUNAV-FILM)

Branko Gapo

Najnovejši film makedonskega režiserja Branka Gapa »Meja«, za katerega je dobil nagrado, pripoveduje o enodnevnem srečanju na jugoslovansko-bolgarski meji. Na teh tradicionalnih srečanjih se pogosto zbere tudi 200.000 ljudi z obeh strani meje.

»Velikokrat sem opazoval ta srečanja,« pripoveduje Gapo, »in vedno znova so me prizadela ganljiva srečanja najbližjih sorodnikov, ki živijo na tej in oni strani meje. Najbolj so mi šla k srcu srečanja mater in otrok, ki se niso videli že več let. Bili pa so tudi primeri, ko matere niso mogle najti svojih otrok. Vse to mi je navdahnilo stiliziran lik matere, ki ves dan hodi z napisom ‚Iščem svojega sina Jordana' skozi živžav srečanja in ki se zvečer solzna vrača domov. Če bi isti film lahko še enkrat snemal,« pravi Gapo, »bi potenciral mejo kot nečloveški simbol vseh nesreč in neredov. Na številnih mejah sveta bi prikazal orožje, ki je naperjeno drugo proti drugemu. Mislim, da bi film tako pridobil na celovitosti in univerzalnosti.«

Boris Kolar

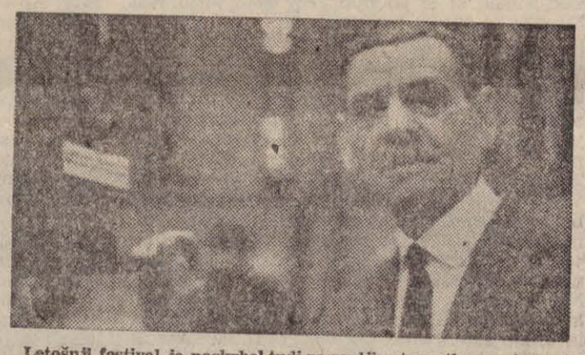
»Zame je risanka kot vsaka druga umetnost medij, izrazno sredstvo, s katerim je mogoče izpovedati najbolj široko tematiko, od burleske in komedije pa tja do drame,« pravi režiser filma »Bumerang«. »Po drugi plati pa se mi zdi pri risanki najbolj pomembno prav to, kar velja za celotno sedmo umetnos: tudim se, da ne bi moji filmi navduševali samo ozkega kroga gledalcev, ampak da bi bili enako razumljivi in enako pri srcu tudi najširšemu občinstvu.«

‚Konjski tatovi' bo naslov mojega naslednjega filma. To bo eden redkih filmov, ki ga bomo v našem studiu posneli po scenariju nekoga, ki ni član našega kolektiva. Gre za scenarij, ki smo ga dobili po skupnem natečaju ‚Zagreb-film' in tednika ‚Mladost'.«

Boris Koblar bo tudi režiser prvega celovečernega risanega filma, ki ga bo zagrebška hiša posnela za tujega naročnika.

»Vrnitev v zemljo Oz,« pravi Kolar, »bo obrtniško zelo zahtevno in zapleteno delo. Predvsem že zaradi tega, ker ga bomo izdelali v klasičnih risbah in bo trajal 70 minut. Za to bomo potrebovali 80.000 risb. To bo eden redkih filmov, da bo tak film posnet izven Disneyevih ateljejev.«

Milton Manaki

Letošnji festival je poskrbel tudi za ganljive trenutke: prvi filmski snemalec na Balkanu, triinosemdesetletni Milton Manaki iz Bitole je dobil nagrado za svoje življenjsko delo. Kamero našega najstarejšega filmskega snemalca, ki ima tovarniško številko 300, so za časa festivala razstavili v preddverju Doma sindikatov.

»Kot filmski snemalec sem pričel delati leta 1905,« pravi Manaki. »Prej sem imel v Bitoli fotografsko delavnico. Tisti čas je bil moj starejši brat na študiju v Parizu. Ko je zvedel, da prodajajo v Londonu filmske kamere, je odpotoval tjakaj in mi jo kupil.«

Tako je Manakijeva kamera zabeležila burne zgodovinske dogodke prvih let našega stoletja: boje makedonskih revolucionarjev proti turški oblasti, upor mladih turških oficirjev proti sultanovi tiraniji, prihod številnih znanih osebnosti v tedanje diplomatsko središče za ta del Balkana pa tudi razne prizore iz vsakdanjega življenja.

»Začel sem snemati tisto, kar sem videl: folkloro, delo, vsakdanje življenje Bitolčanov, pa tudi mojo babico, ki je tedaj imela 120 let.«

Manaki je odprl tudi kino, v katerem je predvajal nemo filme, ki jih je sam posnel in razvil v svoji delavnici.

»Najpomembnejši dogodek tistega časa je bil prihod sultana Rešada V., leta 1911,« pripoveduje Manaki. »Sam sultan mi je dovolil, da snemam ceremonijo.«

Skozi Manakijevo kamero je steklo dokaj tisoč metrov filmskega traku. Veliko traku pa je uničenega ali izgubljenega.

»Od tistega, kar je še ostalo,« pravi Manaki, »so mi najbolj pri srcu filmi o makedonskih revolucionarjih. Moja največja želja je pač vedno bila, da bi posnel aktualne dogodke.«

IZJAVE ZBRAL: R. KUZMANOVSKI; FOTO: M. SVABIĆ

NAGRADE

Za najboljši film X. festivala jugoslovanskega dokumentarnega in kratkometražnega filma so proglasili Vukotićevo »Igro« v proizvodnji »Zagreb filma«. Avtorju Dušanu Vukotiću so izročili prvo nagrado za režijo in animacijo v znesku 300.000 dinarjev in nagrado v znesku 150.000 dinarjev za scenarij istega filma, ki je po oceni festivalske žirije »edinstveno, kompleno delo visoke usvarjalnosti in izjemno pomemben eksperiment.«

Dve drugi nagradi po 175.000 dinarjev je žirija dodelila scenaristu in režiserju filma »Danes v novem mestu« Vladanu Slijepčeviću in scenaristu, režiserju in glavnemu risarju filma »Bumerang« Borisu Kolaru.

Štiri tretje nagrade po 150.000 dinarjev so prejeli Antun Babaja za scenarij in režijo filma »Pravica«, Dušan Makavejev za režijo filma »Dol s plotovi«, Vatroslav Mimica za režijo filma »Mala kronika« in Obrad Gluščević za scenarij in režijo filma »Volk«.

Mimo tega je festivalna žirija dodelila več posebnih nagrad za scenarije in režijo; med drugim je prejel nagrado 100.000 dinarjev tudi slovenski režiser Jože Bevc za režijo filma »Dediščina bratov Lumière«.

Na predlog sekretariata za kulturo in prosveto ZIS je žirija iz sklada sredstev od nadomestila za izposojene uvožene filme dodelila prvo nagrado v znesku 3 milijone dinarjev filmu »Igra«, dve drugi nagradi po 1,5 milijona dinarjev filmoma »Danes v novem mestu« in »Dol s plotovi« ter štiri tretje nagrade po 750.000 dinarjev.

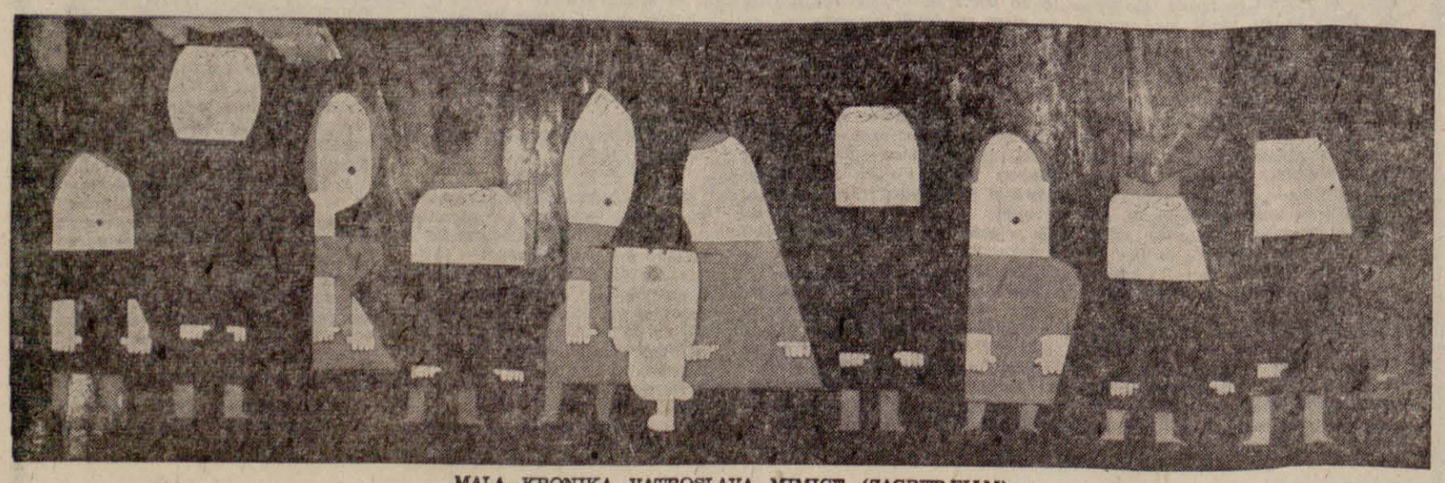
V žiriji letošnjega festivala dokumentarnega in kratkometražnega filma so bili Veljko Bulajić, Branko Bauer, Vukoje Bulatović, Oto Deneš, Kajetan Kovič, Veselinka Malinska in Joco Marjanović.

Žirija jugoslovanske filmske kritike je izvzela pomembne uspehe na področju risanega filma, ki je dokazal svojo vrednost, in je v želji spodbuditi proizvodnjo dokumentarnih filmov proglasila za najboljša dela X. festivala »Parado« Dušana Makavejeva in »Danes v novem mestu« Vladana Slijepčevića.

Žirija centralnega komiteja ZMJ je dodelila svojo nagrado Vladanu Slijepčeviću za film »Danes v novem mestu«, žirija sveta organizacij in ustanov za vzgojo otrok pa je nagrado »Kekec« dodelila Vukotićevi »Igri«.

PARADA DUŠANA MAKAVEJEVA (DUNAV-FILM)

MALA KRONIKA VATROSLAVA MIMICE (ZAGREB-FILM)

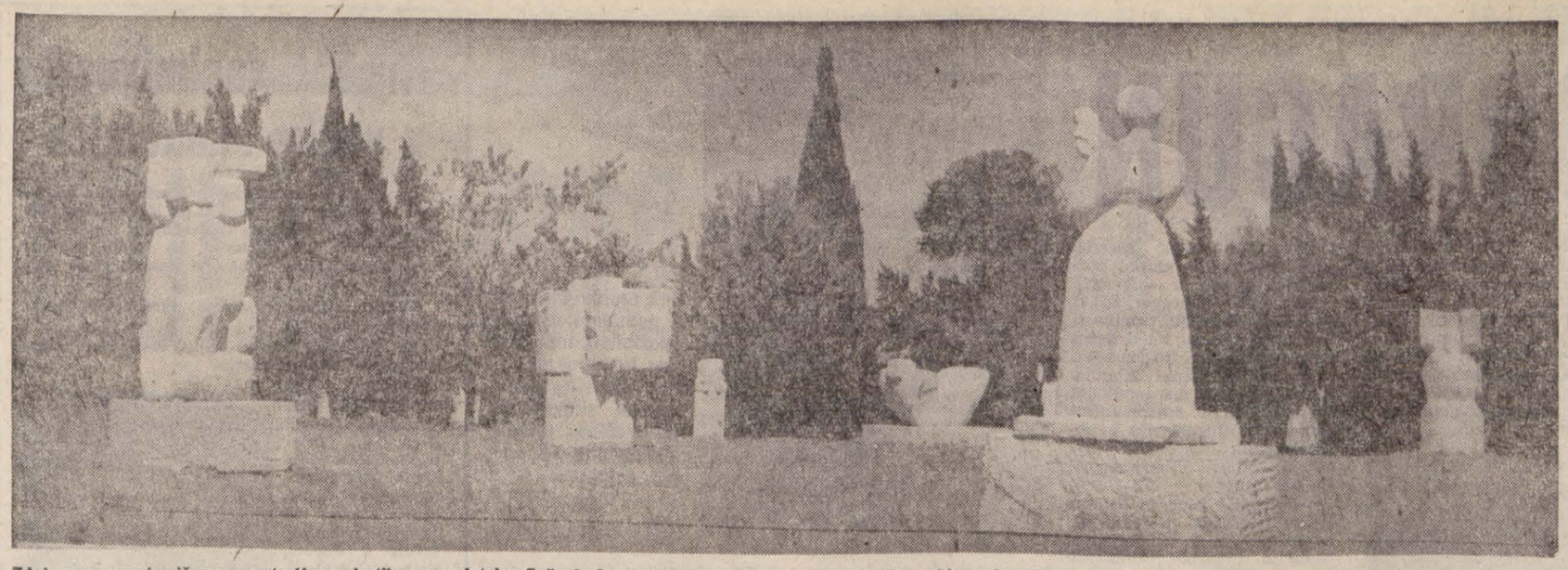
eksperimentalna TV kritika

Slovenščina na TV

Novi oddaji studia Ljubljana Ruščina na TV in Angleščina na TV sta brez dvoma vsaj deloma zamašili eno izmed vrzeli v našem sicer dokaj lukenčičastem televizijskem sporedu. Pouk tujih jezikov na televiziji utegne v prihodnosti, ko bodo vse šole opremljene s televizijskimi sprejemniki, če ne že spodriniti, pa vsaj v dobršni meri dopolniti neposredna predavanja v šoli. Filmi, ki jih predvajajo v oddaji Angleščina na TV, nazorno kažejo, kakšne prednosti ima pouk tujih jezikov po televiziji pred podobnimi radijskimi oddajami in šolskimi učnimi urami. Naj omenim samo en primer: za tujca zelo zapleteno angleško intonacijo posameznih besed je televizijski profesor primerjal z melodijo, ki jo je goslač zatgral na gosli. Vrhu tega pa jo je še grafično narisal. Ko smo že pri intonaciji, naj omenim še to, da ima tudi slovenščina različne intonacije melodije, ki pa so skoraj za vse naše napovedovalce »španska vas«. Slovenščina, ki jo poslušamo in gledamo na naših zaslonih, je včasih, zlasti v izgovarjavi vokalov, docela izmaličena. Menim, da bi moral ljubljanski studio posvetiti materinščini vsaj toliko pozornosti kot ruščini ali angleščini.

Prejšnjo nedeljo nam je Bogoljub Srebrić, glasbeni urednik TV studia Beograd predstavil jazz komponista Mihajla Živanovića, za katerega, naj priznam svojo nevednost, poprej še nikoli nisem slišal. V oddaji Srečanje s komponistom sem izvedel, mimo drugega, da je Živanović kolega iz redakcije urednika Srebrića. Na mah mi je vse postalo jasno. Nič se ne bi torej čudil, če bi prihodnjo nedeljo član glasbene redakcije RTV Beograd Mihajlo Živanović, predstavil komponista Bogoljuba Srebrića, če se ta količkaj ukvarja s kompontranjem. Saj poznate tisti pregovor: Vrana vrani ... Nič nimam zoper zabavno glasbo, toda ne spominjam se, da bi naša televizija žrtvovala dragocenih trideset minut svojega sporeda za kakšnega komponista resne glasbe.

ŽARKO PETAN

Zdaj samo provizorično razpostavljene plastike na polotoku Seča bodo na novih mestih skupaj z mediteranskim arboretumom ustvarile še eno kulturno turistično vrednoto naše obale

Pred III. mednarodnim kiparskim simpozijem v Portorožu in Kostanjevici

„FORMA VIVA" MED LANI IN LETOS

Že pred časom smo zasledili v dnevnem časopisju nekatera vprašanja o tem, kaj, kdaj in kako bo s končno ureditvijo portoroškega fonda mednarodnega kiparskega simpozija ‚Forme vive'; ali na kratko, ali in kako bodo tam uredili stalno kiparsko galerijo na prostem.

V zvezi s tem smo se obrnili na predsednika upravnega odbora ‚Forme vive' tovarišico Vilmo Pirkovič, na tajnika tovariša Marjana Vidmarja in na podpredsednika OLO Koper tovariša Davorina Ferligoja. A pogovor je prinesel še druge zaključke, odkril še načrte in težnje in tako je nastal kar nekak nevezan, splošen pregled stanja in vloge mednarodnega kiparskega simpozija med lani in letos.

Tajnik Marjan Vidmar je odklonil razčlenjevanje umetniške vrednosti teh del. Skliceval se je na mnenje in ocene mednarodne žirije, ki so bile objavljene tudi v naših časopisih. Orisal je splošne načrte ureditve obeh kiparskih galerij in doslej opravljeno delo. »Sporazumno z občino in vsemi prizadetimi smo že določili interesna področja na polotoku Seča: obalni pas pripada avtocampu in hotelskim kapacitetam, tudi tistim v gradnji. Zgornja ploščad in del južnega pobočja pa bo zaščiteno področje, prihranjeno za galerijo na prostem in mediteranski arboretum. Oboje je vključeno v celoten načrt ureditve obale kot nekakšno ‚naravno zaledje'. Zdaj je treba še izdelati ožji ureditveni načrt z določenimi posameznimi delovnimi mesti. Že do letošnje sezone pa bodo del teh plastik postavili na dokončna mesta.

Rezultate dela kiparjev, ki so rezali kostanjeviške hraste, bodo dokončno razmestili šele, ko bodo sprejeli idejni načrt; ta pa mora upoštevati in smiselno, organsko vključiti v kompleks kostanjeviškega gradu še vrsto drugih dejavnosti in objektov kot: industrijo, šivalnico, gostinski in turistični obrat, vinsko klet, galerijo in ne nazadnje kiparsko galerijo na prostem, za katero je določeno mesto na južnem in zahodnem prostoru pred gradom. Urejena pa bo v nekakšni obliki parka. Načrt bo gotov v najkrajšem času, nakar bodo začeli razmeščati plastike.«

»V čem pa je še drug, ne le umetniški pomen ‚Forme vive'?«

»Forma viva spada h kulturnim prireditvam, kot, recimo, »Primorske prireditve« v Kopru in podobne in je kot tak simpozij pomembno dopolnilo turistom, ki v teh krajih prebijejo svoje dopuste in počitnice«.

»Ali pa se ta simpozij — na videz povsem ekskluzivna umetniška prireditev — tudi splača? Ali prinese pričakovane rezultate občinam, ki so v to akcijo investirale? Kakšno korist imajo od ‚Forme vive'?«

»Korist je mnogostranska,« je odvrnil tov. Vidmar. »Predvsem daje ‚Forma viva' z razmeroma majhnimi investicijami turizmu kulturni prispevek prve vrste. Število obiskovalcev gre v desettisoče. A tudi drugače, posredno doprinaša simpozij svoj prispevek krajem, kjer gostuje. Na vrhnji ploščadi polotoka Seče bodo posadili arboretum, ki bo — tako je v načrtu — skupaj z galerijo plastik nova zanimiva turistična pridobitev za Portorož. V Kostanjevici pa so zaradi ‚Forme vive' v teh dveh letih že asfaltirali cesto skozi mesto, adaptirali restavracijo s tujskimi sobami, napeljali vodovod v restavracijo in šolo. Najvažnejša pa je poživitev turističnega prometa: Kostanjevico, kamor je pred tem zašel le kdor je moral, je samo lani obiskalo preko 30.000 gostov. In vse to predvsem zaradi ‚Forme vive'.«

»Kaj pa doma si je simpozij že priboril širšo popularnost?«

»Krajevni faktorji si želijo možnosti, da bi ‚Forma viva' delovala še nekaj let: radi bi dopolnili in zaokrožili galerije, ki bodo ostale v teh krajih. Led je tu prebit. A simpozij je dobil že tudi posnemovalce, vsaj kar zadeva idejo: makedonsko podjetje ‚Mermeren kombinat' (kamnolom) bo namesto reklame priredilo letos kiparski simpozij v Prilepu! Na podobno zamisel so prišli tudi v Slatini Radenci. Ponudili so sredstva za organiziranje simpozija v glini, kot tretjega delovnega mesta ‚Forme vive'. A po temeljitih analizah smo ugotovili, da bi simpozij keramike bolj ustrezal — že zaradi navezave na tradicijo te vrste v Prekmurju.«

Podpredsednik OLO Koper tov. Ferligoj je na vprašanje, v čem je konkretni, otipljivi doprinos simpozija kot izrazito kulturne (torej po dosedanjih izkušnjah nerentabilne) »ustanove« krajem, kjer gostuje, odgovoril obširneje:

»Predvsem igra ‚Forma viva' pomembno turistično propagandno vlogo v ožjem smislu — za Kopršino — in v širšem za celo Jugoslavijo. Lani je obiskalo delovišče do 25 domačih in tujih novinarjev na dan! Posledica tega so bile stotine člankov po vsem svetu: osnova vseh je Forma viva, a vsi opisujejo tudi bližnjo in širšo okolico, Jugoslavijo, našo kulturo itd... I. in II. simpozij je prenašala med drugim zahodnonemška televizija, pa tudi Evrovizija, ki je v 15 minut dolgem programu predstavila svojim gledalcem poleg Forme vive še Piran, Portorož, Ljubljano... Že če bi hoteli plačati vse to, kar je bilo objavljeno po tujih časopisih, kot turistično propagando, bi nas stalo mnogo več, kot celotna ‚Forma viva'!

Tudi čisto materialno pomeni ta simpozij dobro naložbo. Sodelujejo povečini mlajši kiparji, ki se še niso povzpeli v vrhove umetniške elite; tu navežejo stike s kolegi po vsem svetu. Če se pa nekateri, ki tu začenjajo, pozneje proslavijo in pridobijo na ceni, bo to že velik uspeh. Saj smo predvidevali začetne težave; a že letos smo dobili iz Italije ponudbe za odkup treh plastik in to ne glede na cene! Po cenah pa, ki veljajo za taka dela v tujini, bi s tako kupčijo pokrili vse stroške letošnje ‚Forme vive' v Portorožu! To kaže le, da bodo galerije na prostem, če se nam jih bo posrečilo po prvotnem načrtu izpopolniti in urediti, kar kmalu predstavljale tudi veliko materialno vrednost. Če bo pa v bodoče še nekaj tisoč ljudi obiskalo Jugoslavijo zaradi te prvovrstne turistično-umetniško-hortikulturne privlačnosti, bo to tudi ogromen doprinos naporom našega turizma.

Ob tem pa ne gre zanemariti izkušenj, ki jih lahko posredujejo in omogočijo prav srečanja na simpoziju. Naši umetniki žal le kritizirajo in stoje ob strani, namesto da bi izkoristili priložnost in izmenjali izkušnje. Saj je vse to v skladu z našo politiko izmenjavanja kulturnih dobrin...«

»Kopršcini pomeni ‚Forma viva' le dopolnilitev turizma, Dolenjski pa eno startnih točk,« je dopolnila tov. Pirkovičeva malo »enostransko«; seveda samo z geografskega stališča; razpravljanje tov. Ferligoja. »Avtomobilska cesta jo je začela odpirati svetu, a pokazati razen Otočca že skoraj ni imela kaj. Po turistični učinkovitosti je, če lahko primerjamo po tem ključu, na drugem mestu že ‚Forma viva' v Kostanjevici. Tujci pa ji dajejo morda prednost pred Otočcem — k čemur pripomore tudi okolica, mir, še marsikje nedotaknjena narava in prisrčni, neposredni ljudje.

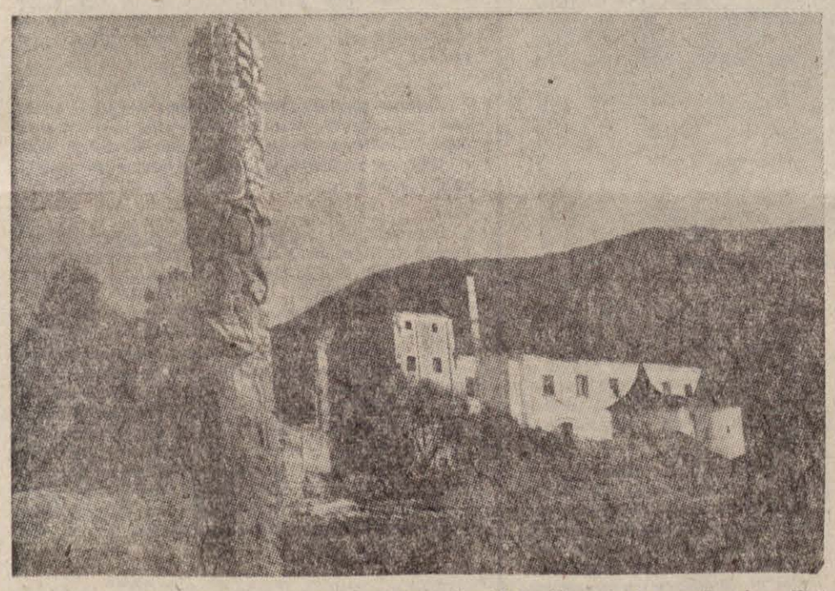
Zanimajo se za turistične kapacitete, ki pa še ne zadoščajo. Tako postaja ‚Forma viva' vse bolj ključ, ki je ta predel pod Gorjanci odprl kulturnemu turizmu.

Dokaz za to je med drugim zanimanje skupine hrvatskih likovnikov, ki se pogajajo, da bi v Kostanjevici, to se pravi v obnovljenem gradu dobili atelje za sezono. To pobudo podpira tudi Društvo likovnih umetnikov Hrvaške in morda se bodo v to kombinacijo vključili tudi slovenski likovniki. Okolje je odlično in povsem ustreza, sporazumeti se bodo morali še za obliko: umetniška kolonija, simpoziji...?

Pomen kiparskega simpozija pa je še drugje: v načinu dela, na prostem se meja med umetnostjo in publiko zabriše, podre. Ljudje zlepa ne zaidejo v ateljeje, tu pa si svobodno ogledujejo nastajanje posameznih plastik in pridejo z likovno umetnostjo in likovniki v neposreden stik. Spoznanje načina dela in življenja kiparjev je često pravo odkritje za preproste ljudi z vsemi mogočimi predstavami. Tako izpolnjuje ‚Forma viva' v Kostanjevici tudi enega izmed osnovnih namenov simpozija — okrepiti povezavo med umetnikom in domačini, pa tudi med umetnostjo in širšimi plastmi tamošnjega prebivalstva. In še nekaj je treba poudariti. Ko so prišli tuji kiparji v Jugoslavijo, so bili često pod vtisom pristranskih informacij. Tu pa so spoznali drugo plat podobe naše dežele. Dobili so drugačne, pravilnejše predstave in se povečini navdušili nad deželo, ljudmi, možnostmi za likovno delo pri nas... Tako postajajo ti, doma na kulturnem področju vplivni gostje in udeleženci simpozija vsak v svoji domovini posredni propagatorji kulturnega in umetniškega sodelovanja z Jugoslavijo«.

O letošnjem končnem izboru pa bomo zvedeli neposredno pred pričetkom III. simpozija.

J. MESESNEL

Porušene dele kostanjeviškega gradu pospešeno obnavljajo. Okrog bodo v parkovni ureditvi razmestili plastike »Forme vive«

Beethoven, Mozart, Brahms...

Kakor bi se morda komu utegnilo zdeti čudno, pa je vendarle res, da je v Ameriki močno razvito zanimanje za resno simfonično glasbo, ki je tudi zelo veliko izvajajo. Pred kratkim so bili objavljeni podatki o tem, katere avtorje in dela največkrat igrajo. Ugotovitve so zanimive, zato jih s komentarjem povzemamo, saj bi v glavnem veljale tudi za Evropo, če seveda odštejemo del amerikanskih avtorjev.

Orkestrov, ki so v pregledu upoštevani, je 271, v sezoni 1961—62 so izvajali skupno 2903 koncerte. Igrali so delà 791 skladateljev, med temi je bilo 179 »standardnih komponistov« (avtorji do leta 1900) in 612 sodobnikov, torej avtorjev iz 20. stoletja. Izvajali so 1398 del, med temi 390 »standardnih« in 987 sodobnih (ostalo so ljudske pesmi, himne ipd.).

Do sem kaže, da je sodobna glasba nadvse dobro zastopana. Toda sodobniki in njihova dela previadujejo samo po številu svojih zastopnikov, ne pa tudi po tem, kolikokrat so bile njihove skladbe izvajane. Tukaj je razmerje drugačno: standardna dela so bila na programu 7639-krat, sodobna pa 4015-krat.

Poglejmo si posamezne avtorje. Pri standardnih je vrstni red prvih desetih takle: Nesporno prvo mesto gre Beethovnu z 889 izvedbami njegovih del, zanesljivo drugi je Mozart (709) — oba sta pustila vse druge avtorje daleč za sabo. Tretji je Brahms (496), četrti Čajkovski (485) — torej spet skupina zase. Sledijo Wagner (370 — upoštevana so samo simfonična dela, predvsem uverture), Haydn (355), J. S. Bach (276) J. Strauss (starejši in mlajši — 231), Mendelssohn (219) in Dvořak (215). Prvi Italijan je Rossini (na 12. mestu), prvi Francoz Berlioz (14.), prvi Nordijec Grieg (26.), prvi Anglež Purcell (36.), itd. Med Slovani sta med prvo desetorico Čajkovski in Dvořak, potem pa sledijo Smetana (83 izvedb), Rimski-Korsakov (74), Borodin (57), Musorgski (40), Glinka (33), Ippolitov-Ivanov (12), Glazunov, Stamic, Moniuszko in Wieniawski (vsi pod 10).

Med sodobniki, torej avtorji 20. stoletja, je na prvem mestu Prokofjev z 228 izvedbami, vendar bi mu to med »standardnimi« avtorji zadostovalo šele za 9. mesto. Za njim so se zvrstili Ravel, Stravinski, Debussy, Bartok, Copland kot prvi Amerikanec, Rajmaninov, Hindemith itd. Po narodnosti je lista teh avtorjev neprimerno bolj živa kot prejšnja, slovanski skladatelji so bolj številno zastopani in so pustili za sabo marsikaterega uglednega avtorja. Tako ima na primer Šostakovič 66 izvedb, Hačaturjan 40, medtem ko je na primer Poulenc zastopan le 22-krat, Orff 9-krat, Petrassi in Egk po 6-krat...

Če povzamemo, kar nam povedo dosedanji podatki, je pač očitno, da najbolj previadujejo znameniti klasiki in romantiki, ki jim dela družbo baročni Bach.

Med izvajanimi deli je na prvem mestu Wagnerjeva uvertura k »Mojstrom pevcem nürnberškim« (81), potem pa si sledijo Beethovnova 7. simfonija, 1. Brahmsova, Beethovnov Egmont in 5. simfonija, Debussyjevo Favnovo popoldne, Brahmsova 2. in 4. simfonija... Dvořakova 5. simfonija je na 14. mestu, 2. klavirski koncert Rahmaninova na 23. Med štiridesetimi prvimi »standardnimi« deli je nič manj kot devet Beethovnovih del, Brahms je zastopan šestkrat, Čajkovski štirikrat. Zanimivo pa je, da med temi ni tako popularnih skladb kot je Čajkovskega Koncert za violino in orkester, uvertura v Wagnerjev »Tannhäuser«, Franckova simfonija v d-molu, Dvořakov Koncert za čelo in orkester itd. Celotna podoba izvajanih del pa kaže, da je ameriška koncertna politika zelo pretehtana, ker ne previadujejo absolutno najpopularnejša, morda že kar preveč »zlajnana« dela, temveč je poskrbljeno, da izvajajo manj del »železnega repertoarja« in več svežih. Vendar pa ne gre brez znamenitih velikanov prejšnjih stoletij, katerim še vedno ostane nesporno prvenstvo: Beethoven, Mozart, Brahms, Čajkovski...

Z VLAKOM V GLEDALIŠČE

Tisto dopoldne, ko se živo srebro ni dvignilo nad minus 10 stopinj Celzija, je prispel na zagrebško glavno postajo poseben vlak, ki je iz raznih mest in krajev Hrvatske pripeljal več kot 6000 dečkov in deklic. To niso bili navadni potniki, temveč gledalci, namenjeni na ogled opere »Zrinjski«, ki naj bi jo ansambel Hrvatskega narodnega gledališča uprizoril posebej zanje.

Mnogim je bilo to prvo srečanje z velikim mestom, prvi obisk v razkošnem gledališču, priložnost, slišati znano opero v izvedbi najboljših pevcev, možnost obogatiti svoje znanje o tem umetniškem delu z novimi opažanji, dojmi in vtisi.

Kako so ti mali gledalci iz Čakovca, Bjelovara, Krapine, Zaboka, Pakraca, Varaždina in Virovitice doživeli svoje srečanje s tolikšnim gledališčem? Odgovor na to smo poskušali dobiti med nekajurnim bivanjem med njimi.

Ni jim težko

Zanimivo je poslušati malega Ivico iz Zaboka, ko pripoveduje o programu bivanja v Zagrebu:

»Vsi mi, ki se vozimo z vlakom v gledališče, ostanemo v Zagrebu po ves dan. Zgodaj zjutraj odpotujemo od doma in se okrog 11. ure zvečer vrnemo domov. V gledališče gremo navadno ob 4. uri popoldne. Danes si bomo ogledali opero ‚Zrinjski'. Dopoldne bomo obiskali nekatere znamenitosti mesta, kot Gornji grad, Muzej mesta Zagreba, eno razstavo in še kaj... To nam ni težko. Radi prihajamo v gledališče. To izrabimo, da spoznamo Zagreb. Okrog poldneva pa bomo v Študentskem centru.«

Ta podatek sem izkoristil in zapustil skupino na glavni postaji, zato da sem se jim pozneje spet pridružil v Študentskem centru...

Splačalo se je priti v Študentski center, točneje, v njegovo restavracijo. Težko bi bilo reči, ali je bilo več študentov ali učencev. V veliki moderni restavraciji lahko dobijo mali gledalci dobro in ceneno hrano. Po krajšem počitku so učenci odšli proti gledališču.

Ko zašumijo paketi...

Z neprikritim spoštovanjem so dečki in deklice vstopali v Hrvatsko narodno gledališče — v parter, lože, na balkon. Ozirali so se levo in desno, ogledovali vsako podrobnost.

Učenka Nada iz Daruvara se ni mogla prečuditi, da tisti veliki in težki lestenec nenevarno visi pod stropom. In kako da toliko luči hkrati in tako enakomerno ugaša?

Tisti iz prvih vrst so se radovedno stegovali preko ograje, da bi videli skriti orkester, katerega raznovrstne zvoke so slišali.

Luči so pogasnile. Zazvenel je zamolkli zvok gonga. Zavesa se je dvignila.

Z zapletom dejanja so se misli malih gledalcev vse bolj in bolj stapljale z odrom in sceno, ponsem so se podrejale glasbi, petju in igranju. Nekega dečka je tako prevzelo, da je zaklical iz parterja:

»Aha, zdaj je nastradal!«

Med predstavo se je nenadoma zaslišalo šumenje. Ko smo se ozrli, smo opazili, da so mladi gledalci potegnili iz vrečk suho hrano in začeli jesti — medtem pa z velikim zanimanjem sledili predstavi. Kaj se hoče, smo pomislili, lakota je lakota!

Po končani predstavi so otroške roke dolgo ploskale... ploskale. Pevci so nekajkrat prišli pred zaveso. A navsezadnje so učenci le morali zapustiti dvorano. Na postaji jih je čakal poseben vlak.

V načrtu — 60.000 učencev

Tako, opisali smo eno izmed prireditev, ki jih je Glasbena mladina Hrvatske organizirala za učence z dežele. Do konca te sezone bo njihovo število naraslo na 72 predstav; v to so vštete opere, drame, koncerti in folklorne prireditve. Ker je za te prireditve v tej sezoni mnogo zanimanja, se bo organizator — Glasbena mladina Hrvatske — 1963-64, za deseto sezono svojega dela, potrudila omogočiti 60.000 učencem z dežele, da bodo z vlakom redno obiskovali gledališče, koncertne in folklorne prireditve.

Morda ne bi bilo odveč, če bi tudi Glasbena mladina Slovenije usmerila svoja prizadevanja na svoje člane izven Ljubljane tako, da bi bili tudi tisti z dežele v stalnem stiku z umetnostjo.

P. HOMOVEC, Zagreb

Mladi gledalci so dolgo ploskali pevcem opere »Zrinjski«

KNJIGE IN LJUDJE

IGRA JE KONČANA

Stara gospa v mračni prodajalni smrti v ulici Laguénésie je odprla debelo knjigo in prebrala Evi in Pierru 140. člen: »Če se zaradi zmote, za katero je odgovorna le direkcija, neki moški in ženska, ki sta določena drug za drugega, v življenju nista srečala, lahko ob določenih pogojih prosita in dobita dovoljenje, da se vrneta na zemljo ter tam uresničita ljubezen in živita skupaj, za kar sta bila po krivici prikrajšana.«

Nato je Evo in Pierra še enkrat vprašala, če menita, da sta ustvarjena drug za drugega. Ko sta to potrdila in se odločila za povratek med žive, jima je še povedala, da jima bo življenje dokončno vrnjeno le v primeru, če se v 24 urah s polnim zaupanjem in z vso močjo vzljubita, ne da bi ostalo med njima najmanjše nezaupanje. Če pa jima to ne uspe, bosta spet umrla.

Tako sta Eva in Pierre spet v življenju, ki sta ga komaj dobro zapustila in ki ga nista porabila tako, kot se jima je ob srečanju po smrti, ko ni bilo med njima ničesar, kar bi ju lahko motilo, zdelo, da bi ga lahko. Toda zdaj ga pričenjata znova in z veliko prednostjo, zakaj bolj sta nanj pripravljena. Ob smrti jima je postalo nekam bolj jasno, kaj je pravzaprav bistveno in kaj ni. Prepričana sta, da bosta s tem spoznanjem lahko pričela znova in drugače in končno seveda, da bosta drug drugemu lahko v pomoč.

Vendar se vse te prednosti ob ponovnem stiku z življenjem nekako zgubijo. Nikakršnega pravega učinka nimajo. Svet kakršen je, ni tak, da bi dopuščal nekaj, s čimer v prodajalni smrti sicer računajo kot z možnostjo, to je, da dva sama lahko

J. P. Sartre

s prizadevanjem uresničita življenje, polno smisla, kot si ga vsak idealno zamišlja in prežeta iz svojega skupnega življenja vse nezaupanje.

Kakor hitro se namreč spet znajdeta v svojem svetu, zavzameta tisto mesto, ki sta ga imela že prej. Pravzaprav zavzameta to mesto ob še slabših pogojih kot v prvem življenju. Pierre se ponovno priključi upornikom, toda ne več kot vodja. Sodelavci mu ne zaupajo več in ga imajo po krivici za izdajalca. In Eva naloge, ki jo je imela za svojo veliko dolžnost, ne more izpolniti. Svojo mlado sestro bi rada rešila pred svojim lastnim, sprijenim možem, toda njen trud je zaman. Sestri ni namreč prav nič do njene pomoči.

Vse življenje, ki sta ga spet zaživela z novimi, globljimi spoznanji, ju ponovno tako zavije v svoja čudna pravila in postavija med njiju toliko ovir, da se drug drugemu vedno bolj oddaljujeta. Zdaj sicer vesta, kaj bi morala storiti, da bi uresničila lastno boljše življenje, toda tega nekako ne moreta storiti. Ali bolje, tega nočeta storiti. Kljub neuspešnosti vztrajata v svojih prizadevanjih, ker končno, kot si ob koncu priznata, sta se vrnila v življenje, da bi končala te naloge in ne zato, ker bi resno verjela v možnost lastne popolne sreče. Tako sta zaigrala zadnjo možnost in dokončno zapravila življenje. Toda tudi vsako nadaljnjo možnost bi verjetno spet enako obrnila, pa čeprav bi z vsakim prizadevanjem ponovno zadevala ob zid. Ker morda je vrednost le v prizadevanju in ne v rezultatu.

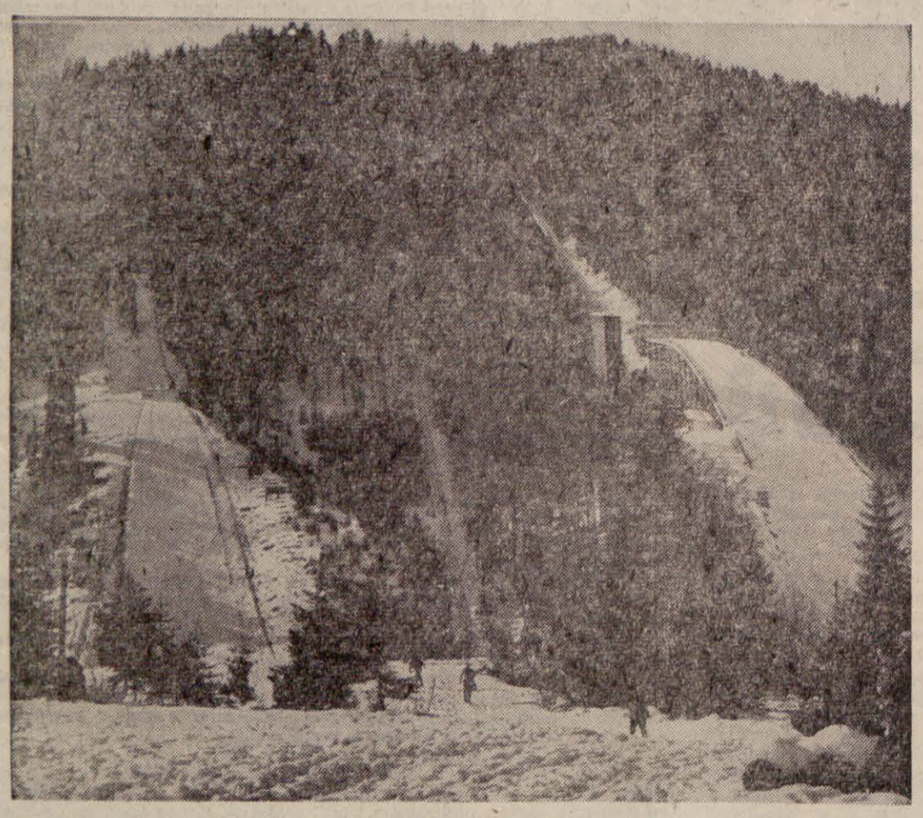
Sartre je svoje delo »Igra je končana« (Obzorja Maribor 1963 — prevedla Rudolf Predan in Anton Kolar) prestavil v namišljeno okolje in čas, čeprav so uporniki v knjigi dejansko predstavniki francoskega Odpora. Če je to resnično ozadje zabrisal, je s tem le poudaril, da ni tako važno, na katero okolje je dogajanje vezano, ker se človeško bitje lahko povsod in v vsakem času znajde pred podobno situacijo, ko se mora z vso odgovornostjo odločiti za eno ali drugo. Težko pa se kdajkoli odloči za čisto pravo, kar bi ga do kraja zadostilo. V vsakem primeru namreč nekaj zgubi. Kakšne boljše, popolnejše možnosti po Sartrovem mnenju ni, seveda pa dopušča, da jo vsak zase išče še naprej.

Vsako prizadevanje spremlja fluzija končnega smisla, ki pa se nujno preobrne v čisto dezfluzijo. Sartre je prepričan, da se vsaka pot izteče v prepad. S tem bi se le težko sprijaznili. Toda ob branju njegovih del ta ugotovitev niti ni tako brezupna. Pot samo namreč včasih osvetli s tolikšno lepoto človeškega čustva in dobre vere, da celo tema konca zgubi učinek.

M. C.

TRILETNI OBRAČUN

Na letošnjem XIV. tednu smučarskih poletov mednarodne smučarske federacije FIS od 22. do 24. t. m. v Planici bodo najboljši skakalci na svetu obračunali tudi triletno tekmovanje in ocenjevanje za trofejo »Memorial inž. Stanka Bloudka«, ki jo je leta 1960 ustanovilo naše uredništvo v spomin na pokojnega jugoslovanskega inženirja in graditelja planiške mamutske skakalnice Stanka Bloudka.

V Bloudkovi »dolini skakalnic«: 80 m in 120 m skakalnica v prazničnem zimskem oblačilu. Foto: M. Š.

Leta 1950 je zibelka smučarskih poletov — naša Planica — dobila vrstnico v Oberstdorfu v Zahodni Nemčiji in leta 1953 še na Kulmu pri Mitterndorfu v Avstriji. Mednarodna smučarska federacija je tedaj — v letih od 1951 do 1953 so planiško velikanko obnavljali — določila vrstni red prireditev na teh najslovitejših skakalnicah — velikankah sveta. Odtlej je — po pravilih FIS — vsako leto samo eno tekmovanje na mamutskih skakalnicah. Naša Planica je bila na vrsti prvič leta 1954, nato pa še leta 1957 in 1960. Konstruktor 120-m skakalnice, oče smučarskih poletov inž. Stanko Bloudek ni dočakal srebrnega jubileja planiške prireditve. 26. novembra 1959 je zatisnil oči za vselej. S smrtjo inž. Bloudka je jugoslovanski šport izgubil genialnega ustvarjalca. Vsa domovina je posejana s plodovi njegovega nenehnega ustvarjanja. Njegovo najbolj priljubljeno torišče pa je bila vendarle planiška velikanka.

»TT« je zato v številki 49 (1. 1959) predlagal, da bi planiški organizacijski komite pokrenil mednarodno akcijo, s katero bi vsakoletne prireditve FIS na največjih skakalnicah povezal v tekmovanje za »Memorial inž. Stanka Bloudka« v spomin na očeta nove smučarske discipline — poletov.

Ta predlog »TT« so med tednom smučarskih poletov v Planici 1. 1960 soglasno sprejeli organizatorji poletov FIS v Oberstdorfu, na Kulmu in v Planici. Kot posebno počastitev najboljših smučarskih skakalcev na svetu so ga vključili v zaključno slovesnost svojih prireditev.

Leta 1960 je bilo v Planici tudi poskusno ekipno tekmovanje za pokal »TT«.

Kakšna so pravzaprav pravila v tem posebnem tekmovanju? Trofejo »Memorial inž. Stanka Bloudka« dobi tisto moštvo nacionalne smučarske zveze, ki s po dvema najboljšima skakalcema v 3 letih (tokrat 1961—1963) na zaporednih tekmah v smučarskih poletih v Oberstdorfu, na Kulmu in v Planici zbere skupaj največ točk. Start v prvi ocenjevalni ciklus je bil torej leta 1961 v Oberstdorfu. Za to posebno konkurenco se je priglasilo devet evropskih reprezentanc. Ekipa Nemške demokratične republike s skakalcema Recknaglom in Münchom je v prvi »tretjini« triletnega tekmovanja zbrala 881,9 točke ali kar 33,1 točke naskoka pred drugoplasirano Avstrijo (843,8). Jugoslavija s svetovnim rekorderjem Šlibarjem (141 m) in veteranom Langusom je zasedla 5. mesto.

• Podrobni vrstni red v Oberstdorfu 1961: **1. NDR** (Recknagel, Münch) 881,9 **2. Avstrija** (Leodolter, Habersatter) 843,8, **3. Zahodna Nemčija** (Happle, Bolkart) 810,7 **4. Finska** (Lukkariniemi, Maatela) 789,4 **5. Jugoslavija** (Šlibar, Langus) 730,6, **6. Norveška** (Heldahl, Wäyen) 716,8, **7. Francija** (Rey, Prost) 690,3, **8 Švica** (Wenger, Scheidegger) 633,2 in **9. Italija** (Zandanel) 370,9 točke.

Tandem Recknagel — Schramm (NDR) je lani na Kulmu še povečal naskok v generalnem plasmaju, saj je z 912,2 točke vnovič zasedel prvo mesto v tej ekipni konkurenci. Domačini — Avstrijci (Egger, Lichtenegger; 850,4) — niso izkoristili prednosti domačega terena. Na drugem mestu so jih prehiteli izredno zanesljivi zastopniki Zahodne Nemčije in nič manj odločni Poljaki. Med 10. nacionalnimi ekipami je Jugoslavija s poškodovanim Jemcem in »lovcem na daljave Šlibarjem prišla na 7. mesto.

• Podrobni izidi na Kulmu 1962: **1. NDR** (Recknagel, Schramm) 912,2, **2. Zahodna Nemčija** (Happle, Bolkart) 891,6, **3. Poljska** (Wala, Laczjak) 866,7, **4. Avstrija** (Egger, Lichtenegger) 850,4, **5. Italija** (N. Zandanel, D. de Zordo) 762,0, **6. ZDA** (Balfanz, Rieschl) 741,8, **7. Jugoslavija** (Jemc, Šlibar) 734,8, **8. Finska** (K. Kärkinen, Laaksonen) 726,7, **9. Švedska** (Berqusit, Vikström) 707,6 in **10. Norveška** (Heldahl) 359,5.

Generalni plasma po Oberstdorfu (1961) in Kulmu (1962) in pred dokončno odločitvijo v Planici pa je takle:

1. NEMŠKA DEMOKRATIČNA REPUBLIKA 1894,1,
2. ZAHODNA NEMČIJA 1702,3,
3. AVSTRIJA 1694,2,
4. FINSKA 1516,1,
5. JUGOSLAVIJA 1465,4,
6. ITALIJA 1132,9,
7. NORVEŠKA 1076,3
8. POLJSKA 866,7,
9. ZDA 741,8,
10. ŠVEDSKA 707,6,
11. FRANCIJA 690,3,
12. ŠVICA 633,2.

Rezultati po dosedanjih dveh tekmah kažejo, da bodo skakalci NDR skoraj zanesljivo prvi zmagovalci uvodnega triletnega ciklusa. Pred drugoplasirano ekipo Zahodne Nemčije imajo pred zaključnim obračunom kar 191,8 točke naskoka! V Planico pridejo letos z ekipo, ki nikakor ne bo dovolila, da bi ta dragocena lovorika odslej krasila vitrino katere koli druge nacionalne smučarske federacije. Imena Recknagel, Kürth, Klemm, Bockeloch, W. Leser in P. Lesser so najzgovornejše zagotovilo za to trditev.

Jugoslovanski skakalci imajo kljub povečani konkurenci — za nagrado »TT« bodo prvič tekmovali tudi smučarji iz SZ, Madžarske in ČSSR ter morda Japonske — lepo možnost, da na domači skakalnici zadržijo odlično 5. mesto med svetovno elito; še več: utegnejo se celo pomakniti za kako mesto bliže vrhu.

A kaj bi ugibali, kako bo čez nekaj dni v slikovitem planiškem kotu pod Poncami, najbolje bo, da počakamo do petka, 22. t. m. ob 10.00, ko bo otvoritev Planice 1963.

H. Ü.

Inž. Stanko Bloudek – pobudnik mnogih športnih panog pri nas, konstruktor velike planiške smučarske skakalnice in večine drugih pomembnih športnih objektov.

To je nagrada »TT«: Planica v bronu za najpogumnejše skakalce sveta

Dva najboljša skakalca, ki na vsaki prireditvi sestavljata zmagovito ekipo, dobita še posebno priznanje našega lista — častni zlati spominski plaketi inž. Stanka Bloudka

IN KDAJ URADNI REKORDI?

Z letošnjo prireditvijo v Planici gredo smučarski poleti že v 29. leto svoje zgodovine. Navzlic temu pa je bilo doslej storjenega premalo, da bi tudi ta športna zvrst naposled dobila takšno mednarodno veljavo kot večina njenih značic.

Smučarski poleti so po sklepu Mednarodne smučarske organizacije (FIS) še zmeraj »eksperimentalni«. Oberstdorfu, Mitterndorfu in Planici je enkrat letno pridržana pravica prirejanja tekem, ki pa še vedno niso uradne v tem smislu, da bi zmagovalcu priznavali tudi naslov — denimo — svetovnega prvaka. Še več, rekordov na teh skakalnicah tudi ne homologirajo, kar pomeni, da se FIS nekako še vedno ograjuje od teh nedvomno pomembnih športnih dosežkov. Vse, kar je storjenega doslej, je »monopolizacija« tekem na največjih treh skakalnicah in načelna obveza prirediteljev le-teh, da bodo spoštovali tekmovalna pravila in skrbeli za to, da se tekme nikakor ne bi izrodile v senzacionalizem. Načelna pravimo zato, ker praktično tekmovanja ne tečejo zmeraj po teh pravilih. V tem oziru velja omeniti zlasti lansko kulmsko prireditev, na kateri je Vzhodni Nemec Peter Lesser izenačil Šlibarjev svetovni rekord v peti seriji skokov (dovoljene so le štiri!), pri čemer so tekmovalci tudi startali z različnih naletov.

Planica pa velja glede tega za vzor. Tudi letos so se prireditelji ogrnili temu, da bi skakalnico povečali čez dovoljeno mero, hkrati pa zagotavljajo, da se bodo med prireditvijo dosledno držali pravilnika. Navzlic temu pa je na primer planiški rekorder Helmut Recknagel prepričan, da je njegova rekordna znamka v Planici pravzaprav ne uradnih 127, marveč 127,5 m, oziroma zaokroženo navzgor 128 m. Do te razlike naj bi bilo po njegovem prišlo pred tremi leti zaradi tega, ker so prireditelji pred serijo, ki je olimpijskemu zmagovalcu navrgla rekordno dolžino, skrajšali odskočno »mizo« za pol metra, česar pa pri objavljanju rezultatov naj ne bi bili upoštevali. In čeprav teh 50 cm vsekakor ni poseben problem, pa vendarle kaže na potrebo, da bi tudi tem vprašanjem bilo treba posvetiti več (in smotrnejše) pozornosti.

Rešitev vseh teh vprašanj pa je sedaj morda vendarle bližja kot kdajkoli prej. Planica, Kulm in Oberstdorf so se namreč združili v posebno interesno skupnost — klub Planico, ki si je za enega svojih ciljev zastavila tudi zahtevo doseči pri FIS popolno priznanje smučarskih poletov. To pa z drugimi besedami pomeni uvedbo tekem za uradne naslove in seveda tudi uradno vodenje svetovnih rekordov.

EVGEN BERGANT

Drobne zanimivosti z velike skakalnice

Do sedaj so se prijavili poimensko tile tekmovalci za Planico 1963: AVSTRIJA: Maks Golser, Peter Müller, Waldemar Geigenhauser in Sepp Lichtenegger. Reprezentanco bo vodil profesor Fred Rösner, trener pa bo prvi planiški junak Sepp Bradl.

ITALIJA: Bruno de Zordo, Agostino de Zordo, Giaccomo Aimoni.

MADŽARSKA: Laszlo Csavas, Ende Kiss, Janos Horvath in Laszlo Geller.

NEMŠKA DEMOKRATIČNA REPUBLIKA: Helmut Recknagel, Peter Lesser, Kurt Schramm, Veit Kürth, Johannes Riedl, Peter Klemm in Dieter Bockeloch. Trener je Renner, vodja pa Poppa.

NEMŠKA ZVEZNA REPUBLIKA: Maks Bolkart, Georg Thoma, Johann Ihle in Fred Happle.

POLJSKA: Gustav Bujok, Stevan Prybyla in Frančišek Daniel Gasienica. Trener in vodja ekipe bo Antony Wieczorek.

Član jugoslovanske ekipe: Božo Jemc

SOVJETSKA ZVEZA: Kamenski, Šamov, Ivanikov, Kovalenko in Čakadze.

Švedska: Holger Karlsson in Ulf Norberg. Vodja ekipe je Folke Mikaelsson.

FINSKA: Pekka Tirkonen in Pekka Iliniemi

JUGOSLAVIJA: Jože Šlibar, Marjan Pečar, Božo Jemc, Miro Oman, Ludvik Zajc, Marjan Koprivšek, Peter Eržen, Albin Rogelj, Andrej Nahtigal ter verjetno tudi Giaccomelli in Brilej. Vodja je Janez Matul, trener pa Zoran Zalokar.

NORVEŠKA, ČSSR, ZDA in JAPONSKA so prijavljene, vendar imenskega seznama tekmovalcev še niso poslale vodstvu tekmovanja. Svojo udeležbo sta odpovedali Švica in Francija, po vsej verjetnosti pa tudi Kanada, vendar je še vedno upanje, da se bo tekmovanja udeležil tudi zastopnik Kanade, ki tekmuje sedaj na Norveškem.

•

Tekmovanja v smuških poletih bodo 22., 23. in 24. marca s pričetkom vsak dan ob 10. uri dopoldne. Če pa bi bile vremenske razmere slabše kot navadno, pa bo razsodišče določilo pričetek tekmovanja.

•

Zmagovalec in vsi ostali bodo prejeli častne nagrade in posebna spominska darila. Vsi tekmovalci, ki bodo preskočili 100 m pa bodo dobili še posebne spominske značke.

•

Novinarjem bo na razpolago iz Planice 10 telefonskih govorilnic, teleprinter in telefoto, prav tako pa bodo lahko govorili tudi z Bleda, kjer imajo na voljo 24 telefonskih zvez. Zanimivo je, da se je dosedaj prijavilo 53 domačih ter 16 tujih novinarjev.

•

Tovarna pisalnih strojev »Tops« (Savlje pri Ljubljani) bo dala na posodo novinarjem 15 prenosnih pisalnih strojev, ki jih bodo lahko novinarji uporabljali za sestavljanje svojih reportaž in drugih sestavkov.

•

Organizacijski komite Planica je prejel že več nagrad in daril za tekmovalce. Tako so prispevali svoja darila: SOFK Beograd, Smučarska zveza Jugoslavije (Beograd), Sportske Novosti (Zagreb), Mestni svet Ljubljana, Smučarska zveza Slovenije, časopis »Sport« (Beograd), Smučarska zveza Makedonije, uredništvo »Večera« (Maribor), uredništvo »Celjskega dnevnika« (Celje), Gimnastična zveza Slovenije, Planinska zveza Slovenije, Zveza za telesno kulturo Slovenije, Planinska smučarska zveza Srbije, Smučarska zveza Bosne in Hercegovine, Turistična zveza Slovenije, »Ljubljanski dnevnik«, ČZP »Ljudska pravica«, Turistična zveza Jugoslavije, Planinska smučarska zveza Črne gore, RTV Ljubljana, Gorenjska turistična zveza (Kranj), Smučarski savez Hrvatske ter organizacijski komite Planica.

•

Dobro bi bilo, če bi šolska vodstva in vsi tisti, ki bodo priredili kolektivne izlete v Planico, opozorili vse udeležence, da se za obisk prireditev primerno oblečejo, ker je v Planici še veliko snega.

•

Vrstni red tekmovalcev v Planici 1960 je bil tale: 1. Helmut Recknagel (DR Nemčija) 462,6 točke (122, 127, 115 m), 2. Arne Larsen (Norveška 395,4 (107,5, 101, 101), 3. Raimo Vitikainen (Finska) 394,6 (105, 108, 97), 4. Kurt Schramm (DR Nemčija) 382,0 (103, 100, 101 m), 5. Gene Kotlarek (ZDA) 380,7 (104,5 93, 102), 6. Maks Bolkart (Zahodna Nemčija) 376,2 (92, 98,5, 102 m, 7. Inge Lundquist (Švedska) 375,2 (100, 101, 96,5), 8. Marjan Pečar (Jugoslavija 373,9 (102,5, 103, 98), 9. Nilo Zandanel (Italija) 372,6 (105, 99, 105), 10. Werner Lesser (DR Nemčija) 365,4 (95, 95, 98,5).

Ostali Jugoslovani so se plasirali takole: 29. Jože Zidar 322,5 (86, 84,5, 86,5), 30. Jože Langus 312,2 (86, 80, 84), 31. Jože Šlibar 302 (98, 94,5, 77), 32. Miro Oman 301,0 (86, 82, 82), 34. Peter Eržen 297,9 (85, 75,5 80), 37. Lojze Gorjanc 290,0 (84, 79,5, 78), 38. Mato Krznarič 289,8 (81, 82,5 80,5), 39. Milan Rojina 287,4 (74, 79,5, 78) in 40. Albin Rogelj 286,3 (78, 77, 82).

V. Š.

kratko toda novo

Avstralska teniška zveza ugiba na vse načine, kako bi zaustavila nenehno manjšanje dohodkov pri vsakoletnih finalnih tekmah za Davisov pokal, za katere se publika sploh ne zanima več kakor pred leti. Prireditelji so od rekordnega leta 1954, ko so iztržili za teniško parado celih 65.000 avstralskih funtov, zadnje leto rešili samo še 20 tisoč funtov čistega. Predsednik Strange išče zdaj neko tvrdko ali tovarno, ki bi bila pripravljena za primerno odškodnino prevzeti vso propagando za ta finale, na katerem bi potem lahko po mili volji delala reklamo za svoje izdelke. Kramerjevo podjetje profesionalnih igralcev je tamkaj ne samo pobralo vse najboljše moči, temveč hkrati tudi pokvarilo javno razpoloženje za amaterski tenis na peti celini.

•

Po nedavni, precej senzacionalni zmagi izbranih nogometašev Francije nad Anglijo, ki je prihodnjim prireditelјem svetovnega prvenstva priskrbela prav neprijetno blamažo — to srečanje je štelo za konkurenco v evropskem pokalu, je postala Francija enajsti udeleženec za šestnajstinko finala. Enako pot so že doslej uspešno prehodile: SZ, Avstrija, Luksemburg, Albanija, Irska, Švedska, Španija, Severna Irska, Danska in Bolgarija. Jugoslovane čaka za vstop med te izbrance še povratni obračun z Belgijo — in nič kaj lahek v Bruslju.

•

Neki tretjerazredni nogometni klub v Angliji bo imel odslej enega najbolj zagrizenih navijačev manj, ker ga je sam črtal iz članstva in mu razen tega za vselej prepovedal vstop na domače igrišče. Mož je ob neki zadnjih priložnosti, ko je njegovi enajstorici trda predla za uspeh, kratko malo planil med igrajoče in knockoutiral nekaj igralcev gostujočega moštva. Nazadnje so preveč razgretega privržence ukrotili lastni igralci in ga spravili z igrišča. Zanimivo je, da so pri legitimiranju ugotovili in gledali še zlasti debelo, ker se je izkazalo, da se podpisuje z velikim imenom: John Kennedy.

•

Letošnji sneg in mraz sta posebno na severu hudo prizadela nogometaše, ki morajo zaradi tega kar naprej prelagati razne tekmovalne nastope, ker igrišča pač niso uporabna. Na Nizozemskem tarnajo že zdaj, da se bo samo zato prvenstvena sezona zavlekla tja do julija. Ponekod pa so le bili nekoliko bolj iznajdljivi. Tako so v Rotterdamu po raznih poskusih, kako bi v stadionu le usposobili nogometni teren, nazadnje napeljali v drenažne cevi vročo vodo in delno že razmehčali zamrznjena tla. Investicije so bile potrebne zaradi meddržavne tekme z Belgijo.

•

Sekretariat arabske lige je pred kratkim pozval vse države — članice, naj bojkotirajo olimpijske igre v Tokiu vse dotlej, dokler IOC ne bo preklical bojkota, ki ga je izrekel nad Indonezijo. O tem problemu bodo posebej razpravljali na kongresu lige ob koncu marca. Poziv so prejele tele države: ZAR, Irak, Saudska Arabija, Sirija, Libanon, Jordanija, Jemen, Libija, Sudan, Tunizija, Maroko, Kuvajt in Alžirija.

•

Sam predsednik FIS Marc Hodler se je pred kratkim razhudil nad novinarji, ki so obveščali javnost o nekem sestanku med tovarnarji smuči (največ avstrijskimi) in zastopniki najvišjega mednarodnega foruma za smučanje (sic!) o prilagoditvi njihovih komercialnih prizadevanj (reci: reklamnih prijemov vseh vrst) na tolmačenja amaterskih pojmov, kakršna daje mednarodni olimpijski komite, češ da so se poročila glasila tako, kakakor da bi bili ti razgovori potekali brezplodno. Predsednik je rekel dodatno, da bodo dokončni sklepi in ukrepi izvedljivi in zreli za objavo šele tedaj, ko se bodo FIS ljudje pogovorili še z zastopniki takih tovarn po drugih državah. Med štirimi avstrijskimi tovarnarji pa je prišlo do pomembnih in razveseljivih sporazumov, ki vzbujajo upanje, da bodo vsa ta pogajanja le privedle do uspešnega zaključka. Na tem terenu je pač še vse bolj spolzko kakor na kakšni poledeneli progi za smuk ali slalom . . .

•

Minister za šport v angleški vladi viskont Hailsham je seznanil parlament z novico, da je imenoval bivšega guvernerja Kenije sira Patricka Renisona za državnega podtajnika v svojem resortu. Novi državni funkcionar je na vprašanje pojasnil, da mu ni povsem jasno, zakaj pravzaprav so ga postavili na ta položaj. Edino, kar je mogle biti odločilno — je menil — je bila morebiti okoliščina, da sem bil prav te dni brez posla, res pa je, da sem se ves čas zelo zanimal za vse športne probleme. Tudi kriterij — konec vseh koncev . . .

najboljšemu - plaketo branka ziherla

VELIKO IMEN — MALO TOČK

Minuli športni weekend je kar 17 slovenskih športnic dobilo točke »TT«.

1.—2. Detiček (Kranjska gora) — smučanje in K. Fenedlova (Enotnost) — smučanje, po 12, 3. P. Lakota (Jesenice) — smučanje, 10, 4. Zajc (Jesenice) — smučanje, 9, 5.—8. Važič (Kladivar) — atletika, Vecko (Olimpija) — namizni tenis, Boltežar (JLA) — kolesarstvo in Tjler (Jesenice) — hokej, po 6, 9. Felc (Jesenice) — hokej, 5, 10. Oman (Enotnost) smučanje — 4, 11.—12. Pire (Maribor) — nogomet in Pirčeva (Olimpija) — namizni tenis, po 3, 13.—15. Arnejčič (Maribor) — nogomet, Teran (Triglav) — namizni tenis in Novak (Jesenice) — hokej, po 2, 16.—17. Pire (Slovan) — rokomet in Grom (Ljubljana) — kegljanje, po 2 točki.

KLICAJ TEDNA

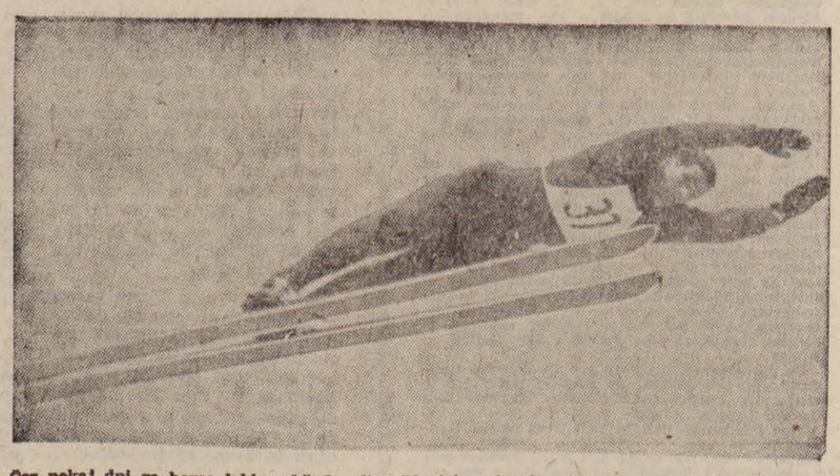
Zagrebški Maksimir je bil v nedeljo prizorišče izbirnega krosa naših najboljših specialistov v tej zvrsti za nastop na letošnjem balkanskem prvenstvu v Istanbulu. Zlasti mnogo je nastopilo mladincev, ki jih je startalo več kot sto. To vzbuja za prihodnost seveda lepe upe, še zlasti pa s tem v zvezi izjava novega kapetana atletov Veke Ilića, ki je po tekmovanju obljubil, da bo izdelal poseben sistem razvijanja krosa pri nas, s čimer si obeta renesanso tudi v razvoju tekov na dolge proge. In v tem je zares precej resnice: ko smo v Jugoslaviji množično gojili kros, smo imeli tudi mnogo nadarjenih dolgoprogašev, sedaj pa je slovitih imen čedalje manj (izjeme kot Červan, Važič itd. samo potrjujejo pravilo!). Zato si od načrtne akcije za razmah krosa zares lahko mnogo obetamo in bo prav, če bodo vse atletske in druge športne organizacije podprle prizadevanja nove metle, zveznega kapetana in bivšega znanega tekmovalca Veke Ilića.

Ah, kako dobro dene
TOPLI KAKAV KRAŠ!
Hranljiv, okusen, poceni!
KRAŠ

NOVA METLA

Čez nekaj dni ga bomo lahko občudovali v Planici: rekorder Bloudkove velikanke Helmut Recknagel(127 metrov)

100 „Litostrojevih“ žerjavov - brez primere na svetu

NAJLAŽJI MED VELIKANI

Žerjav se mi zdi spomenik človeku, ki je postal velikan: strojnikova roka za stikali v upravljalni kabini se je podaljšala v mehanično roko, ki dviga, spušča, prenaša najtežja bremena.

Sto litostrojskih škatlasto-paraboličnih žerjavov – stotega so dokončali pred tednom – je spomenik inženirskemu delu. Zmagoslavje prizadevanja, da bi bistveno zboljšali naprave, ki jim sega zgodovina tja do egipčanskih piramid, in se je zdelo, da jih izboljšujejo že toliko časa, da ni moč odkriti ničesar več.

Vseeno: Litostrojski žerjavi so danes po dozorelosti tehnične osnove brez konkurence na svetovnem tržišču.

Konkurenca torej, tekmovanje. Kot da bi šlo za šport — naj bo dovoljena primera, ki menda v tehniko ne sodi! — v gradnji in prodaji. Tekmovanje je licitacija in tekmovalci so projekti. Merilo uspeha pa cena! Kdor ob določenih zahtevah in predpisih daje najcenejšo ponudbo, je zmagovalec.

Denarju, ceni, pravijo zlato. Žerjavova cena ni zlata, ampak železna. Je namreč neposredno odvisna od teže žerjava: čim lažji je žerjav pri enaki nosilnosti in razsežnosti (razpetini mosta), cenejši bo.

V lažji konstrukciji, ki je še enostavnejša za izdelavo in jo je laže vzdrževati — v škatlasto-paraboličnih nosilcih — je skrivnost Litostrojevega uspeha.

■

Sprehod po starejših livarnah in hidroelektrarnah je spomin na velike žerjavne mostove, ki so sestavljeni iz celega gozda samih jeklenih palic — predalčni nosilci. Oblikovani so tako, da glavno težo nosita glavna nosilca s tračnicami, po katerih se vozi maček. Potem še stranska nosilca, ki sta spet s palicami vezana na glavna nosilca. Zamotan sistem palic, ki pa je na videz tako votel — tako »poln praznega« — da je še danes v splošni veljavi pravilo, da je predalčje najlažja možna konstrukcija. Samo v Litostroju pravilo ne velja!

Lepši in enostavnejši škatlasti nosilci — štirje trakovi pločevine so zvarjeni v škatlo — se zde težji. Mostnemu žerjavu pa prinašajo posebne odlike, saj stranski nosilci niso potrebni, ko je že škatla sama dovolj trdna v prečni smeri (v smeri vožnje mostu). Škatla je tudi dovolj odporna proti zvijanju, tako da lahko nanjo pritrdimo hodnike kar na konzole.

Američani že dolgo izdelujejo žerjavne mostove s škatlastimi nosilci. Toda vsi so težji od evropskih mostov iz predalčij, tako da so ekonomsko upravičeni samo zaradi posebnih razmer ameriškega tržišča. Enostavnost pri izdelavi škatle, ki omogoča avtomatizacijo pri izdelavi, namreč v ZDA zaradi visokih cen za delo in majhnih za material odtehta večjo porabo jekla — večjo težo žerjava.

Ameriški škatlasti nosilci so v prerezu visoki in ozki, nemški skoro kvadratasti — oboji težji od klasičnega predalčja. Niti ameriška niti nemška oblika pa še zdaleč nista najboljši škatlasti nosilec.

Optimum so poiskali v Litostroju.

Ko je 1954. leta ljubljanska tovarna uspela s »predalčnimi žerjavi« na indijskem tržišču, se je zdelo, da so se odprla vrata v svet. Toda že v naslednjih dveh letih Litostrojevi predalčni žerjavi niso uspeli niti na eni sami licitaciji.

Treba je bilo poiskati novo obliko! Odločili so se za analizo škatlastih nosilcev. Na rešeto so prišle vse možne oblike prereza škatle, spreminjali so razmerja med višino (stojino) in širino (pasnico) nosilca ter ugotovili, da je ob enem samem — natanko določenem — razmerju med višino in širino nosilec zdaleč najlažji. Jeklo je tako v nosilcu optimalno izkoriščeno — prerez so krstili za optimalni standardni prerez.

Konstruktor škatlasto-paraboličnih nosilcev ing. Marko Kos: »Optimalni standardni prerez pomeni potemtakem optimalno izkoriščenje razpoložljivega materiala glede na poves, napetosti in stabilitetne pogoje, brez uporabe dodatnih ojačevalnih elementov.«

Ko so potem še varilrali debeline pločevin, iz katerih je škatla zvarjena — razmerje med debelinami pasnic in stojin — so poiskali najboljšo konstrukcijo škatle, kadar naj odloča trdnost (odpornostni moment) in kadar naj odloča poves mostu (vztrajnostni moment). (Saj za žerjavni most ni dovolj samo, da je dovolj trden, ampak se most pod težo — seveda v mejah elastičnosti — ne sme preveč povesiti.)

Enoletno raziskovalno delo je postavilo gradnjo litostrojskih žerjavov na glavo.

Povrnimo se k imenu! »Škatlasto — paraboličnie... Zdi se, da smo škatlo dovolj razložili.

Naj še paraboličnost!

Da bi material v nosilcu kar najbolje izkoristili — nosilec je nasredi najbolj obremenjen — so že klasične nosilce ob straneh prirezovali v trapecasto obliko. Obremenitve pa so razporejene po dolžini nosilca po paraboličnih zakonitostih, zato je tudi parabolično oblikovani nosilec najsmotrnejši. Toda samo pri škatlastih nosilcih je izdelava paraboline oblike toliko enostavna, da jo je moč na široko uporabljati. Izrabiti lastnost, da je paraboličnl nosilec za 16 do 22 odstotkov lažji pa enako trden, kot če bi bil škatlasti nosilec enako visok po vsej dolžini.

■

Na mizi imam diagrame o primerjavi tež za različne konstrukcije, pa neenako nosilnost in razpetino mostu.

Bodimo megalomani, pa pozovimo izdelovalce žerjavov na licitacijo!

»Želimo žerjavni most, ki bo dvigal 100 ton težka bremena in premostil 20-metrsko razpetino!«

Odgovor:

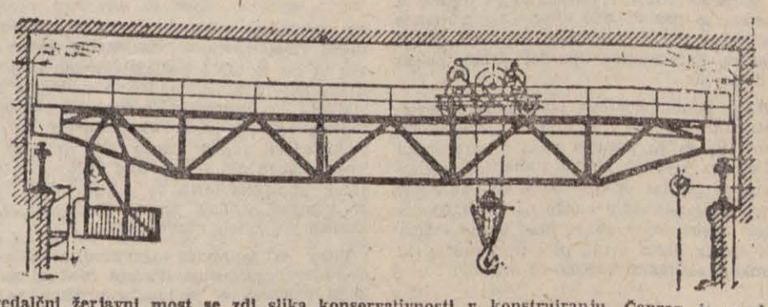
■ Predalčna konstrukcija po nemških normah bo tehtala 43 ton.

■ Litostrojeva škatlasta nosilca z optimalnim prerezom komaj 27 ton.

■

Prvi Litostrojev škatlasto-paraboličnl žerjav je bil zgrajen pred osmimi leti. Pettonski most so obremenili s 16 tonami in opravili vse meritve napetosti in ga preskusili na vibracije. Poskusi so potrdili račune.

Takoj so izdelali petindvajsettonski žerjav za lastno čistilnico jekla in le-ta deluje po 24 ur na dan že sedem let, pa ni opaziti nobenih napak.

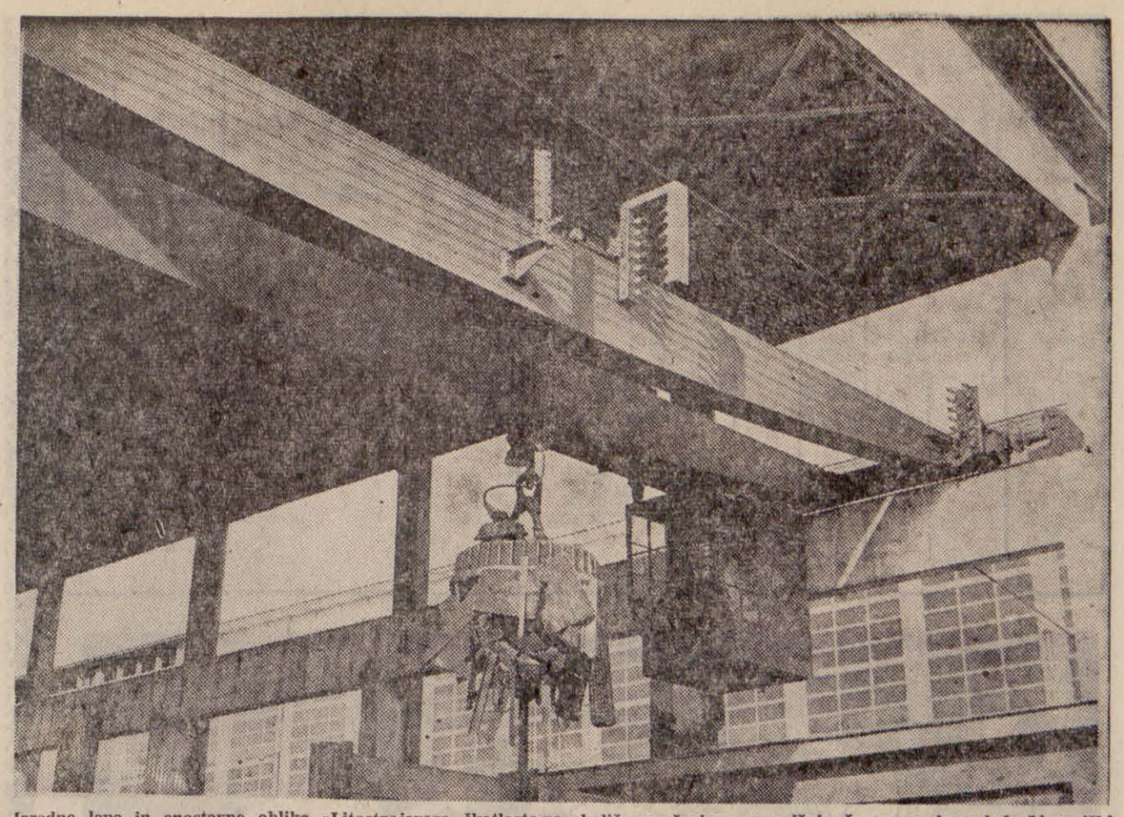
Predalčni žerjavni most se zdi slika konservativnosti v konstruiranju. Čeprav je predalčje »polno praznega«, je težje od smotrno oblikovanega škatlastega nosilca

■

Hidrocentrala v Panchet Hillu (Indija) 1956. leta. Petnajst tekmecev za žerjav z nosilnostjo 225 ton. Med največjimi svetovnimi tovarnami, kot Krupp, Mann in Panker, je tudi Litostroj s svojo novo konstrukcijo.

Slovenski žerjav je za 26 odstotkov lažji od drugih izvedb, zato cenejši in zmaga. Naročilo za 100.000 dolarjev.

Žerjav »à la Litostroj« postane v Indiji pojem. Še posebej se pokažejo odlike nove konstrukcije, ker gre za žerjave velikane, kjer so prednosti optimalnega škatlastega prereza še bolj očitne. Na petih zapovrstnih licitacijah Litostroj petkrat zmaga.

Izredno lepe in enostavne oblike »Litostrojevega škatlasto-paraboličnega žerjava prepričajo že na prvi pogled. Livarniški žerjav z magnetom deluje že sedem let nepretrgoma po 24 ur na dan, pa še niso opazili nobenih napak

Prevzame v izdelavo 460-tonski žerjav za centralo Bhakra Nangalu — gre za največji žerjav v Aziji. Žerjav je sestavljen iz dveh 230-tonskih mostov, na vsakem mostu sta po dva mačka in tako vsi štirje mački preko sistema nosilk dvigajo en sam kavelj.

Na nosilkah 460-tonskega žerjava niso bile obešene samo milijonske (v dolarjih) vrednosti generatorjev, ampak so dvignile iz poplavljene strojnice vrednost, ki ji ni cene: 64 človeških življenj. Ko je namreč v strojnice zaradi porušitve zasunov vdrla voda in je velika nesreča terjala 18 življenj, se je na žerjavovih nosilkah rešilo iz vode 64 delavcev.

■

Škatlasto-paraboličnl nosilec je nosilec velikega uspeha.

Toda pri žerjavu gre za most, ki se mora premikati. Del uspešnosti Litostrojeve konstrukcije pripisujejo tudi drugače izoblikovanim kolesom, kot jih predpisujejo nemški standardi. Litostrojev žerjav vozi namreč po železniških tračnicah, ki imajo tekalne ploskve zaobljene, izbočena so tudi platišča kolesa. Kolesa so površinsko kaljena in se dotikajo tračnice samo v eni točki, za razliko od nemških, ki prijemajo na črti. Zaradi boljše konstrukcije so zato lahko kolesa manjša in lažja — manjši in lažji je tako žerjav — pa prav tako trajna.

■

Danes so z Litostrojevimi žerjavi opremljene velike jugoslovanske hidrocentrale, obratujejo na hidrocentralah-velikankah v Indiji, utirajo si pot v Mehiko in Grčijo.

Sto škatlasto-paraboličnih žerjavov za 4,2 milijarde dinarjev, od tega 2 milijardi za izvoz.

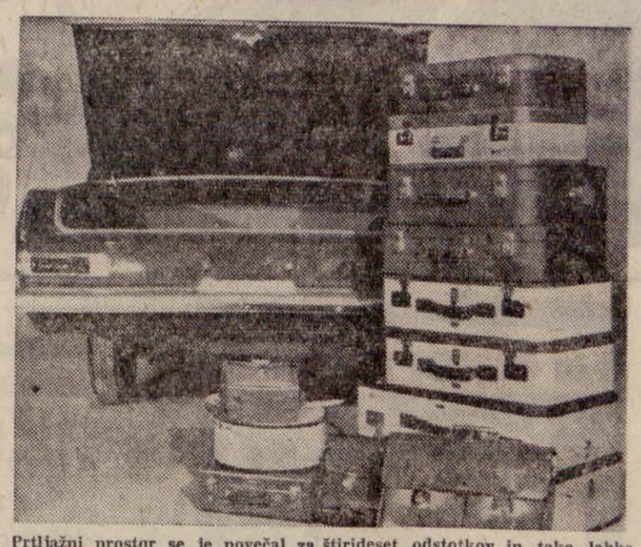
Sto žerjavov — vsiljuje se pojem serijske proizvodnje. Toda ne serije v smislu vrste popolnoma enakih izdelkov, ampak serije na osnovi obsežnega raziskovalnega dela konstruiranih žerjavov.

Škatlasti nosilec se zdi še en dokaz za vtis, da je že na prvi pogled enostavna — zaradi enostavnosti elegantna in lepa — konstrukcija najboljša. Poiskati je treba samo primerno tehnično rešitev.

V Litostroju so jo poiskali in še iščejo novih poti. Lupinasti škatlasti mostovi so naslednji cilj!

ANTE MAHKOTA

ti in avto

Prtljažni prostor se je povečal za štirideset odstotkov in tako lahko spraviš vanj vso to neverjetno količino kovčkov

Rekord 1963 pred durmi

Največja ameriška avtomobilska tovarna nemške narodnosti – »Adam Opel AG« iz Russelsheima – se je povrnila k tradiciji pogostnega menjavanja oblike svojega rekorda: Samo dve leti je ostal rekord neizpremenjen in že letošnjo pomlad se bo predstavil v novi obleki.

Medtem ko zadnji mesec v novo zgrajeni Oplovi sestrski tovarni v Bochumu – menda gre za najmodernejšo avtomobilsko tovarno na svetu – že izdelujejo po 500 opel kadetov na dan, bodo tudi iz russelsheimskih tekočih trakov skoro začeli prihajati »rekordi 1963«. In ko še vedno ni gotovo, all bo kadet uspel kot resni konkurent popularnemu volkswagnu, se zdi, da podobno oblikovanemu novemu rekordu med ljubitelji oplovih avtomobilov ne bo zmanjkalo kupcev.

Opel kadet reklamirajo: »Opel kadet – O. K.« Vozilo naj bi torej bilo »o kay«, kot se za popularni avtomobil spodobi. Z rekordom pa bi ustregli že bolj razvajenim željam in se »all right« (okrajšano O. R. – opel rekord) ne zdi dovolj, zato razglašajo: novi rekord je večji, hitrejši in teče bolj tiho.

Osnova konstrukciji novega rekorda je bilo načelo, da vsak dan večji promet vse bolj obremenjuje voznika, zato mora biti vozilo oblikovano tako, da je upravljanje kar najlažje: voznik in vozilo naj bosta harmonična enota. Instrumenti, stikala, ročice, pedali, volan morajo biti kar najbolj skrbno in premišljeno razporejeni.

Rekord 1963 baje v veliki meri izpolnjuje željo kupca po kar najudobnejši vožnji, ob tem pa se odlikuje še z veliko mero športnih lastnosti, ki se zde danes zelo pogosto odločujoče pri izbiri novega avtomobila.

Torej ne samo nova obleka, ampak tudi odlike pri vožnji. Prednja kolesa so obešena drugače, kot pri starem tipu vozila, zato se avtomobil v ovinkih mnogo manj nagiba – pomanjkljivost, ki so jo šoferji tako radi očitali staremu vozilu, je torej odpravljena. Sploh je vzmetenje modernizirano in urejeno tako, da se vozilo pri zaviranju ne »pogrezne« premočno, da se pri startu ne »vzpenja«.

Novi avtomobil je hitrejši od starega in bolj pospešuje. Motor ima enako prostorninó valjev kot stari, pa je vendar močnejši. To je uspelo s posebnim sistemom »izpušnega dvojčka« in z metalurgično izboljšanimi izpušnimi ventili.

Kot je pri rekordu že navada, tudi novi tip vozila opremljajo z 1.5 ali 1.7-litrskim motorjem. Prav tako si kupec lahko izbira prenosnik s tremi ali štirimi – popolnoma sinhroniziranimi – prestavami. 1488-kubični motor daje pri 4800 obratih 63 konjskih sil, pospeši vozilo, ki je opremljeno s štirimi prestavami, v 22.5 sekunde z 0 na 100 km na uro hitrosti in z njim avtomobil doseže največjo hitrost 134 km na uro. 1680-kubični motor je seveda močnejši (68 KM), bolje pospešuje (na 100 km/h v 19.5 sekunde) in vozilo je še hitrejše (138 km/h).

Karoserija je oblikovana popolnoma na novo. Avtomobil je nižji in širši in za malenkost krajši kot njegov prednik. Je eleganten in deluje konservativno. Je pač prirejen novemu avtomobilskemu kroju – čimmanj okraskov – in nima celo stranskih okrasnih letev. Prednji del vozila je zelo »amerikaniziran«, zato pa je zračni upor manjši. Zasteklena površina je še povečana.

Da bi bila notranjost vozila kar se da prostorna, so vrata in stranska stekla izbočena. Tako je širina nasloniačev (137.4 cm) komaj za 29 cm ožja od zunanje širine vozila. Skrbno so oblikovani tudi sedeži, prilagojeni in prilagodljivi fiziološko najboljši legi telesa. Avtomobil je pravi petsedežnik – za vseh pet oseb je dovolj prostora in udobnosti.

Pri novem rekordu so v primeri s starim prostor za prtljago povečali za 40 odstotkov. Prtljažnik je zares ogromen in za dolga počitniška potovanja ni skrbi, da bi morali polovico opreme pustiti doma.

Notranja oprema vozila je zelo smotrna. Za vse ključavnice ima avtomobil samo en sam ključ. Zaslonke za vožnjo proti soncu so tapecirane, da je zagotovljena večja varnost potnikov. Prav tako je oblazinjena armaturna plošča, volan pa poglobljen.

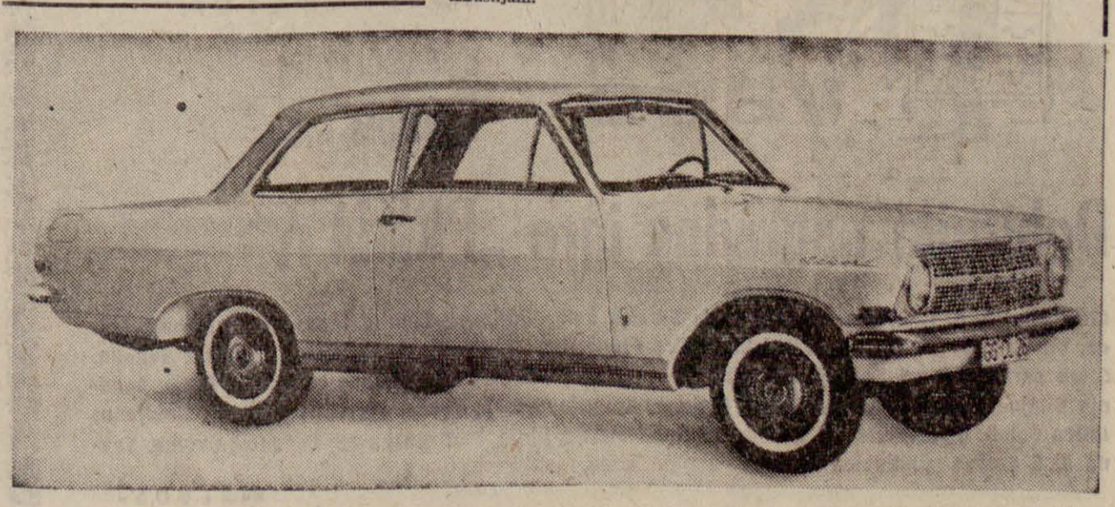
Vsa stikala za luči so na levi strani. Da jih ponoči laže najdemo, so indirektno osvetljena. Na desni strani so stikala za kurjavo, za meglenke in za brisalce stekla. Posebnost je, da je rekord 1963 že standardno opremljen tudi z električno uro, s prižigalcem za cigarete in svetlobno sireno.

Levo in desno od armaturne plošče so odprtine za sredstvo proti zmrzali na stranskih oknih. Tako tudi pri najhujšem mrazu ostanejo čista tako stranska stekla kot seveda tudi vetrna šipa.

Da bi bila potrebna kar najmanjša nega na vsem vozilu, ni niti ene same mazalke. Vsi premični deli, ki bi sicer potrebovali občasno mazanje z mastjo, so že v tovarni namazani za vso življenjsko dobo ali pa so ležaji iz gumija, ki ne potrebujejo nege. Tovarna predpisuje, da je treba olje v motorju zamenjati samo na vsakih 5.000 km. Vozilo potrebuje servis samo vsakih 10.000 prevoženih kilometrov. Hladilni sistem je zaključen, napolnjen že v tovarni in hladilne tekočine ni treba niti obnavljati niti zamenjati pozimi oziroma poleti.

Zal podatki o porabi goriva in o ceni še niso znani. Verjetno bodo ostali v merah prejšnjega tipa vozila.

Vseeno: Odločujoči podatek o tem, ali je vozilo tudi gospodarno, tako manjka. Še bolj manjkajo seveda izkušnje. Gre torej verjeti renomeju in izkušnjam.

ŠEST VENERINIH SKRIVNOSTI

AVUQKSAZAAORDZDRAMZ ZSQSGSGKGKARGOQQS DNQ KZARZAAVAQQ9A AAUNDZUP
AGHOZDLHHSANGDSSQSGIGKGKXRGOQQOX DXQ·XZAIZXAVQQKDZ XXDRDDDRZ Z
DSQSGSGGGQXRDHAOX DXQ XZAIZAZVAQQZDZXXDLKKDRA Z DSQSGIGGGQXRDNZO
X DXQ XZAIZAZVQQKZG XXDRZSDRA Z DSQSGIGGGQXRGLZOX DXQ XZAIZAZVAQ
QDGZXXDRDXDRA Z DSQSGIGGGQXRGLZOX DXQ XZAIZGAVAQQSXZXXDRDZDRA S
ZSQSGIGGGQXRDRQOX DXQ XQAIZGAVQQKVA XXDRDZDRANGDSSQSGIGGGQXRDIZO
A DNQ XZAIZAZZZQKDZ XXDRDDDRZLQ ZSQSGIGGGGXRGVZOA DNQ XZARZGAVQQ
KVKZXXDLKKDRK A ZSQSGIGGGGXRGVQOA DNQ XZARZGAVQKZZAZXXDRZDDRA S
ZSQSGIGGGGXRGZQOA DNQ XZARZAZVAKDDGZXXDRDADIZLA DSQSGIGGGGXRGZQO
A DNQ XZARZAZVAKDSSZXXDRDDDRXOS DSQSQIGGGGXRDDZOA DNQ XZARZXAVQK
ZVA XXDRDZDRANGDSSQSGSGGGGXRDSQOG DXQ XZARZXAVAKDZDZXXDRDLDRA Z
DSQSAQGGGGXRDSQOG DXQ XZARZXAZZKZZDZXXDLKADRA Z DSQSGIGGGGXRGXQO
G DXQ XZAIZXAVSKDZGZXXDRZXDRZ Z DSQSAQGGGGXRDAZOG DXQ XZAIZXZVAK
AGHOZDA LDDGZXXDRDXDRA Z DSQSGIGGGGXRDGSOG DXQ XZAIZXZVQKZSSZ
XXDRDDDRZ S ZSQSGIGGGGXRDGAOG DXQ XZAIZAZVQKZVA XXDRDZDRANGDSSQS
GIGGGGXRDQAOG DXQ XZAIZXAZZKZZD XXDRDLZDZHA DSQSGIGGGGXRDQAOQ DX
Q XZAVZXZVQKZZD XXDLKADRKHQ ZSQSGIGGGGXRDKZOQ DXQ XZAVZAAVQKZZG2
XXDRZXDRZ S ZSQSGIGGGGXRS ZOQ DXQ XZAIZAZVQKZDG XXDRDSDIZ A ZSQS
GIGXGGXRS ZOQ DXQ XZAIZAZVQQKSX XXDRDDDRZNS ZSQSGIGGGGXRSOAOQ DX
Q XZAVZAAZZQKVA XXDRDZDRANGDSSQSAQGGGGXRSOAOK DNQ XZAVZAAVQQKZZZ
XXDRDLDRA Z DSQSAQGGGGXRSNZOK DNQ XZAIZAZZSQQZSZXXDLKADRA Z DSQS
AQGGGGXRSNZOK DNQ XZAIZGAVQQKZG XXDRZXDRZ Z DSQSAQGGGXRSLAOK DN
Q XZAIZAZZZQKDG XXDRDSDRZ Z DSQSAQGGGGXRSLAOK DNQ XZAIZAZZZQKSSZ
XXDRDZDRA S ZSQSGIGGGGXRSLAOK DNQ XZAIZAZZZQKVA XXDRDZDRANGDSSQS
AGHOZDAHSAGSGGGGXRSIZHZ DXQ XZAIZAZZZQKQQZXXDRDNDRZNQ DSQSGSGX
GGXRSIQHZ DXQ XZAIZXAZSQQZXZXXDLKQDRSQS ZSQSGIGGGQXRSVAHZ DXQ XZ
AVZAADSQKZGZXXDRZSDRA S ZSQSXSGGGQXRSVAHZ DXQ XZAGZAG ZQKDG XXDR
DSDIZLZ ZSQSSQGGGQXRSDQHZ DXQ XQGHZGGHZQQSX XXDRDIDRXIS ZSQSDHGG
GQXRQDAHZ DXQ XQGLZQGHAQKVA XXDRDZDRANGDSSQSZSGGGQXRQSAHD DNQ XQ
GLZQGHAKZZKZXXDRDDDRZ Z DSQSZIGGGQXRQSAHD DNQ XQGHZQGHZKDZXZXXDL
KGDRZ Z DSQSZSGGGQXRSAZHD DNQ XQAZZQZQSKDZGZXXDRZDDRA Z DSQSSHGG
GQXRSAQHD DNQ XQARZQAZQKZDG XXDRDSDRZ Z DSQSXIGGQOXRSGAHD DNQ XZ
ARZGA2ZKZSX XXDRDIDRZ S ZSQSAHGGQOXRQGQHD DNQ XZALZAAZZKZVA XXDR

Šifrirano poročilo z »Marinerja II«. Črke, ki so znanstvenikom povedale Venerine skrivnosti

Pred kratkim je morala Venera razkriti človeštvu tako rekoč vse svoje skrivnosti. Mariner II je odgovoril na najvažnejša vprašanja. O rezultatih novih ugotovitev so iz razumljivih razlogov poročali le v odlomkih, nekatere so tudi zamolčali, vendar pa je mogoče povzeti vrsto zanimivih dognanj.

Mariner II je posredoval nič manj kakor 65 milijonov posameznih informacij, katerih točnost je najmanj 99-odstotna. Vse meritve, ki so jih doslej poskušali opraviti kar z Zemlje, povsem zbledijo ob natančnih sporočilih medplanetarnega robota.

VROČINA: Venera je žareča vsemirska obla. Vročina, ki si je ne moremo predstavljati — 426 stopinj Celzija (nekaj stopinj več kakor talilšče cinka) — je skoraj enakomerno razporejena po celem planetu. Torej je tako na nočni kot na sončni strani enako žgoča temperatura. Verjetno je Venerina površina na nekaterih mestih celo raztopljena — kakor žareča lava.

Strahotna vročina je posledica tako imenovanega »rastlinjaškega« efekta. Z drugimi besedami: sončna energija je ujeta med Venerino površino in goste oblake nad njo. Vročina ne more uiti nikamor in zelo počasi kroži okrog planeta.

OBLAKI: Zagonetna zavesa oblakov okoli Venere je že od nekdaj velika ovira, ki je napoti astronomom na Zemlji. S teleskopi ni bilo mogoče prodreti skozi goste oblake. Meritve z elektromagnetnimi valovi pa so bile zaradi ogromne razdalje od Zemlje vse preveč netočne. Mariner pa je zdaj s svojimi radiometri prodrl skozi to gosto oviro.

Plast oblakov okrog Venere je debela 30 kilometrov. Zgornja meja te plasti je oddaljena od Venerine površine 100 kilometrov, spodnja pa 70. Torej ko bi stali na Veneri, bi bilo nad nami 70 kilometrov visoko nebo brez oblakov. Kljub temu pa je na Veneri stalno tako mračno, kot pri nas ob najhujši nevihti.

Temperatura na spodnji meji Venerinih oblakov je 93 stopinj Celzija. Na njihovi zgornji meji pa je najmanj 40 stopinj Celzija — pod ničlo.

Razen tega je Venerina atmosfera zelo gosta, približno desetkrat gostejša kot na Zemlji, pritisk pa je okoli 20 atmosfer.

Vodna koncentracija v Venerini atmosferi je vsekakor tisočkrat manjša kot na Zemlji. Zato so oblaki verjetno zgoščen ogljikov vodik, podobni neprodirnemu gostemu dimu nad našimi industrijskimi mesti.

Te meritve o temperaturah in sestavi oblakov okrog Venere je opravil na Venerini sondi radiometer na principu infra rdečega žarčenja. Temperaturo na Venerini površini pa je izmeril kratkovalovni radiometer. Zagonetna izjema je bil »mrzel madež« blizu Venerinega južnega pola. Na tem mestu je temperatura približno dvajset stopinj nižja, iz česar sklepajo, da ležijo oblaki precej više, kot drugod. Lahko da je tukaj na Veneri zelo visoka gora.

ROTACIJA: Venera naredi krog okoli Sonca v 255 dneh, v tem času pa se samo enkrat zavrti okoli svoje osi. Pri tem se vrti »nazaj«, to se pravi, ravno v nasprotni smeri kot Zemlja. Venerino leto torej traja samo 255 dni, medtem pa se vrti okrog svoje osi tako počasi, da kaže Soncu vedno isto stran, tako kakor jo kaže naša Luna Zemlji.

Ko bi stali na Veneri, bi se zvezde na videz ne premikale. Sonce pa bi se premikalo v »napačno« smer. V vsem Venerinem letu bi enkrat vzšlo na zahodu in zašlo na vzhodu. Torej se, gledano z Venere, premika od zahoda proti vzhodu in ne kakor na Zemlji, od vzhoda proti zahodu.

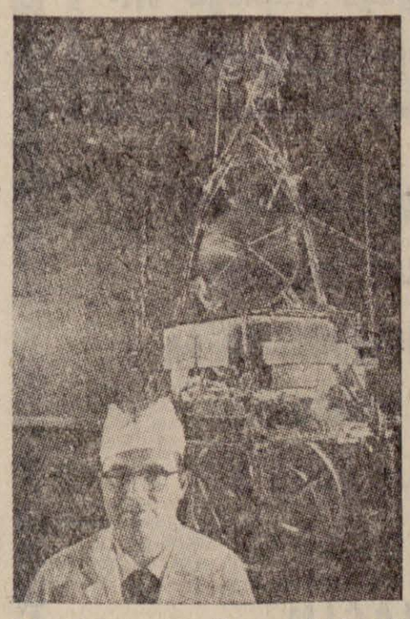
Do tega dognanja so prišli po paralelnem eksperimentu s pomočjo tako imenovanega dvojnega efekta, in sicer z radarske postaje v kalifornijski puščavi. Pri tem so razdelili Venero na pet koncentričnih con, podobno kakor so razporejeni krogi na strelni tarči. Potem pa so Venero obstreljevali z radarskimi žarki.

MAGNETNO POLJE: Venera verjetno nima magnetnega polja. Na Marinerju je bil magnetometer, ki je med dolgim kroženjem opravil več ko 240.000 meritev. O kakem magnetnem polju ni nobenega sledu.

SEVANJE: Okrog Venere ni pasu sevanja kakor okrog Zemlje. Geigerjev števec na Marinerju je ugotovil le zelo malo delcev v Venerini bližini. Medtem ko so Geigerjevi števci na razdalji 20.000 milj od Zemlje škrtnili večtisočkrat v sekundi, pa je registriral števec na poti okrog Venere le po en udarec v sekundi. Med vso vožnjo, ki je trajala 129 dni, je registriral le dozo sevanja, močno komaj tri rentgene. Ko bi bil v Marinerju astronavt, ga ne bi sevanje niti najmanj prizadelo.

ŽIVLJENJE: Zaradi pošastne vročine je vsaka oblika pri nas znanega življenja na Veneri nemogoča. Vendar pa biologi domnevajo, da bi mikroorganizmi utegnili obstajati v hladni zgornji plasti atmosfere. O tej domnevi pa bi bilo mogoče dognati kaj natančnejšega šele z močno izboljšanimi Marinerji.

Zaradi velikega uspeha Marinerja II pa Amerikanci prihodnje leto ne bodo poslali raziskovalne vesoljske ladje na Venero, temveč bodo namesto tega poslali Mariner III na Mars.

Belo oblečeni »zdravniki« pregledujejo »Mariner III«, ki naj bi poletel proti Marsu

P. n.

ČASOPISNO PODJETJE

DELO

LJUBLJANA

p. p. 29

Naročam jutranjik »DELO« — revijo »TOVARIŠ«, »TEDENSKO TRIBUNO« — »NAŠE RAZGLEDE«

(naročeni časopis podčrtaj)

Pošiljati prične dne _____ na naslov:

Priimek in ime _____

ulica _____ hš. štev. ____

Kraj _____ pošta _____

(podpis)

PODRAVKA

za dnevno prehrano

ne pozabite tudi danes

Vitaminizirano namizno margarino »ZVIJEZDA« lahko različno uporabljate pri pripravi jedi v gospodinjstvu. Margarino lahko namažete in jo uporabite za hrano kot maslo, ker ima dober okus in vonj, primerna je tudi za testo, ker mu daje rahlost. Margarino lahko uporabljate za mesne jedi in pečenke. Praktična zamenjava živalske masti, masla in olja pri pripravi jedi. Vitaminizirana namizna margarina »Zvijezda« je visokokalorična, kakovostna in ekonomična rastlinska mast, ki jo dobite po zmerni ceni.

Vrtnarija „LADA“

ŠEMPETER PRI GORICI

Nudi po najpovoljnejših cenah sadike rož ali vrtnic in tudi vsega drugega trajnega vrtnega rastlinja

Prospekti brezplačno

ČISTO STANOVANJE JE TUDI UDOBNO STANOVANJE, TO PA VAM OMOGOČA PRANJE DOMA Z »ALBUS« DOMAČIM DETERGENTOM Z ZAŠČITNIM ZNAKOM »A«

Dobitniki nagradne igre „PRIMA A“

Cižić Marija, p. Kidričevo, Kidričevo 4; Tomica Fele, Kidričevo, Blok 10 – Slovenija; Mahnič Anica, Vasca 7, p. Cerklje na Gorenjskem; Kos Frančiška, Svetje 5, p. Medvode; Ješelnik Ivanka, Stara cerkev 18 pri Kočevju; Martina Kuštrin, Idrija, Rudarska 17; Bobek Ivanka, p. Prem, Spodnja Bitnja 13; Smolej Nuša, Ilirska Bistrica, Vilharjeva c. 7; Jaučar Zora, Mirje št. 9, Ljubljana; Anica Golob, Šenčur 230 pri Kranju; Mohorič Marija, Idrija, Partizanska 12; Župančič Cvetka, Sevno št. 2 Otočec pri Novem mestu.

»ALBUS«

To je bila OAS

Bodoči voditelji planiranega puča so želeli ostati še v ozadju; nihče se še ni mogel odločiti, da začne z akcijo.

To pa ni pomenilo, da so teroristi bili pripravljeni ostati brezdelni. Ker so voditelji še želeli ostati anonimni, so v ospredje potisnili moža, ki je bil drugače navajen delati v mraku.

Ta mož se je imenoval Marcel Mercier. Rojen je bil leta 1910 v Lyonu, od svojega 29. leta pa je delal v francoski tajni policiji. Med fašistično okupacijo je delal za vlado v Vichyju, leta 1950 pa ga je prevzel »Deuxième Bureau« francoske armade (obveščevalna služba), v kateri je dobil čin polkovnika. Z Mercierjevim vstopom v zarotniški krog se je začela v Zahodni Evropi serija umorov, ki po svoji brutalnosti nima tekmeca v zgodovini kriminalistike.

Prva naloga, ki jo je dobil Mercier, je bila, da poskrbi za to, da alžirski borci za svobodo ne dobijo več nobenega orožja. Eden izmed najvažnejših privatnih virov, iz katerih so se Alžirci preskrbovali z orožjem, je bil v Hamburgu, kjer je trgovec z orožjem Otto Schlueter skrbel za redno preskrbo Alžircev z orožjem vseh vrst.

Tega moža je bilo potrebno likvidirati. Kot orodje za to »delo« si je Mercier izbral nikogar drugega kot svojega kolega Jeana Viaryja...

Viary si je našel pomočnika, Belgijca Jeana Baptista van Cottena, in potem sta skupaj kot turista odpotovala v Hamburg; na Cottenovem potnem listu je bilo napisano drugo ime — Pedro Smolinsky. Za ta potni list so poskrbeli v francoski tajni policiji.

Schlueterjevo podjetje se je imenovalo »Hubertus Metalwerke« in je spadalo med prve tovarne orožja, ki so se po vojni pojavile v Zahodni Nemčiji. Po predpisih bi to podjetje moralo sicer izdelovati samo lovsko orožje in posel ni niti najmanj cvetel. Schlueterju je šlo tako slabo, da je 1954. leta že napovedal konkurz — toda istega leta se je začela vojna v Alžiriji in za trgovca z orožjem so nastali zelo dobri časi: strojnice tipa 42 so Alžirci prav radi kupovali za 260 dolarjev, parabellume tipa MP—9 mm pa za 34 dolarjev.

Obseg Schlueterjevega poslovanja s severnoafriškimi partnerji je razviden iz dveh računov, ki so ju pozneje našli v stanovanju podjetnega trgovca. Samo tunizijski žandarmeriji je prodal orožja za 44.000 dolarjev, marokanski varnostni službi pa za 24.000 dolarjev. Javna tajna pa je bila, da je večina tega orožja našla svojo pot iz Tunizije in Maroka k alžirskim borcem za svobodo.

Uboji na tekočem traku

Popoldne 28. septembra 1956 sta Viary in »Smolinsky« dala zelo glasno »opozorilo« temu trgovcu: v njegove poslovne prostore sta vtihotapila petkilogramsko bombo, ki je eksplodirala točno ob 19.18 uri.

Advokat Biaggi

Schlueter je ostal nepoškodovan, hudo pa sta bila ranjena njegova mati in neki poslovni prijatelj. Ta prijatelj — Wilhelm Lorenz — je umrl na operacijski mizi.

Serija atentatov se je nadaljevala: v Madridu in v belgijskem mestu Charleroi so alžirski uporniki prav tako ustanovili svoje točke. Tu niso sklepali samo pogodb za preskrbo z orožjem, temveč so vzpostavljali tudi svoje prve diplomatske stike z evropskimi vladami.

Viary, ki s rezultatom atentata v Hamburgu ni bil kaj prida zadovoljen, si je poiskal še enega pomočnika. To je bil 28-letni Christian Durieux, ki ga je spoznal v stanovanju advokata Biaggia. Durieux je bil sin korziškega žandarja, rodil pa se je v Tlelatu v Alžiriji. Potem ko je študiral le nekaj časa, je odslužil vojaški rok v okupacijski armadi v Zahodni Nemčiji. Tu je prišel v stike s pristaši »Catene«, ki so ga pridobili za svoje cilje in za službo v tajni policiji. Bil je torej že član zarotniških vrst, ko sta se spoznala z Viaryjem v elegantnem osemsobnem Biaggievem stanovanju.

Prva naloga, ki jo je Viary poveril pustolovskemu Durieuxu, je bila likvidacija alžirskih točk za kontakte v Evropi. To nalogo je Durieux izpolnil z veliko prizadevnostjo in spretnostjo: v Madridu je ustrelil sekretarko alžirskega »poslaništva«, v Charleroiu pa šefa tamošnje sekcije FLN.

Trojka Viary-Durieux-Smolinsky je potem nemudoma prevzela nove naloge. Naslednji »podvig« te teroristične skupine, ki si je v Lyonu organizirala lastno delavnico za montiranje bomb in peklenskih strojev, je bil atentat na prefekta v Strasbourgu. Ta prefekt, ki se je imenoval Trémeaud, sploh ni bil nasprotnik desničarskih ekstremistov — in prav zato so si ga izbrali za žrtev. Želeli so namreč, da z bombnim atentatom usmerijo pozornost Interpola na alžirske elemente v Hamburgu, ki so bili še vedno aktivni.

Ta atentat so res izvršili, vendar pa spet niso dosegli planiranega cilja: namesto Trémeauda je izgubila življenje njegova soproga, ki je iz radovednosti odprla paket, na katerem je bila adresa njenega moža.

Tudi ta atentat ni prinesel rezultata, ki so ga njegovi organizatorji želeli: hamburški simpatizerji FLN so delovali še naprej, kljub temu, da jih je nemška policija stalno zasledovala.

Viary, ki je bil neutruden pri iskanju in odkrivanju novih pomočnikov, si je v Lyonu našel še dva nova sodelavca — to pot dva Alžirca.

Oba sta pripadala organizaciji MNA, ki je prvotno bila pobudnik boja proti kolonialističnim oblastem. Ko pa je potem vodstvo osvobodilne borbe v Alžiriji prevzela praktič-

General Raoul Salan

no popolnoma v svoje roke FLN s svojo armado ALN (Armado nacionalne osvoboditve) in ko je MNA postajala vedno bolj izolirana od ljudstva, je začelo prihajati med voditelji te teroristične alžirske organizacije in voditelji evropskih ekstremistov do vse pogostnejših tajnih stikov. Eni in drugi so imeli skupen cilj — uničenje FLN — in marsikak pripadnik MNA se je tako proti svoji volji znašel v vlogi agenta tistih krogov, iz katerih je pozneje nastala OAS.

Viary se je obrnil neposredno na dva člana te organizacije. Prvega med njima — Klifa Belabeta — je imel v precepu, saj je Klifov stric Moulay Merbah bil v francoskem »varnostnem zaporu« in ga je tako lahko uporabljal za nekakšnega talca, če bi mu Belabet odrekel sodelovanje.

Tako je moral Belabet skupaj z nekim tovarišem odpotovati v Hamburg, da še enkrat organizira atentat na Schlueterja. Ponoči 3. junija 1957 sta montirala bombo v Schlueterjev avto, ki je stal na cesti pred njegovim stanovanjem. Takoj ko je zjutraj Schlueter s svojo ozdravelo materjo sedel v mercedes in dal kontakt, je zagrmela eksplozija. Daleč naokrog so popokala vsa okna, od lepega avtomobila je ostal samo kup ničvrednega železa, trgovčeva mati Katja pa je bila ob življenje.

Tokrat je Viaryjeva režija bila uspešnejša: hamburška policija, ki so jo organizirano nameščeni sledovi prepričali, da so atentat izvršili Alžirci, ne pa francoski teroristi, je zapria vse sodelavce FLN. Hamburg je tako prenehal biti eden izmed najvažnejših evropskih središč alžirske narodnoosvobodilne borbe.

Oba atentatorja pa sta mirno ostala še en dan v hotelu »Vikinški dvor« in se potem neovirano vrnila v Francijo.

Viary je nato prenesel svojo pozornost na Tanger, kjer je neki drug Nemec skrbel za to, da Schlueterjevo orožje pride v alžirske roke.

Najprej se je Viary zadovoljil s tem, da so njegovi »ljudje-žabe« potopili dve ladji tega trgovca, ki se je imenoval Puchert.

To naj bi zaenkrat zadostovalo — še posebno zato, ker je na obali Ženevskega jezera v Švici živel mož, ki ga ni bilo težko likvidirati. Ta nova žrtev se je imenovala Marcel Leopold in se je prav tako ukvarjala s trgovino z orožjem. Leopold je brez kakih moralnih pomislekov prodajal orožje vsem, ki so ga želeli kupiti — tako FLN kakor tudi njej sovražni organizaciji MNA. To, kar Viaryju pri tem ni bilo všeč, pa je bil videz, da se pri teh kupčijah FLN bolje odreže oziroma dobi več orožja.

Nekega dne v septembru 1957. leta je Leopold sprejel neznanega obiskovalca — in to je bil zadnji človek, ki je videl tega trgovca še živega. Dan pozneje je švicarska policija na anonimen telefonski poziv prišla v Leopoldovo stanovanje in našla trgovca mrtvega — s puščico v vratu...

Atentat je bil organiziran tako spretno, da je policija kot njegove storilce osumila alžirske pripadnike FLN, ki so živeli v Švici. Aretirala je številne Alžirce in jih potem pregnala v Francijo. Prvi med njimi so prišli v Francijo še ravno ob pravem času, da so lahko videli, kako francoska tajna policija eskortira posebni komando iz Švice nazaj v Lyon — v Viaryjevo središče.

Viary ni imel mnogo časa za proslavljanje »herojskega podviga« svojih sodelavcev v Švici. V Alžiru so namreč med tem ubili župana tega mesta in Viaryjevega somišljenika Frogerja. Le-ta je bil na čelu »Zveze alžirskih županov«, v kateri je FLN po pravici videla jedro bodoče OAS. Viary je bil besen — še posebno zato, ker general Salan ni reagiral tako, kot so želeli evropski teroristi, temveč je alarmiral vojaštvo proti dejavnosti evropskih kolonov.

Trgovec z orožjem Puchert je lahko čakal.

Za Viaryja in za druge severnoafriške zarotnike je prišel trenutek, da odstranijo moža, ki je stal napoti njihovim ciljem. Da bi ta mož nekoč postal njihov vrhovni poveljnik — kdo je takrat to mogel misliti?

Viary je odšel k šefu evropskih teroristov v Alžiriji — k dr. med. Renéju Kovacsu...

Atentat na Salana

Salan je bil leta 1956 star sedeminpetdeset let. Njegov oče je bil davčni uradnik in goreč socialdemokrat, kar je Salanov brat še danes. V prvi svetovni vojni, po kratkem šolanju v oficirski šoli, je Salan odšel na fronto, kjer si je prislužil visoko odlikovanje — Vojni križ — in pa rano. Komaj je ozdravel, je moral oditi v Libanon in Sirijo, da se bori za francosko kolonialno carstvo; tudi v teh bojih je bil ranjen. Preden je prišel v Alžirijo kot vrhovni poveljnik, je služil v Indokini, kjer je med drugim študiral orientalske religije in si zaradi tega pridobil vzdevek »mandarin«. Za metreso si je vzel domačinko, ki mu je rodila sina Viktorja. Ta je danes star 26 let in študira atomsko vojskovanje v Saint Maixentu.

Ko je indokitajska vojna leta 1954 bila že praktično končana v korist Ho Ši Minha, se je Salan vrnil v Pariz, poln odlikovanj in ran. Tu je potem javno obsodil tiste oficirske kroge, ki so vso krivico za poraze v kolonialni vojni pripisovali intelektualcem, socialistom in Židom.

Ta nastop je še bolj utrdil Salanov sloves resničnega »republikanskega generala«. Ko je socialist Guy Mollet leta 1956 v zadnji uri še hotel rešiti Francosko republiko in francosko Alžirijo, je poslal tega »republikanskega generala« kot vrhovnega poveljnika v Alžirijo.

Desničarskim ekstremistom je seveda takšen mož v Alžiriji bil pravi trn v očesu. Zopet je Jean Viary bil tisti, ki je prevzel potrebne ukrepe.

Dr. med. Kovacs, s katerim se je Viary sestal, je pred tem bil zelo zaposlen. Tako je na primer v silvestrski noči 1956-57 s plastičnimi bombami zažgal katedralo v Alžiru — ne morda zaradi sovraštva do vere, temveč iz političnega računa. V Alžiru so namreč obstajali določeni klerikalni krogi, ki so odkrito, ali pa prikrito simpatizirali z alžirskim bojem za svobodo. Da bi alžirskega škofa pridobil za »pravo« stran, je Kovacs požar v katedrali organiziral tako, da je vse kazalo, da so katedralo zažgali komandosi alžirske narodnoosvobodilne vojske.

Viary je Kovacsa seznanil s svojimi nameni: v Alžiru naj bi oblast prevzel general Chale, seveda šele po smrti trenutnega vrhovnega komandanta generala Salana.

Ti načrti so Kovacsa zelo razveselili. Takoj je se vrgel na delo. Kupil je več sto metrov žice, v neki delavnici pa je dal izdelati dve bazooki.

Obe bazooki so 16. januarja 1957 montirali v Salanovi konferenčni dvorani. Prva je imela svojo smrtonosno glavo obrnjeno proti oltnu, druga pa proti zidu. Te tvegane montaže orožja ni bilo težko izpolniti, saj so Salanovi nasprotniki poskrbeli za to, da so straže občasno zapuščale svoja stražarska mesta.

Naslednjega dne je Salan kot po navadi vstal zelo zgodaj. Zajtrkoval je v svoji vili, potem pa je na telefonski poziv odšel h generalnemu guvernerju Lacostu, ki je stanoval nedaleč proč v drugi vili. Lacoste se je — kot navadno — pritoževal zaradi aktivnosti alžirskih komandosov — in Salan je bil na to navajen. Udobno se je zleknil v naslonjač in mirno poslušal pritožbe svojega sogovornika — civilista.

Nenadoma pa so zažvenketala okna. Salan je skočil k oknu in zagledal velik ognjen steber, ki se je dvignil iz njegove vile. Ko je pritekel do terase svoje vile, je zagledal ogromno luknjo v zidu, ki je bila videti, kot da bi jo povzročila topovska krogla. Hitro je splezal preko kupov ruševin in v otroški sobi našel svojo hčer v veliki mlaki krvi. Kazalo je, da jo je drobec granate zadel v neko žilo na vratu in Salanova žena si je prizadevala, da otroku zaustavi brizgajočo kri. Salan je pohitel v svojo delovno sobo, da telefonira po rešilni avto. V sobi je zagledal še mnogo groznejši prizor kot pred tem v otroški sobi: od polkovnika Rodiera, njegovega pribočnika, je ostala samo še krvava kaša, prilepljena na zidove v sobi...

Salanu je takoj bilo jasno, da so atentatorji lahko samo Evropejci, nikakor Alžirci. Podrobno je o vsem informiral Lacosta, ta pa je potem preiskavo prepustil varnostnim organom. Vodstvo preiskave je prevzel komisar Poewin, ki je znal iz koščka žice, ki so ga našli na kraju atentata, izvleči pravilne zaključke in najti pot do atentatorjev.

Dneve in dneve je Poewin s svojimi pomočniki obiskoval arabske trgovine, v katerih so prodajali žico. Končno je našel v predmestju Alžira trgovca, ki mu je povedal, da je pred kratkim prodal več sto metrov žice nekemu Francozu. Po osebnem opisu tega

Ubijalec Durieux se je rad postavljal v Napoleonovi pozi

Evropejca, ki mu ga je dal trgovec, je Poewin takoj vedel, da to ne more biti nihče drug kot dr. med. René Kovacs.

Kovacsa so aretirali — in takoj je zahteval advokata. Dobil je celo dva: Jeana Baptista Biaggia in znanega advokata Tixier — Vignancoura. Kot vemo, je Biaggi sam pripadal pobudnikom atentata na Salana, Tixier — Vignancour — kakšna ironija — pa se bo nekaj let pozneje pred sodiščem boril za Salanovo glavo!

(NADALJEVANJE PRIHODNJIČ)

TIHOTAPCI: DRŽAVNI PROBLEM

Vsem notranjepolitičnim problemom, s katerimi se muči kongoška vlada, se je sedaj pridružil še eden. Gre pravzaprav za policijski problem, toda z njim se bo morala ukvarjati tudi vlada, saj se je izkazalo, da je za kongoško gospodarstvo izredno nujno, da čimprej razbije veliko tihotapsko organizacijo, ki od pripadnikov plemena Lulua odkupuje surove diamante za smešno majhne vsote in jih potem tihotapi v svet. Belgijska družba, ki pridobiva iz rudnikov v Bakwangu skoraj osemdeset odstotkov vseh diamantov na svetu, je namreč opozorila vlado, da so tihotapci samo lani pretihotapili iz države za kakih osem in pol milijarde dinarjev diamantov in da so z njimi tako znižali ceno tega dragocenega minerala na svetovnem tržišču, da bo morala družba povsem ustaviti ali pa vsaj zelo omejiti izkop v svojih rudnikih. Družba trdi, da so se proizvodni stroški tako približali prodajni ceni, da se izkop diamantov že letos ne bo več izplačal, če bodo tihotapci še naprej tako neovirano delovali. To pa pomeni, da bo kongoška državna blagajna ob enega svojih najvažnejših dohodkov.

Pripadniki plemena Lulua se namreč ponoči tihotapijo v rudnike, ki jih je družba začasno zaprla, da ne bi s preveliko proizvodnjo preveč znižala ceno diamantov, potem pa tam neovirano kopljejo z najbolj primitivnim orodjem, ne da bi mislili na nevarnosti, ki jim grozijo zaradi nenačrtnega kopanja v nezavarovanih rovih. Te diamante, ki veljajo na tisoče dolarjev, jim potem odkupujejo tihotapci za neznaten denar, ali pa jim celo dajejo v zameno najcenejše transistorske radijske sprejemnike. Diamanti potem potujejo večinoma v Libertijo, kjer posebne organizacije poskrbijo, da pridejo do nizozemskih ali angleških brusilcev, od tam pa na tržišče. Veliko diamantov pa konča tudi v Brazzavillu, kjer deluje šest posebnih, uradno priznanih agencij. Teh agencije nič ne obvezuje, da bi odkupovale diamante samo od družb, ki jim je kongoška vlada dovolila izkop diamantov, zato jih lahko odkupujejo tudi od tihotapcev ali prekupčevalcev. Toda v hipu, ko se diamanti znajdejo v trezorjih teh agencij, velja, da jih lahko le-te povsem neovirano izvozijo.

Se splača biti ropar?

Koliko zaslužijo roparji? Ali je rop kot »poklic« donosen, ali pa ga je bolje gojiti samo kot postranski zaslužek in razburljiv »konjiček«? Očitno se enemu izmed vodilnih angleških dnevnikov zdi, da ni na Otoku pomembnejših tem, saj je skoraj celo svojo stran posvetil iskanju odgovorov na ti vprašanji. Časnik se je »problema« lotil povsem resno in poklical na pomoč celo statistiko in Scotland Yard. Pa so pričeli računati:

Ropi so v Angliji sicer precej pogostni in tudi policija priznava, da ima z njimi največ dela, če raznih prometnih prekrškov ne šteje pod kriminal. Toda vseeno jih ni toliko. V prvih dveh mesecih letos so bolj ali manj znani »neznanci« izvršili 29 ropov. Skupni plen je kakih devetdeset milijonov dinarjev. Po podatkih Scotland Yarda je statistika izračunala, da so v vsakem roparskem napadu, pa naj gre za roparske tatvine na cesti (napade na bančne uslužbence ali na vozila, ki prevažajo denar) ali pa za roparske napade v bankah, sodelovali povprečno »trije možje in pol«, da pa je še »poldrugi mož« stražil ali pa vozil avtomobil, s katerim so roparji zbežali.

»Povprečen« rop prinese kakih osem ali devet milijonov v bankovcih. Sama akcija pogosto traja samo slabo minuto, toda pripravljati jo je treba dolge mesece. Toliko časa pač zahtevajo načrti, proučevanje kraja, opazovanje, preračunavanje potrebnega časa. Vse te mesece pa je treba živeti. Tako morajo roparji s svojim plenom najprej poplačati dolgove, »namige«, zamašiti usta tistim, ki so »na tekočem«; ob povprečno dobrem plenu jim torej ostane največ pet ali šest milijonov. Na leto pa je moč pripraviti samo enega ali pa največ dva tako uspešna napada. Se pravi, da zasluži ropar največ dva milijona dinarjev na leto. Na to mu sicer ni treba plačati davkov, toda tu je še tveganje. Skratka, angleški časnik meni, da rop nikakor ni najbolj donosna zadeva. Ker pa je tako premeteno zastavil drugo vprašanje, lahko njegovi bralci samo sklepajo, da je najbolje gojiti rop kot »konjiček«. Ni dvoma, precej svojevrstna akcija zatiranja kriminala ...

ZLOČIN, KI POMENI SAMOMOR

Mož z lisicami na fotografiji je devetindvajsetletni bivši kaznjenec Ulas Powell, ki se bo moral pred sodiščem zagovarjati zaradi ugrabitve dveh policistov in umora enega izmed njiju. Toda zagovor bo samo gola formalnost: v ZDA namreč še vedno velja »lindberghov zakon«, po katerem ugrabitev kaznujejo s smrtno kaznijo, poleg tega pa velja v Kaliforniji, kjer je Powell izvršil svoj zločin, tudi zakon, ki za umor policista zahteva najvišjo kazen. Tako je Powell v bistvu s tem umorom naredil tudi samomor.

Do zločina je prišlo minuli teden, ko sta dva policista v civilu ustavila avtomobil, za katerega sta sumila, da je ukraden. Iz avtomobila je takoj skočil mladenič s pištolo, ki je prisilil policista, da sta se usedla na prednja sedeža. Mladenič je imel v avtomobilu še enega pajdaša in eden izmed policistov se je moral na njun ukaz usesti za volan in voziti kakih 120 kilometrov daleč z veliko hitrostjo. Nato sta mladeniča ukazala, naj zavije na stransko cesto, potem pa še na ozko gozdno pot. Tam sta potem policista morala izstopiti. Powell je enega ustrelil, drugemu pa je uspelo uiti in poklicati pomoč. Že uro kasneje so Powella ujeli za volanom avtomobila, do sedaj pa policiji še ni uspelo zvedeti, kam je pobegnil njegov pajdaš.

Jackie, konjsko perilo in še kaj

»Združenje proti nedostojni živalski goloti« je priredilo protestno zborovanje pred Belo hišo. Namen — prisiliti »prvo damo Amerike«, da bi v bodoče pokrila nedostojne« dele konjskega telesa, še posebej takrat, ko pozira neutrudnim fotografom. Predsednikova žena je namreč velika ljubiteljica konj in precej svojega časa prebije v konjušnicah, gotovo pa do sedaj še ni razmišljala o ustreznem perilu svojih konj.

Združenje šteje, kot trdi predsednik, spoštovani gospod C. Clifford Prout, nekako 50000 članov, med njimi tudi nekaj pomembnejših osebnosti ameriške družbe in ne samo puritanskih obsedencev, kot zlobno namigujejo nekateri. Nastanek tega združenja? Prisluhnimo kar besedam gospoda Prouta: »Zametek našega združenja je bilo testamentarno volilo mojega očeta, ko že ni več natanko vedel, kaj dela in kakšni so bili prvotni nameni združenja.«

Trenutno je glavna skrb združenja posvečena predvsem domačim živalim, »ki žive v naši neposredni bližini in naj bi torej delile z nami tudi naša mnenja in nazore o dostojnosti ... živalska golota prav posebno škoduje otrokom,« meni gospod Prout, »zato prav radi ustrežemo prošnjam in zastonj pošiljamo oblačila za običajne domače živali.« Ta oblačila pa niso konjske odeje ali kaj podobnega, pač pa nekake kratke poletne hlačke. »Mislim,« je nadaljeval gospod Prout, »da bo čez nekaj let popolnoma običajen pogled, če boste srečali na cesti konja ali psa v kratkih boksarskih hlačkah, kar pa zadeva divje živali, bo stvar seveda težja in predvsem dražja. Vsekakor pa se bo združenje potrudilo, da bodo oblasti postavile ob odprtih cestah ograje, da bi tako morebitnim mimoidočim prikrili pogled na živalsko goloto. Združenje tudi odločno odklanja vsakršno podtikanje, češ da ga sestavljajo šaljivci in veseljaki.«

Kot kaže, so bili na drugi strani oceana nekolikanj presenečeni zaradi ameriške iniciative. Nič kaj posebno originalnega so menili Angleži, saj v Angliji, kjer je nešteto ljubiteljev živali, lahko kupiš za mačke in pse vse od čevljev pa do dežnega plašča. V glavnem pa so Angleži mnenja, da so ameriške zahteve pretirane, češ da bi tako prikrajšali živali za njihovo »naravno dostojanstvo«. Londonski živalski vrt je ameriški apel gladko odbil in nima za zdaj prav nikakršnega namena, da bi oblačil svoje živalske prebivalce. Menda je skoraj nepotrebno omeniti, da je angleško nudistično združenje sklenilo, da se bo odločno borilo za pravice »golih« živali. Američani so torej v Angliji doživeli odločen »ne«.

to se pripeti samo ...

... v EPSOMU: Ellen Drabble je leta 1887 nastopila službo pri družini Haigh. Še vedno jim po 76 službenih letih — vodi gospodinjstvo.

... V NEW YORKU: Gostilničarju Lawrenceu Allenu je prišel nos, ki so ga prijatelji tolikokrat zasmehovali, zelo prav. Ko so ga vlomilci zvezali, je lahko s koničastim nosom vrtel številke na telefonu in poklical policijo.

... V MICHIGANU: Gospe Clari Moyer se je zdelo življenje predolgočasno, pa se je odločila, da bo prevzela javno službo. Vse stranke so bile soglasne, da postane mirovni sodnik. Mrs. Moyer je stara sto let.

Vinograd v kleti

Če kdo skuša pojasniti nakup stotih stotov sladkorja s tem, da ima »številno družino«, se mora še najbolj naivnemu trgovcu zadeva zazdeti precej sumljiva. Če pa se trgovec ne drži samo tistega »kupčija je kupčija« in če ima v sebi še detektivsko žilico ter opazi, da je veliki tovornjak s prikolico, na katerega so naložili sladkor, registriran v Bologni, se pravi prav na drugem koncu Italije, bo pač obvestil o vsem karabinjerje. In tako se je zgodilo, da so se v mestece Cotignolo takoj za velikim tovornjakom pripeljali tudi karabinjerji. Zakaj policijske oblasti se v vseh vinorodnih deželah že vrsto let zanimajo za velike nakupe sladkorja. Saj celo pri nas, žal, prav dobro vemo, čemu služi sladkor: vinske kleti naj bi obogatil še s tistim vinom, ki ga niso dale trte.

Prvo karabinjersko poročilo, namenjeno tisku, je bilo kaj kratko, toda zato precej jedrnato: karabinjerska patrulja je presenetila delavce v kleti vinskega veletrgovca Leona Marangonija prav v trenutku, ko so raztovarjali tovornjak. Del sladkorja se je že topil v dveh velikih kadeh. Dve črpalki sta nazorno kazali, kam je odtekal raztopljeni sladkor. V velikih betonskih bazenih je bilo že 7.400 hektolitrov tekočine, ki naj bi v kratkem postala »naravno vino.« V velikih sodih pa so karabinjerji našli še 7.000 hektolitrov že trgu namenjenega ponarejenega vina. Seveda so zaplenili vse, kar so našli v kleti, s ponarejenim vinom vred, sedaj pa iščejo še lastnika, ki je izginil neznano kam.

Kot poročajo italijanski časniki, je to odkritje nenavadnega vinograda v kleti šteti med največja v zadnjem desetletju.

Trnova je pot do slave

Nedavno tega je francoska policija odkrila na pariškem letališču Orly v letalu »Caravelle« spečega fanta. Arnalda Reccagnija, tako je bilo namreč šestnajstletnemu Italijanu ime, so izročili nato italijanskemu konzulatu, ki naj bi poskrbel za mladega ubežnika in ga vrnil njegovim staršem v Italiji. Fant pa je bil očitno drugega mnenja, takoj ko se je ponudila prilika, se je izmuznil iz konzulata in izginil.

Poznejše poizvedbe so pokazale, da je mladi Arnaldo že kar izkušen v raznih pobegih. Res, da do tedaj njegovi »izleti« niso segali čez državne meje in so povzročali le skrbi njegovim staršem. To pot pa je, kot kaže, mislil zares. In vzroki? Ljudje, ki poznajo mladega Arnalda, pravijo, da je fant obdarjen s čudovitim glasom in da se tega tudi dobro zaveda, ker pa do sedaj še ni našel mecena ali kaj podobnega, se je odločil, da ga poišče sam. Ilegalno je prestopil italijansko-francosko mejo, stopil na vlak in se odpeljal v Pariz. Kaj kmalu pa je spoznal, da brez prijateljev, znancev, zvez in denarja ne bo uspel. Lačen in utrujen se je vtihotapil v letalo, s katerim se je verjetno nameraval vrniti v Italijo kot slepi potnik.

No, svoboda ni trajala dolgo. Že po nekaj dnevih so ga odkrili v vlaku Pariz-Rim, ko se je skrivaj, brez veljavnega listka poskušal vrniti v domovino. Ker pa je pokazal, da je pri pobegih okreten kot jegulja, so ga začasno pripri v nekem zbirališču za mladoletnike in ga ta teden že vrnili italijanskim oblastem. Za koliko časa? Tako se sprašujejo njegovi znanci, ki ga dobro poznajo, kajti že nekoč prej je omenil dunajsko opero ...

Arnoldo Reccagni

ANGLOSAŠKA INVAZIJA NA KONTINENT

Turistični strokovnjaki računajo, da bo letošnje poletje prineslo spet nove rekorde v številu turističnih potovanj. Kot poročajo ameriške potovalne agencije, bo prišlo letos v Evropo vsaj milijon Američanov, kar pomeni deset odstotkov več kot lani, čeprav je zelo možno, da bo to število precej večje. Značilno je namreč, da so se Američani že tako »privadili« potovanj v Evropo, da jih sedaj ne prime več potovalna mrzlica že nekaj mesecev pred potovanjem in da ne rezervirajo več sob po hotelih že sredi zime. Precej Američanov se sedaj kar »čez noč« odloči, da bodo preživeli počitnice v Evropi in zato je tudi vedno teže predvideti približno število turistov, ki bodo potovali čez Atlantik. Kljub vsem zapletom s Skupnim trgom se bo letos povečalo tudi število Angležev, ki bodo prišli preživet počitnice ob tople mediteranske obale. Računajo, da jih bo letos vsaj 300.000 več kot lani, kar bi pomenilo, da bo Angležev kar trikrat več kot Američanov, se pravi 3 milijone. No, da bo kozmopolitski turistični živžav še večji, turistični strokovnjaki zagotavljajo, da bo letos poleti prestopilo meje svoje države vsaj še 10 milijonov Zahodnoevropejcev.

UBOGI MILIJARDERJI

»Milijarderji so v današnji družbi najbolj zaposleni ljudje, o tem ni nikakega dvoma!« Tako je izjavil Paul Getty v neki oddaji za angleško radijsko družbo BBC. »Iz lastne izkušnje vem, da so milijonarji najbolj vztrajni, domiselni in marljivi delavci.«

Paul Getty, ki ni samo eden najbogatejših angleških industrialcev, ampak je znan tudi po tem, da je največji skopuh Združenega kraljestva (pred kratkim je trdo prijel svojo služinčad, češ da pušča kar preveč po nepotrebnem prižganih luči v hiši), meni, da je življenje poslovnega človeka podobno neskončni teniški igri. »Brez postanka lovi žogice in jih zopet pošilja čez mrežo. Odločitve v poslovnih zadevah terjajo ogromen duševni in živčni napor. Osebno moram vsak dan odločati o vsaj petdesetih važnih zadevah.«

Nedvomno pa se taki napori ubožcu tudi poplačajo: cenijo namreč, da se mu vsako uro poveča bogastvo za kakih 4000 funtov, medtem ko je povprečni dnevni zaslužek angleškega delavca poldrugi funt. Seveda, samo ko dela.

Gotovo pa je, da garaški Getty ne bo mogel vzeti tega denarja tudi na drugi svet. »No, seveda ne, povzročal bi mi preveč skrbi v grobu.« In na zemlji? je bilo naslednje vprašanje, ki so ga zastavili priletnemu milijarderju. »Živim nravstveno, moja največja zabava so sprehodi in plavanje, sicer pa — sonce in voda sta zastonj. Skrbi? Jih nimam, razen tega pa me straži nekaj velikih buldogov. Zakaj? Ljubim živali, razen tega pa se bojim, da ne bi kdo vrgel bombe v mojo hišo.« Katere zgodovinske osebnosti občudujete? »Julija Cezarja.« Še koga? »Benita Mussolinija.« Ah, tako ...

„Anastazija“ ne miruje

Dvaindvajsetletni Michael Thornton, ki študira zgodovino na londonski univerzi, je sprejel ponudbo nemškega advokata Wollmanna, naj preišče in preveri, kaj je resničnega v trditvah Anne Anderson, češ da je velika vojvodinja Anastazija, najmlajša hči zadnjega ruskega carja.

»Anna Anderson živi danes samotno življenje v Schwarzwaldu,« je dejal Thornton. »Upoštevati pa moramo, da njeno neutrudno zatrjevanje traja že štirideset let ter da njene trditve zadevajo nemajhno število pomembnih osebnosti v Veliki Britaniji.« Študent je imenoval tudi lorda Mountbattena, strica princa Filipa. »Lord Mountbatten je bratranec velike vojvodinje Anastazije in se je v otroških letih pogosto igral z njo,« je nadaljeval Thornton. Stari Mountbatten pa je izjavil, da ni nikoli srečal Anne Anderson in ni kaj takega tudi nikoli poskušal ter da je vse skupaj prevara.

Thornton je krepko poprijel za delo. Za stvar se je zanimal že prej. Še kot petnajstletni mladenič je nekoč gledal film, ki je obravnaval usodo Anastazije. Skoraj pet let si je dopisoval s prijatelji Andersonove, ki živijo v Schwarzwaldu. Pred kratkim pa mu je uspelo, da je po nekajtedenskem »obleganju« obiskal Anno. Zadevo bo še letos obravnavalo sodišče v Hamburgu. V primeru, da bo Andersonova zmagala, se lahko pripeti, da bo podedovala bančne vloge zadnjega ruskega carja, ki še danes leže v angleških bankah: znesek bi bil kar precejšen — približno štiri milijarde dinarjev.

Nov prispevek k spisku možnih razlogov za ločitev: zakon Arabca Hilmija, ki si je kot natakar poiskal zaposlitev v Londonu, kjer se je poročil z neko Angležinjo, se je nedavno uradno končal po moževi krivdi. Svojo tožbo za razvezo je žena utemeljevala z očitkom, da jo je mož silil, naj ponosi oblačila njegovih prejšnjih prijateljic; sodnik je to upošteval kot »krutost, ki je ni mogoče prezreti«. Tako zdaj išče natakar Ali življenjsko družico, ki bo znala bolje ceniti »stare cunje in drugo nemogočo kramo«, kakor se je o tistih oblekah izrazila prizadeta žena.

*

Z namenom, da bi vsaj omejila število pasjih smrti na zahodnonemških cestah — avtomobili povozijo povprečno tisoč psov na leto — je žena nekega prometnega nadzornika v Düsseldorfu ustanovila šolo, v kateri naj bi se psi usposabljali za sodobni promet. »Vzgojitelji« bodo delali po dveh metodah: v eni skupini naj bi postali »do cestnega prometa ravnodušni psi« previdnejši, v drugi pa si bodo »v prometu preveč plahi prijatelji človeka pridobili pogum in samozavest«.

*

Koliko stane v Moskvi majhno ljubimkanje? V lokalni kroniki lista »Moskovskaja pravda« je zapisano: točno tri rublje (nekaj manj kot 2.000 dinarjev). Toliko je namreč zahteval neki moskovski študent od »svoje Nataše«, potem ko je dokončno spoznal, da dekle ne mara zanj. Kot korekten kavalir je v podrobnostih sestavil račun: rubelj za vozne listke, 70 kopejk za slaščice, 1.2 rublja za filmske vstopnice in 10 kopejk za obrabo podplatov na čevljih.

*

Svojevrstna misel se je utrnila mlademu modnemu risarju iz Pariza: za petične dame iz »boljše družbe« riše osnutke lesenih klobukov in jih opremlja s slikami.

*

Eugenio Papi je najboljši učenec posebne šole v Cagliju pri Anconi. Čeprav hodi šele v drugi razred, na splošno zelo hvalijo njegovo prizadevnost in pazljivost. Nedavno je Papi praznoval 97. rojstni dan.

med dvema tečajema

Tako ali drugače se lahko pokaže umetniška smola. Nekemu angleškemu dirigentu na primer so popustile naramnice in so mu hlače počasi zdrsnile do kolen, ko je v navzočnosti množice poslušalcev vodil pevski zbor 400 otrok. Niti za hip ga ni pustila na cedilu značilna angleška hladnokrvnost: ne da bi prekinil svojo umetniško dejavnost, je vlekel hlače navzgor zdaj z eno, zdaj z drugo roko, dokler jih ni vsaj za silo spravil na pravo mesto. »Bilo je izvrstno,« so potem izjavljali poslušalci o petju, mislili pa so na dirigenta.

*

Za zaščito pred poškodbami na lovu za zločinci so dobili münchenski stražniki nove uniforme, h katerim sodita tudi maska in oklep. Vprašanje je seveda, ali jim je tudi všeč moda, za katero si je snovalec bržkone izposodil ustvarjalni navdih iz domišljijskih zgodb o Marsovcih.

Dvaindvajsetletna Georgia Wild je zaslovela kot »proti vremenu najbolje zaščitena nevesta« v Wisboroughu (Anglija). Po zaslugi očetove iznajdljivosti in rokodelskega daru je prišla k poroki — krajevni običaj zahteva, da gre nevesta peš po cesti — popolnoma suha, čeprav je lilo kot iz škafa. Oče Vernon Wild je izdelal za svojo hčer plastično kletko.

*

Antonio Ditardo, ki so ga leta 1920 zaradi uboja obsodili na dosmrtno ječo, je pred kratkim dejal, da bi rad umrl v kaznilnici San Quentin (Kalifornija). Zdaj mu je 88 let in je od leta 1945 odklonil že štiri nasvete, naj prosi za pomilostitev.

*

Sredi Rima živi volk, so ugotovili delavci, ki krmijo divjad v parku Villa Borghese. Raztrgana perutnina, ki so jo vedno iznova našli v mrzlih dneh, izključuje sleherni dvom. Otroci si ne upajo v park, kjer je bilo sicer vedno vse živo. Očitno je volka prignala lakota v mestni park.

*

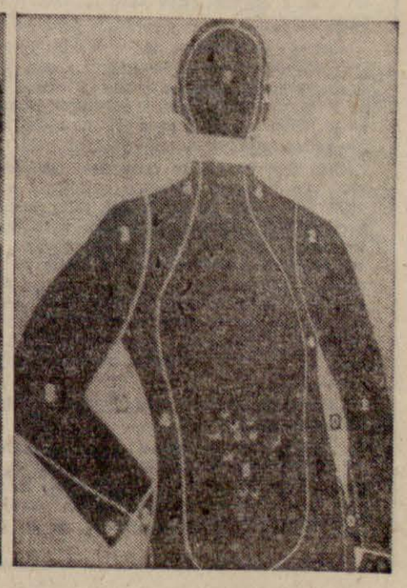
Po starem običaju v švedskem mestu Halmstad naznanijo tedenski delopust trobentači visoko na stolpu. Letos pa je naneslo, da pozavne zaradi hudega mraza niso dale glasu od sebe. Pozavnisti so pospravili glasbila in naslednji četrtek nadomestili sobotno izgubo.

NAJHITREJŠI STRELEC ZMAGUJE

Že lani je postalo povsem očitno, da mir v Alžiriji še nikakor ne pomeni tudi miru v Franciji in zlasti v Parizu. OAS je poskrbela, da je obdobju plastičnih bomb takoj sledilo obdobje atentatov. zarot in ugrabitev, ki še vedno traja. Fotografiji, ki ju danes objavljamo, zgovorno pričata, kako se francoska Nacionalna varnost, se pravi tajna nacionalna policija, uri za boj z oasovci. Že lani julija je obveljalo, da bo najbolj učinkovito, če se varnostni organi oprimejo ameriškega načina boja z gangsterji. Z drugimi besedami: v boju med policistom in oasovcem bo pač zmagal tisti, ki bo hitreje potegnil svojo pištolo in natančneje pomeril. Tako so Korzičana Raymonda Sasio poslali na enomesečno »izpopolnjevanje« k FBI v Združene države Amerike. Tam je imel mož naslednji dnevni red: od 8. do 13. ure streljanje, potem lahko kosilo, od 14.30 do 17.30 streljanje, nato večerja in od 21. do 24. ure spet streljanje, vendar na prostem in pri slabi svetlobi. Dnevna norma: 3000 strelov bodisi s pištolo ali s strojnico. Pri FBI poznajo tudi dve najvišji strelski preizkušnji: za »mojstrski razred« je treba s strelom v rezino jeklene sablje prepoloviti kroglo ali pa z razdalje 7 metrov »prerezati« na dvoje igralno karto. Lani julija se je Sasia vrnil z dvema, skoraj povsem enakima polovicama igralne karte v Francijo in takoj ustanovil posebno šolo za streljanje. Seveda skoraj povsem po ameriškem vzorcu. Najvažnejše je hitro potegniti pištolo. Norma za naziv »strelca« je naslednja: v petindvajsetih sekundah je treba izstreliti pet nabojev, ki so že v pištoli, in pet nabojev, ki so raztreseni v žepu, v posebno tarčo in zbrati vsaj 40 točk od petdesetih možnih. Pri streljanju na prostem velja prav tako »pravilo najhitrejšega«, le da je treba v šestih minutah izstreliti iz osmih različnih pozicij 50 krogel in doseči za naziv »inštruktorja« 245 od 250 možnih točk. Predvideno je, da bodo morali vsi francoski policaji na desetdnevno strelsko izpopolnjevanje v Sasiovo šolo, kjer bodo izstrelili povprečno po 500 nabojev na dan.

Na sliki: Trije de Gaullovi osebni stražarji vadijo. Zadetki: v polno! Na ušesih imajo glušilce proti pokom, ki bi bili v zaprtem prostoru sicer premočni

PATRICK QUENTIN

ŽRTVENI JAŠEK

Scenograf si je beležil naše izjave, potem jih je dešifriral in pretipkal, da bi jih podpisali. Halliday in gospa Snood sta bila še krajša; potrdila sta to, kar sva izpovedala midva z direktorjem.

Direktor nam je povedal, da bo policija poslala nekaj ljudi v Inn in da bodo poskušali potegniti trupla iz prepada. Končal je s formalnim nagovorom, češ da mu je zelo žal, ker se je naš izlet tako tragično končal, in da se v njegovem hotelu še nikoli ni zgodilo nič podobnega. Rekel je, da bi že bili postavili ograjo okrog cenote, če bi se policiji to poprej zdelo potrebno. Dodal je, da smo v očeh policije popolnoma slučajne priče in da se policiji ne zdi potrebno, da li nas zaradi nadaljnjih formalnosti še zadrževala v Méridi.

Nobena stvar torej ni smela ovirati programa ameriških turistov pri ogledu razvalin. Za nas se je stvar končala tu, na policijski stražnici.

Imel sem občutek, da so pretirano naglo spravili v arhiv vso zadevo. Nenadoma sem začutil neutešljivo željo, da bi povedal svoje dvome in sumničenja ter zahteval nadaljnjo preiskavo. Toda policijski oficir si je z največjo neprizadetostjo in brezbrižnostjo trebil zobe. Gospa Snood in Halliday sta očitno že nestrpno čakala, kdaj bomo odšli. Sicer pa nisem imel nobene konkretne stvari, na katero bi opri svoje dvome in sumnje. Celo Deborah je ves čas vztrajno trdila, da ni v nevarnosti. V takih okoliščinah res nisem imel nobene pravice, da bi sprožil preiskavo, zaradi katere bi morali tudi drugi še ostati na Yucatanu. Po drugi strani pa sem tudi sam že komaj čakal, da uredim svoje zadeve v Ciudad Mexicu in da se odpeljem v New York, kjer me je čakala Iris.

Ko je gospa Snood vprašala: »No, kaj če bi se vrnili v hotel, rada bi kaj popila,« sem odgovoril: »Zares dobra misel.«

Ko smo šli proti avtomobilu, sem samega sebe sku-

22

šal prepričati, da sem storil vse, kar je bilo v mojih močeh. Toda ni mi uspelo. Črv dvoma me je grizel še naprej.

Nekaj mi je nenehno govorilo, da se še nisem dokončno poslovil od Deborah Brand.

6.

Pred hotelom Yucatán nam je direktor iz Inna zaželel srečno pot, se potem z vzdihom olajšanja usedel za volan in se odpeljal. Gospa Snood in Halliday sta šla vsak v svojo sobo, da bi se preoblekla. Jaz pa sem se ustavil v recepciji, da bi videl če je prispela pošta od žene. Nič ni bilo. Uslužbenec za pisalno mizo, ki mi je dal ključ moje sobe, pa mi je dejal: »Vidim, da vas je vaš prijatelj našel.«

»Kateri prijatelj«

Pokazal je na Hallidaya in gospo Snood, ki sta prihajala po stopnicah navzdol: »Tistile Američan, gospod Halliday.«

»Halliday.« Napel sem vse sile, da bi se obvladal in se napravil brezbrižnega. »Ali je včeraj vpraševal po meni?«

»Da. Prav tedaj, ko ste se z gospodično Brand odpeljali v Chichén, je prispel z letališča. Videl vaju je, ko sta se odpeljala, pa me je vprašal, kam sta namenjena. Povedal sem mu, ker je vaš stari prijatelj.«

»Seveda, seveda... Prav ste storili,« sem dejal. »Hvala lepa.«

Odšel sem iz recepcije in prečkal patij. Kako le, da se je Halliday včeraj, ko se še nisva ne srečala ne poznala, zanimal zame in spraševal, kam sem namenjen ter pri tem lagal, da sva prijatelja? Končno so moja sumničenja dobila konkretno oporo. Ko je Deborah dopotovala iz Balboe, je bil Halliday na letališču. Prišel je nekaj minut za njo in jo videl, ko se je odpeljala z menoj. Očitno je, da ji je sledil že z letališča. V hotelu je potem vprašal po meni, namesto po njej; ni kaj reči, spretna poteza.

To je pomenilo, da je šla Deborah z menoj zato, da bi mu ubežala. Če pa je on tisti, ki mu je hotela Deborah ubežati, potem mi postaja razumljivo tudi vse drugo, kar se je dogodilo: Deborah se je bala vseh avtomobilov za najinim hrbtom, kajti v enem bi utegnil biti Halliday; pozneje na terasi pa je njen strah dosegel vrhunec, ko se je znašla s Hallidayem iz oči v oči.

Sedel sem v nizek in mehak, udoben naslonjač; pred menoj je bila mizica, pod steklom pa fotografija razvalin iz Chichen-Itzá. Natakar je nekje odprla radio in po prostoru so se razlegli plesni zvoki. Če bi se Deborah bala Hallidaya iz kakega običajnega razloga (na primer, če bi Deborah pobegnila z doma, Halliday pa bi bil prijatelj njenega očeta), potem bi se bila vsa zadeva razpletla že na terasi v Innu. Toda oba sta se delala, kakor da se prvič vidita in da drug drugega ne poznata; to je dalo misliti, da je stvar veliko bolj zapletena in verjetno tudi veliko nevarnejša.

Spomnil sem se sključene postave pod oknom sobe, v kateri je stanovala Deborah. Je bil Halliday? Ali je Deborah vztrajala, da prespi v moji sobi iz bojazni pred tistim, kar bi ji utegnil storiti Halliday, če bi ostala sama v svoji sobi? Če je bilo tako, potem je očitno, da se je zatekla k meni v varstvo, čeprav mi ni dovolj zaupala, da bi mi povedala vse po resnici. Takoj ko je ostala za trenutek sama, pa jo je doletela smrt.

Okroglo mehiško dekle, oblečeno v živordečo obleko in bosih nog, se je usedla za mojim hrbtom, naročila cocacolo in jo začela glasno srebati s slamico.

Nenadoma se mi je zazdelo vse spremenjeno.

Zaslišal sem ameriško govorico. Pogledal sem: Halliday in gospa Snood sta zavila k meni. Gospa Snood je poklicala natakarja in naročila pijače za vse tri. S telesom je sledila ritmu glasbe iz radijskega sprejemnika, toda temna ni znala držati.

23

»Čisto nora sem na rumbo. Včasih sem hodila v plesno šolo. Pet dolarjev na uro. Pa so me opeharili: nekaterih korakov se nisem nikoli dobro naučila.«

Halliday se je usedel prav nasproti mene. Še vedno je imel na sebi nekoliko zanemarjen športni suknjič in belo srajco z odpetim ovratnikom. Za debelimi stekli očal so bile njegove oči popolnoma brezizrazne. Mirno in nevsiljivo se je smehljal. Kljub vsem svojim dvomom in sumom si nisem mogel predstavljati, da bi bil podel.

»Tu sploh vsi norijo za rumbo,« je pripomnil. »Ne moreš vključiti radia, pa da ne bi slišal rumbe, rumbe in spet rumbe.«

Pogledal sem ga in rekel: »V recepciji so mi povedali, da ste včeraj vpraševali po meni in kam sem namenjen.«

Reagiral je popolnoma neprisiljeno, čisto naravno. Obraz se mu je razjasnil kot človeku, ki je ves srečen, če se mu ponudi priložnost za pogovor.

»Seveda, seveda. Je že tako, kaj hočete... Čisto sem pozabil na to. Kako smešna zadeva!« Nagnil se je h gospe Snood: »Poslušajte, Lena, zanimalo vas bo. Včeraj sem s hotelskim avtom za goste komaj prispel na letališče in videl Petra, ki se je odpeljal v modrem vozu. Videl sem ga v profil. Stavil bi bil, da je moj stari prijatelj Johnny Ross, uslužbenec v reklamnem uradu v Clevelandu. Če bi poznali Johnnyja! Krasen dečko. Izvrsten družabnik. Že dolgo sva najboljša prijatelja. V recepciji sem vprašal, kam je namenjen modri avto in, ko so mi povedali, da v Chichén, sem bil trdno prepričan, da bom tam našel svojega starega Johnnyja.« Obrnil se je k meni. »Ste ga morda poznali, Johnnyja?«

»Ne,« sem odvrnil.

Diskretno me je ogledoval: »Če vas človek natanko pogleda, si pravzaprav nista kdove kako podobna. Toda ko sem vas v avtomobilu videl v profil, bi bil prisegel...«

»To je pa res čudno,« je segla v besedo gospa Snood.

»Tudi meni se primeri, da vidim ljudi, za katere mislim, da jih poznam. Pomislite, ko sem bila v Guatemala Cityju, sem na trgu zagledala Američanko, svetlolaso, okrog tridesetih, in prisegla bi bila, da je...«

24

Gospa Snood je odprla zatvornice svoje zgovornosti in pripovedovala o svojem doživljaju, toda prekinil jo je natakar, ki je prinesel naročeno pijačo. Halliday je srebnil svojo in rekel: »Tako, vidite! Prav tole nam je manjkalo.«

Ostalo je pri tem.

Pojasnilo, ki ga je dal Halliday, je bilo tako preprosto in hkrati banalno, da bi mu skoraj lahko verjel. Pa mu nisem. Poslovnemu človeku, ki mi je sedel nasproti, nisem verjel prav nobene stvari več. V določenem smislu bi celo lahko rekel, da je vse skupaj zdeklamiral preveč neoporečno, da bi bilo lahko resnično. Sedaj, ko sem gledal nanj iz tega zornega kota, sem odkril v njegovih očeh poblisk izredno ostre bistroumnosti, ki jo je zaman skušal prikriti. Celo to sem odkril, da si nadvse skrbno prizadeva, da bi bilo videti vse tisto, kar stori ali reče, popolnoma naravno in neprisiljeno. Prišel sem do zaključka, da se Bill Halliday izdaja za to, kar ni, ne glede na to, ali je v zvezi s smrtjo Deborah Brand ali ne.

Medtem ko smo se še naprej pogovarjali, sem opazil, da me nenehno motri, seveda zelo prikrito in neopazno. Zdelo se mi je, kakor da so se odnosi med nama popolnoma spremenili, potem ko sem zastavil vprašanje, na katerega je odgovoril kar se da neprisiljeno. Začela se je druga runda v najinih odnosih, čeprav nisem imel niti pojma, kako je potekala prva, niti kaj mi bo prinesla druga.

Naslednjega dne bi morali vsi trije odpotovati v Ciudad Mexico. Ko sem se odpeljal v garažo in vrnil najeti avto, sta šla Halliday in gospa Snood z menoj; opravil sem hitro, nato pa smo se takoj vrnili. Naslednje jutro sem najprej videl Hallidaya. Potrkal je pri meni na vrata in me zbudil. Povabil sem ga, naj vstopi. Oblečen je bil v sivo obleko; okrog vratu je imel zavezano originalno kravato. Čeprav se je kar najskrbneje pripravil za potovanje, je še vedno vzbujal vtis zanemarjenega človeka. Imel je torbo, ki je bila na las podobna moji.

»Treba bi bilo pohiteti, Peter,« je dejal. »Gospa Snood je že spodaj, pri zajtrku. Tudi mladi par na poročnem potovanju je že spodaj.« Brezbrižno se je ozrl po sobi. »Vam naj pomagam pripraviti kovček?«

»Ne, najlepša hvala. Kar dol pojdite. V dveh minutah bom za vami.«

Oblekel sem se, spravil skupaj svoje stvari in odšel v jedilnico. Rusoglavi mladoporočenec me je pozdravil tako, da je sklonil glavo. Njegova ljubka ženica se mi je prijazno nasmehnila. Prisedel sem k Hallidayu in gospe Snood. Ko smo pozajtrkovali in poravnali račun, je prišel avto z letališča.

Še danes ni cest, ki bi povezovale Yucatán z ostalo Mehiko. Zato je letališče centralno vozlišče, preko katerega se odvija ves promet. Toda tega dne je bilo letališče skoraj zapuščeno. V štirimotorniku, namenjenem v Ciudad Mexico, je bilo samo nekaj potnikov. Gospa Snood je na vsak način hotela, da sedimo skupaj, zato smo se usedli v vrsto s tremi sedeži.

Spanec ni pregnal mojih dvomov in sumov okrog smrti Deborah Brand, niti ni v meni omajal prepričanja, da se je Deborah bala prav Hallidaya in da me le-ta sedaj nenehno zelo diskretno opazuje in nadzoruje. Leteli smo nad tropsko džunglo. Gospa Snood je neutrudljivo klepetala; Hallidayevo koleno se je tiščalo mojega in počasi mi je to postajalo neznosno. Tisočkrat ljubše bi mi bilo, če bi imel namesto svojega globokega nezaupanja kaj konkretnega proti njemu. Potem bi vsaj lahko kaj ukrenil. Tako pa sem bil prav nemočen.

Obnašal se je popolnoma normalno. Kadil je in klepetal z gospo Snood; ta je od časa do časa odprla kriminalko, ki sem ji jo dal in ki je bila last Deborah, vmes pa je pripovedovala plehke zgodbe o svojih prijateljih iz Ohia.

25

Halliday eva prisotnost me je utrujala, bodisi zato, ker ga je zares obdajalo vzdušje skrivnostnosti, bodisi zato, ker sem si tako vzdušje samo domišljal; Halliday me je utrujal, kot me je utrujala Deborah Brand. Pa zakaj le naj bi si še naprej razbijal glavo s tem? Saj mi navsezadnje ni ničesar zaupala. Zanjo sem bil samo moški z avtomobilom, ki jo je pripeljal v Chichén, moški, v katerega sobo se je zatekla, da bi ubežala pred... pred kom?

Želel sem si samo eno: da bi čimprej prispeli v Ciudad Mexico in da bi se obeh odkrižal za vedno; predvsem Hallidaya.

Ko smo le pristali, se je Hallidayu najbolj mudilo. Ko so nam pripeljali prtljago, je zgrabil svojo torbo in se pomešal med množico.

Gospa Snood si je dala mnogo opravka okrog svoje prtljage. Ko se je motala okrog kovčkov, je zamrmrala: »Kako simpatičen človek. Toda malo čuden je pa le; ste opazili? Ni nama povedal, kaj je po poklicu in, če se ne motim, nama ni dal niti svojega naslova. Ga je dal morda vam?«

»Ne,« sem odvrnil.

Ko je bila njena prtljaga urejena v vrsti, je poklicala nosača. »Da ne pozabim — je dejala — saj se bova še videla, mar ne? Ko boste spet doma, saj me boste prišli obiskat v Newark, mar ne?«

»Seveda, seveda,« sem pritrdil.

Mimo je šel mladoporočeni par in naju prijazno pozdravil. Gospa Snood je odzdravila.

»Dati vam moram svoj naslov, dokler ne pozabim na to.« Začela je brskati po torbici. »Vraga, nikoli nimam svinčnika pri roki.«

»Saj ga imam jaz, v kovčku.«

Sklonil sem se in potegnil zadrgo na svoji popotni torbi. Ko je bila odprta, sem zagledal v njej slabo zložen športni suknjič, flanelaste hlače, rumeno športno srajco in tuje čevlje. Takoj mi je bilo vse jasno: torba ni bila moja, marveč Hallidayeva.

Ne da bi jo zapri, sem jo zgrabil in pohitel proti izhodu. Gospe Snood sem zamrmral samo: »Takoj se vrnem.« Pred izhodom je bila vrsta taksijev, ki so čakali na potnike. Prišel sem ravno še ob pravem času, da sem videl Hallidaya, ki se je usedel v enega izmed taksijev.

Hitro sem stopil k njemu, pomolil glavo v notranjost in dejal: »Hej, Halliday, vzeli ste mojo torbo.«

Komaj da se je nasmehnil: »Kaj res?«

Odprl sem vrata in mu pokazal njegovo torbo. Pogledal je vanjo. »Fant moj, prav imate. Še sreča, da ste takoj opazili.« Vzel je mojo torbo in mi jo pomolil. »Zjutraj sem opazil, da sta najini torbi popolnoma enaki. Kako zanikrni in nemarni so ti nosači, nič ne pazijo.«

»Prav res, strašno nevestni so.«

Nobenega dokaza nisem imel, da je nalašč zamenjal torbi. Pa tudi predstavljati si nisem mogel, kaj bi ga lahko navedlo k taki zamenjavi. Stal sem ob odprtih vratih in ga opazoval, on pa mene. Potem se je mirno nasmehnil s tistim svojim praznim nasmeškom.

»Dobro torej! Na svidenje, Peter!«

»Na svidenje!«

Šoferju je nekaj naročil in avto je odpeljal.

Jaz pa sem obstal, gledal za njim in pri najboljši volji nisem vedel, kaj naj si mislim.

DRUGI DEL

7.

S taksijem sem se pripeljal do apartmaja v Calle Londresu, kjer sva bila z Iris lansko jesen. Ugodno sem se počutil, ker sem bil spet v pravem mestu, z evropskimi palačami in senčnimi alejami. Čakalo me je ženino pismo. Pisala mi je, kako je v Hollywoodu moreče, da je njen film skoraj gotov, da jo je delo zelo izčrpalo in da me zelo zelo pogreša. Vprašuje me, če lahko čez tri dni pridem v New York, hkrati pa mi piše, kako zelo ji je všeč moja komedija. Počutil sem se srečnega, ko sem spet videl njeno pisavo in pomislil na to, da se bova videla prej, ko sem si mislil; nenadoma sem čutil, kot da sem na novo spoznal, da je moje pravo življenje v domovini, pri Iris. Spomin na Deborah je zbledel, prav tako podoba gospe Snood in Hallidaya.

Odšel sem v potovalni urad letalske družbe in dal spremeniti datum odhoda na že kupljeni letalski karti: odpotoval bom v ponedeljek. Za Ciudad Mexico sta mi torej ostala dva dneva in pol; to je bilo več kot dovolj, da uredim vse, kar sem nameraval. Iris sem poslal brzojavko, polno navdušenja nad njenim pismom. Potem sem se vrnil domov in telefoniral družbi z nepremičninami, ki je bila lastnik mojega tukajšnjega stanovanja; naročil sem, naj ga skušajo oddati v najem za naslednja dva meseca.

Ostali del dneva sem preživel mirno, popolnoma sam. Ko sem jemal stvari iz popotne torbe, sem se spomnil Hallidaya. Ogledoval sem si njeno nedolžno vsebino in sklepal, da Halliday ni mogel namenoma zamenjati torbe, razen če so mu bile moje cunje bolj všeč od njegovih.

Sedaj, ko ga nisem imel več pred očmi, se mi je zdelo, kakor da se je razblinila tudi grozljiva tajinstvenost, ki ga je poprej — vsaj tako sem občutil — obdajala. Ne! Halliday je bil samo običajen človek, nekoliko

26

zoprn, in Deborah je bila samo dekle, nagnjeno k pretiravanju in dramatiziranju. Ulegel sem se in začel razmišljati o stvareh v zvezi z mojo komedijo. Ko sem se naslednjega jutra prebudil, se mi je zdelo, da Yucatán pripada preteklosti.

Kadar ni bilo Iris, nisem mogel jesti doma. Ura je bila približno deset, ko sem se odpravil ven, na zajtrk. Zunaj je sijalo sonce. Na ulici je stal lep avtomobil. Gospodinja, ki se je vračala s trga, je nesla domov šop gladiol. Dva metulja sta se spreletavala okoli nje; vabil ju je vonj rož. Sedala sta na cvetove, odletela in se spet vračala... Bos Indijanec je od vrat do vrat ponujal pernata omela za prah, z dolgim ročajem...

Na nasprotni strani ceste je stal fant, oblečen kot vrtnar; naslonil se je na drevo in počasi kadil cigareto. Bil je majhen, mirnega izraza. Čez ramo mu je visela vreča, pod pazduho je stiskal časopis. Ko sem šel mimo, me je ošinil z radovednim pogledom velikih, žametnih oči. Čeravno ga še nisem nikoli videl, se mi ni zdel tuj. Njegove oči so me spominjale na nekoga; polna spodnja ustnica, zagorela polt in pasivna lepota njegovih potez, vse to je spominjalo na idola.

Trudil sem se, da bi se spomnil, na koga me spominja; najbrž na nikogar. Morda mi je bila njegova zagonetna podoba domača zato, ker je bil prototip indijanske rase. Morda pa me je spominjal na kak obraz, ki sem ga videl v filmu. Morda na Covarrubiasa? Še nekaj časa sem se trudil, da bi dobil odgovor na vprašanje, ki se mi je zastavilo samo po sebi, potem pa sem to prizadevanje opustil; bil sem močno lačen.

Zajtrkoval sem po mehiško: kavo in sladice. Malo dalje je bila pastelería, v katero sem že prej zahajal. Ko sem prišel do nje, sem opazil, da so bili na oknih narisani veliki okostnjaki. Pod koščeno roko enega

izmed njih je pisalo: »Hai pan de los muertos«.

27

Mrliški kruh, o katerem je bilo govora, je bil zložen v izložbi; zraven je bila piramida pocukranih lobanj, oči v njih pa so bile iz rdečega papirja. Lobanje so bile ovenčane z vencem iz rdeče obarvanega sladkorja. V izložbi so bile tudi velike lobanje. Le-te so imele na čelu izpisano ime, s črkami, prav tako iz sladkorja: Carlos, Arturo, Guadalupe, Carmen.

Nisem se spomnil, da v Mehiki prav na ta dan proslavljajo dan mrtvih. Medtem ko sem se obotavljal pred vrati, je prišel iz pastelerie deček, ki je lizal cukreno ličnico lobanje, ki jo je bil kupil. Za njim je šla ženska, ki je imela v košari iz vrbja mrtvaški kruh. Bil je okroglo pečen in potresen s sladkorjem.

Na dan mrtvih se Američani opijajo v hrupnih družbah, otroci pa se zabavajo z bučami v obliki mrtvaških glav. Mehikanci pa na ta dan jedo pocukrane lobanje ali s sladkorjem prevlečena trupla v najrazličnejših oblikah ter nosijo kruh svojim na pokopališče. Običaj, ki je sicer grozljiv, a poln domišljije. Toda na ta dan sta se mi zdela zlobni humor in besna negacija življenja, ki so jo simbolizirale pocukrane lobanje, do skrajnosti moreča. Polotila se me je neka nedoločena tesnoba. Zdelo se mi je, da so obledeli celo sončni žarki. Začel sem se vprašavati, ali je moja komedija res tako brilјantna, kot mi je pisala žena.

Pogledal sem po ulici. Fant z vrečo na rami je šel počasi za menoj.

Stopil sem v pastelerio in naročil mlečno kavo ter mrtvaškega kruha. Bil je dober in sladak. Pomislil sem na tisoče Mehikancev, ki obiskujejo s cvetjem obsute grobove »svojih dragih pokojnikov« in jim ponujajo kruh. Običaj je ganljiv, če se poglobiš v vijud-

28

nost in pozornost, ki ju izkazujejo do mrtvih svojcev in prijateljev; po drugi strani tudi praktičen: ko namreč pokojniki pokažejo svojo popolno brezbrižnost do vseh dobrot, ki so jih pripravili po slaščičarnah in pekarnah, se njihovi živi svojci vrnejo na grobove in jih pojedo.

V pastelerio je stopilo dekle in sedlo blizu mene. Najprej sem jo samo bežno ošinil s pogledom, takoj nato pa sem jo pogledal pozorneje, kajti ni bila tip ženske, ki bi zajtrkovala v zakotni mehiški pastelerii. Bila je slovanski tip, najbrž ruska emigrantka. Skoraj prepričan sem bil, da je tako: izrazito poudarjene ličnice, polt kakor magnolija, velike modre oči z močnimi, črnimi obrvmi. Nosila je elegantno črno obleko, povrhu pa kožuh iz srebrne lisice. Obložena je bila z biseri, okrog zapestja pa je imela frufru iz kožuhovine; oboje ji je dajalo videz pretirane ekstravagance. Pod kučmo iz dragocenega krzna so tičali lepi, črni lasje, okrog nje pa se je širil močan duh po parfumu, tako da je človeka zabolela glava. Noge je imela lepe, dolge in vitke ter polne kot baletka.

Sicer pa, saj je bila močno podobna plesalki iz kakega varieteja. Tip takega dekleta sem spoznal že v New Yorku; eksotična bitja z lahkimi možgani, ki se klepetaje potikajo po ruskih barih in pijejo sladak liker v baru »Metropolitan«, ko čakajo na svojo točko.

Kot vse plesalke je tudi ona imela strahovit tek. Ko sem plačal svoj račun, je bila že pri svoji tretji sladici. Na skrivaj me je ošinila s pogledom. Bil je zgovoren pogled, ki je nedvoumno govoril: »Jaz sem dekle, ti pa moški.«

Ko sem odšel, je še jedla.

Na cesti sem najprej zagledal fanta z vrečo prek rame: bil je naslonjen na zid na drugi strani ulice in brezbrižno je opazoval ljudi. Začel sem se vprašavati, kaj le počne. To jutro nisem imel nobenega posebnega opravka.

FREDRIC BROWN

NEVARNI LJUDJE

Gospoda Bellefontaina je nekoliko zmrazilo, ko je stal na robu perona na majhni železniški postaji. Vreme je bilo precej hladno, toda ni ga mrazilo zaradi tega. Spet je zaslišal od daleč sireno. Oddaljeno, rahlo zavijanje v noči — kakor tožba trpinčene pošasti.

Najprej je slišal za zadevo pred pol ure, ko se je strigel v brivnici z enim samim brivcem na glavni ulici tega brezpomembnega mesteca. In brivec mu je povedal, kaj se je zgodilo.

»Toda to je pet milj daleč,« si je dopovedoval. To pa ga ni potolažilo. Močan, obupan človek lahko prehodi pet milj v manj kot eni uri in morda je bil že nekaj časa na begu, preden so ga pogrešili. Gotovo je bilo tako. Ko bi ga bili videli zbežati, bi ga bili gotovo ujeli.

Morda je celo zbežal popoldne in je že več ur na svobodi. Koliko je ura? Nekaj minut čez sedmo. In njegov vlak bo pripeljal prav malo pred osmo. V tem času se zgodaj stemni.

Bellefontaine je prehitro šel od brivca na postajo, prehitro za človeka, ki ima težave s srcem. Ko je stopal po stopnicah na postajni peron, mu je pošla še tista sapa, ki mu je bila še ostala. Postavil je na tla aktovko, da bi za hip počil, preden bi stopil čez peron v čakalnico.

Še vedno je težko sopel, a si je mislil, da bo zdaj že prehodil še tisti kos poti in prišel do svetlobe. Pobral je aktovko in se je skoraj prestrašil zaradi nenavadne teže, a se je spomnil, da nosi v njej revolver.

Nenavadno je bilo, da je prav on nosil revolver, čeprav je bil prazen in omotan v papir, medtem ko je bila škatla z naboji omotana in spravljena v drugem predelku. Toda Murgatroyd, njegov klient, ki ga je bil obiskal po pravnem opravku, ga je osebno prosil, naj odnese revolver v Milwaukee in ga izroči njegovemu bratu, ki mu ga je bil Murgatroyd obljubil.

»Vražje nerodno pošiljati po pošti,« je dejal Murgatroyd. »Ne vem, ali naj ga pošljem v zavitku, kot tovor ali kako drugače. Morda bi bilo celo nezakonito, če bi ga poslal po pošti. Ne vem.«

»Nikakor ne,« je odvrnil Bellefontaine, »saj te reči celo prodajajo po pošti. Morda pa jih je le treba prijaviti.«

»No,« je dejal Murgatroyd, »saj tako in tako potujete naravnost v Milwaukee, zato ne boste imeli težav, in ne bo vam treba hoditi k njemu ali kaj podobnega. Samo telefonirajte mu in prišel bo v vašo pisarno. Pravzaprav sem mu že pisal, da sem vas prosil za to uslugo.«

Tako ni bilo nobenega drugega izhoda — razen če je hotel užaliti klienta — in Bellefontaine je odnesel revolver s seboj, čeprav mu ni prav nič dišalo, da ima tako reč pri sebi.

Vražje srce, si je mislil, ko je odprl vrata majhne čakalnice in vstopil. In vrag naj pobere podeželskega lekarnarja, ki nima na zalogi nič primernega za srce. Prihodnjič bom prinesel s seboj nekaj tablet... Pomežiknil je, da bi se mu oči privadile na temo in se ozrl okrog sebe.

Samo neki moški je bil poleg njega v čakalnici. Velik, nemarno oblečen moški s krvavo podplutimi očmi. Z rokami si je podpiral glavo, ko je vstopil Bellefontaine, toda zdajci je dvignil glavo in dejal: »Dober večer.«

»Dober večer,« je na kratko odzdravil Bellefontaine. »Zunaj je... čedalje bolj mraz.«

Ura na steni nad blagajno je kazala deset minut čez sedmo. Še petinštirideset minut. Skozi okence blagajne je videl v notranjo postajno pisarno, kjer je prometnik nekaj tipkal na starem pisalnem stroju za mizo ob zadnji steni. Bellefontaine ni stopil k okencu, ker je že imel povratno vozovnico.

Veliki moški je sedel ob trebušasti pečici na premog pri steni na skrajnem koncu čakalnice. Na drugi strani pečice je stal udoben gugalnik, toda Bellefontaine še ni hotel stopiti po čakalnici in se usesti.

Še vedno je težko dihal, ker mu je nagla hoja utrudila šibko srce, hotel pa se je prej pomiriti. Verjetno bi moral začeti razgovor, brž ko se bo usedel in če bi govoril v kratkih, odsekanih stavkih, bi mu moral potožiti o svoji srčni bolezni.

Zato se je, kakor v opravičilo, da stoji tam, obrnil in se zazrl skozi šipo pri vratih, kot da opazuje nekaj zunaj.

Videl pa je le lasten odsev v steklu. Debeloličnega možiclja z rožnatim obrazom in čedalje večjo plešo, čeprav te ni bilo videti, ker je imel klobuk na glavi. Toda naočniki z okvirjem iz roženine so mu dajali resen videz, ki mu je pristajal, zakaj Bellefontaine je sebe jemal resno. Zdaj mu je bilo štirideset let in ko bo petdeset let star, bo zelo pomemben korporacijski odvetnik.

Sirena je spet zatulila.

Bellefontaine je rahlo vzdrhtel ob tem zvoku, nato pa je stopil po čakalnici in se usedel v gugalni stol poleg peči. Aktovka je zropotala na tla, ko jo je odložil.

»Ali se boste peljali z vlakom ob 7.55?« je vprašal veliki moški.

Bellefontaine je pokimal. »Do Milwaukeeja.«

»Jaz bom izstopil v Madisonu,« je dejal velikan. »Kakih dvesto milj bova potovala skupaj. Kaj ko bi se kar seznanila. Ime mi je Jones. Knjigovodja pri Saxe Company, ki trguje z barvami.«

Bellefontaine se je predstavil in nato dejal: »Saxe? Mislil sem, da je v Chicagu.«

»Podružnica v Madisonu.«

»O,« je dejal Bellefontaine. Zdaj je bil on na vrsti, a se ni mogel spomniti, kaj naj reče. Sredi tišine je spet zatulila sirena. To pot je zvenelo glasneje in zmrazilo ga je.

»Kar srh me spreleti, če to slišim,« je rekel.

Velikan je pobral grebljico in odprl vrata peči. »Mrzlo je tukaj,« je pripomnil in dregnil v ogenj. »Čujte, kaj pa ta sirena?«

»Bolnišnica za nevarne duševne bolnike,« je odgovoril. »Nekdo je pobegnil.« Nehote je znižal glas. »Verjetno kak morilski blaznež. Take imajo tam.«

»O,« je nekam brezizrazno dejal velikan. Še močneje je dregnil v ogenj, zaloputnil vratca pri peči in se še vedno držeč grebljico v roki, naslonil nazaj na stolu.

Bila je, kakor je opazil Bellefontaine, zelo težka grebljica za tako majhno pečico. Velikan je imel dolge noge razkoračene in zamišljeno zamahoval z grebljico med koleni. Gledal je grebljico, ki se je dvigala in padala, in ne Bellefontainu v lice. Nenadoma je vprašal: »Ali so objavili njegov osebni opis? Ali veste, kakšen je ta blaznež?«

»Hm — ne,« je odgovoril Bellefontaine. Njegov pogled je nenadoma pritegnila težka grebljica, ki jo je oni vihtel.

Kaj pa — si je mislil. V hipu se je obrzdal. Ne, to je neumnost. Toda ali res? Nekaj je bilo...

Hipoma je spoznal, kaj je bilo. Imel je vtis, da je velikan nekam revno oblečen. Toda ko ga je Bellefontaine pogledal, je uvidel, da nikakor ni imel prav. Obleka je bila dobra ali vsaj iz povprečnega blaga. Le da mu ni pristajala.

Obleka je bila krojena za srednjevelikega moža in plašč tudi. Zavihka na hlačnicah sta bila potegnjena navzdol, čeprav sta bila zlikana, da se ne bi vihala. Še vedno se je poznal rob od likanja. Zato so mu hlače visele tako nenavadno okrog gležnjev. Še vedno so bile nekaj centimetrov prekratke. Isto je bilo z rokavi plašča in jopica.

Bellefontaine je sedel popolnoma tiho in se pretvarjal, da ga ne gleda, toda s koncem očesa si ga je na skrivaj ogledoval. Velikanova srajca je bila gotovo prevelika okrog vratu. Izdelana je bila za človeka, ki je imel mnogo debelejši tilnik. Jonesov mršavi vrat je štrlel ven, da je bilo na vseh straneh dovolj prostora.

In njegove oči, divje in podplute s krvjo. Kaka majhna železniška postaja, kakor je ta, precej daleč od bolnišnice za duševno bolne. Na poti odondod je najbrž vlomil v kako hišo, da bi dobil obleko in jo zamenjal za svojo kaznilniško uniformo. Ali morda je celo umoril človeka, ki ga je srečal, da bi prišel do te obleke. In obleka mu seveda ni pristajala...

Gospod Bellefontaine je sedel negibno. Čutil je, kako se mu je ohladil obraz, ko mu je kri splahnela iz lic. Seveda se lahko moti, toda...

Jones, si je mislil. Prav takšno ime bi si človek izbral, ko ne bi bil pomislil nanj, preden se je predstavil. In pa Saxe Paint Company — družba za barve — veliko, reklamirano podjetje, kakršnega se človek najprej spomni.

Pri Madisonu je napravil napako, a se je prav kmalu znašel, ko je trdil, da je tam podružnica.

In nikjer ni bilo videti njegovega kovčka. Bila je samo obleka, ki jo je nosil, in še ta ni bila njegova. Gotovo jo je ukradel ali je celo koga ubil, da bi jo dobil! Ubil je človeka še pred kako uro. Majhnega plečatega moža z debelim tilnikom...

Počasi je vihtel grebljico v loku, da ni mogel odmakniti oči od nje. Počasi je velikan dvignil krvavo podplute oči in pogledal gospodu Bellefontainu v obraz. Dejal je: »Ali mislite...?« Nato se mu je glas spremenil: »Kaj je narobe? Kaj se je zgodilo?«

Bellefontaine je požrl slino in izdavil iz sebe: »N-nič.«

Krvavo podplute oči so strmele vanj dolgo minuto in se nato povesile proti grebljici. Velikan ni dokončal vprašanja...

Vé, si je topo dopovedoval Bellefontaine. Izdal sem se. On ve, da jaz vem, kdo je. Če bi skušal zdaj oditi, bo vedel, da grem klicat policijo. Pokončal me bo s tisto grebljico dosti prej, preden bom prišel do vrat.

Saj niti ne potrebuje grebljice. Prav lahko me zadavi. Toda ne, uporabil bo grebljico. Po načinu, kako zamahuje z njo in kako jo gleda, gotovo računa z njo kot z orožjem.

Ali me bo ubil, četudi se ne ganem? Prav lahko, saj je nor. Norci pa ne ravnajo razumno...

Usta so se mu posušila. Ustnici je imel zlepljeni in Bellefontaine ju je moral razmočiti z jezikom, preden je lahko odprl usta, da bi spregovoril. Moral je reči nekaj — nekaj vsakdanjega, da bi pomiril norca. Skrbno je premislil vsako besedo, da se mu ne bi zataknilo ali da ne bi jecljal.

Dejal je: »Zunaj je čedalje bolj m-mrzlo.« Šele ko je to povedal, se je spomnil, da je nekaj takega že rekel. No, ljudje se pogostokrat ponavljajo.

Radovedno je opazoval možiclja, ko je ta spet sédel na stol, ne da bi privlekel roke iz žepa površnika, in je spet položil aktovko na tla. Toda to pot ni nič zabobnelo. Videti je bila in po zvoku je sodil, da je lažja, kakor da v njej ni nič ali samo nekaj papirjev. Kakor da ni v njej nobenega težkega predmeta, se je prevrnila, in možicelj jo je spet pobral in jo naslonil na stol, da ne bi spet padla. Bila je prazna ali vsaj kazalo je, da je možicelj vzel iz nje nekaj težkega.

Jones se je še vedno z običajno radovednostjo ozrl od skrivnostne aktovke v napeti, bledi obraz nad njo.

Ali je bil ta človek nor? Res nor?

Iz daljave je rahlo zatulila sirena. Ob tem zvoku se je možicelj zdrznil. Obraz mu je postal ohlapen od strahu in je nato spet okamenel. Jonesa je zaščegetalo po tilniku. Delal se je, kot da tega ni opazil, in se spet naglo ozrl v grebljico, ki jo je držal v roki. Členki so se mu stisnili okrog njenega ročaja, ko je spoznal, da je to edino orožje, ki ga ima proti temu morilskemu norcu.

Vraga, zakaj ni tega prej uganil?

Mož je prišel v čakalnico zadihan. Tekel je. Obrnil se je in gledal skozi steklena vrata, da bi videl, če ga kdo zasleduje...

Potem se je nekaj časa vedel razumno. Norci so takšni. Včasih se vedejo tako, da jih ni mogoče ločiti od duševno zdravih ljudi...

Morilski norec, si je mislil. Ali me namerava ubiti? Ali se zato tako vede? Ali postaja vsako minuto bolj nor in se pripravlja na to, da bi me ubil?

Toda saj je majhen. Moral bi mu biti kos, čeprav trdijo, da so norci strašno močni. Sicer pa znam nekoliko uporabljati svoje pesti. Razen če nima revolverja...

Hipoma je Jones popolnoma zanesljivo spoznal, kaj je bilo v aktovki, spoznal je, zakaj je norec odšel v umivalnico. To je storil zato, da bi vzel revolver iz aktovke in ga vtaknil v desni žep površnika, v katerem se je zdaj njegova roka stiskala okrog kopita revolverja in njegov prst pritiskal na petelina.

Jones se je še vedno pretvarjal, da strmi v grebljico, ko se je po strani ozrl na vzboklino pri žepu površnika. Revolver, o tem ni bilo nobenega dvoma. Vzboklina je bila prevelika, da bi jo povzročala samo roka. Videl je obris cevi, ki je puščala majhno sled proti dnu žepa. Revolver...

Velikan ga je pogledal in nato spet povesil pogled. »Da,« je odvrnil. Nobenega poudarka, nič, kar bi razodevalo njegove misli.

Nenadoma se je Bellefontaine spomnil revolverja. Ko bi ga le imel nabitega in v žepu, namesto da ga ima praznega in zavitega v aktovki. Kako bi se le dalo...?

Pogled, ki je mrzlično švigal na vse strani, se mu je ustavil na vratih, na katerih je pisalo »moški«. Ali se mu bo posrečilo? Ali ga bo morilec prestregel, če bo šel proti vratom?

Kaplje potu so se mu nabrale na čelu, ko je počasi vstal in pobral aktovko. Nekaj poguma se mu je vrnilo in glas mu je zvenel skoraj mirno, ko je dejal: »Oprostite, prosim, za trenutek,« in stopil okrog peči za stolom, na katerem je sedel norec, ko se je napotil proti vratom umivalnice.

S kotičkom očesa je videl, da se je velikan obrnil in ga opazoval. Ni pa vstal.

Bellefontaine je naglo zaprl vrata umivalnice in pogledal, če je ključ v ključavnici. Ključa ni bilo in tudi zapaha ne. Roke so se mu tresle, ko je odprl zadrgo na aktovki. Ozrl se je okrog sebe, a ni zagledal nič, kar bi mu pomagalo. Nikjer ni bilo nobenega okna, da bi lahko ušel — samo majhno okence visoko v steni, nedosegljivo. Z ničimer ni mogel zabarikadirati vrat. Na straniščnih vratih je sicer bil majhen zapah, toda mož bi lahko odrinil vrata z eno roko.

Ne, tukaj ni bil varen. Lahko je samo nabil revolver in ga spravil v žep, da bi ga imel pri sebi. Ko bo stopil iz umivalnice. In ni smel ostati predolgo. Pohiteti mora... Pohiteti...

XXX

Jones je za hip radovedno strmel v zaprta vrata umivalnice, nato skomignil z rameni in se naprej poigraval z grebljico.

Kakšen trapast človek. Brez dvoma zmešan, to je bilo očitno. Upal je, da se bo lahko s kom pogovarjal na vlaku, toda če je bila to najboljša možna družba...! No, na vlaku bo skušal zaspati.

Spanje mu bo prijalo po sinočnjem dogodku. Človek ne bi pričakoval tako divje zabave tako daleč bogu za hrbtom. Toda Madge, njegova sestra, je bila razpoložena in je hotela zabavo in prav tako je bilo s Hankom, njegovim svakom. Pijača je bila slaba, toda bilo je je na pretek. Prava obletnica.

Kako so se osmešili tisti njeni sosedje Wilkinsovi.

Toda nič bolj se niso osmešili — je kislo pomislil gospod Jones — kot se je osmešil on, ko se je prigugal na dvorišče, da bi se naužil čistega zraka, in treščil na tla v blato. Za vraga, ali bo njegova obleka spet takšna, kot je bila, ko mu jo bodo poslali nazaj? Zdaj je bil tukaj in na sebi je moral imeti Hankovo obleko, dokler se ne vrne v Madison.

Dolgo ga ne bo več toliko popil. Takrat je že prijetno, toda kako strašno se počuti človek naslednjega dne, ali celo naslednji večer. Prav srečo je imel, da mu ni bilo treba danes delati, ko je imel tako krvave oči. Prijatelji v pisarni bi ga zafrkavali do onemoglosti.

Jutri — o, k vragu barve Saxe in célo knjigovodstvo! Že jutri bi pustil to službo, ko mu ne bi stari Rogers, vodja podružnice, povedal, da ga bo čez nekaj mesecev poslal na pot kot trgovskega potnika. Prodajanje ni tako slabo. In spoznal se je na barve, zato je bilo prav, če se bo držal knjig še kaka dva meseca.

Vrata umivalnice so se odprla in pojavil se je smešni možicelj. Jones se je ozrl in — da, še vedno je imel tisti nori izraz na obrazu. Nekakšen napet, tog izraz, kakor da ima namesto obraza masko, ki so mu jo prilepili na lice.

Stopal je z nenavadnimi koraki, ko se je vračal, noseč aktovko v levi roki to pot, medtem ko je desno roko tiščal globoko v žepu površnika.

Čemu za vraga je sploh nesel s seboj aktovko? Saj si ni mislil, da mu jo bo kdo ukradel v tistih nekaj minutah, ko je bil tam. Razen seveda, če ni imel v njej kaj dragocenega, kak nakit ali kaj podobnega. Ne, aktovka je bila pretežka, da bi bil v njej nakit, ko je s tako težo treščila na tla, ko jo je prvič odložil. Bolj verjetno je bilo, da nosi v njej kake vzorce, le da trgovski potniki po navadi ne nosijo težkih predmetov v rjavih usnjenih aktovkah.

Stopal je z nenavadnimi koraki, ko se je vračal, noseč aktovko v levi roki to pot, medtem ko je desno roko tiščal globoko v žepu površnika.

Čemu za vraga je sploh nesel s seboj aktovko? Saj si ni mislil, da mu jo bo kdo ukradel v tistih nekaj minutah, ko je bil tam. Razen seveda, če ni imel v njej kaj dragocenega, kak nakit ali kaj podobnega. Ne, aktovka je bila pretežka, da bi bil v njej nakit, ko je s tako težo treščila na tla, ko jo je prvič odložil. Bolj verjetno je bilo, da nosi v njej kake vzorce, le da trgovski potniki po navadi ne nosijo težkih predmetov v rjavih usnjenih aktovkah.

Mož je prišel v čakalnico zadihan. Tekel je. Obrnil se je in gledal skozi steklena vrata, da bi videl, če ga kdo zasleduje...

Potem se je nekaj časa vedel razumno. Norci so takšni. Včasih se vedejo tako, da jih ni mogoče ločiti od duševno zdravih ljudi...

Morilski norec, si je mislil. Ali me namerava ubiti? Ali se zato tako vede? Ali postaja vsako minuto bolj nor in se pripravlja na to, da bi me ubil?

Toda saj je majhen. Moral bi mu biti kos, čeprav trdijo, da so norci strašno močni. Sicer pa znam nekoliko uporabljati svoje pesti. Razen če nima revolverja...

Hipoma je Jones popolnoma zanesljivo spoznal, kaj je bilo v aktovki, spoznal je, zakaj je norec odšel v umivalnico. To je storil zato, da bi vzel revolver iz aktovke in ga vtaknil v desni žep površnika, v katerem se je zdaj njegova roka stiskala okrog kopita revolverja in njegov prst pritiskal na petelina.

Jones se je še vedno pretvarjal, da strmi v grebljico, ko se je po strani ozrl na vzboklino pri žepu površnika. Revolver, o tem ni bilo nobenega dvoma. Vzboklina je bila prevelika, da bi jo povzročala samo roka. Videl je obris cevi, ki je puščala majhno sled proti dnu žepa. Revolver...

Če bi bil pobegli norec, si je skušal dopovedati, mi ne bi povedal, kaj pomeni zavijanje sirene. Toda saj sem ga vprašal, kaj to pomeni. Morda si je mislil, da že vem, in da ga sumim, ker je tako zadihano prišel v čakalnico. Zato je moral povedati po pravici, ker bi jaz utegnil že vedeti. In lažno ime, ki mi ga je povedal — Bellefontaine — ime, vzeto iz kake knjige. Resnični ljudje se le redkokdaj tako pišejo.

Toda to je bilo razmišljanje, revolver je bil dejstvo. Človek se ne more pogovarjati z revolverjem, ki vam ga moli pod nos morilski norec.

Na kaj je čakal?

XXX

Prav od daleč je bilo slišati žvižg vlaka. Jonesu se je posrečilo, ne da bi se ozrl, pogledati na uro. Četrt ure prezgodaj za potniški vlak ob 7.55. Gotovo je tovorni vlak, ki bo peljal skozi postajo verjetno iz nasprotne smeri.

Da, zdaj ga je slišal prihajati in po glasu je sodil, da je tovorni vlak. Ni zaviral. Slišal je, kako so se zaprla vrata druge sobe na postaji, in uganil, kaj se dogaja. Prometnik je šel na peron. Da, slišal je stopinje na peronu, ki jih je preglušilo ropotanje prihajajočega vlaka.

Ko je bila lokomotiva prav na postaji, tik pred oknom... Seveda, na to je čakal. Čakal je na oglušujoči, bobneči šum, ki bo priglušil strel.

Jones se je napel, še bolj stisnil držaj grebljice, dokler mu niso členki popolnoma pobledeli, in prenesel težo telesa naprej. Morda bi se mu posrečilo v enem koraku in bi pri tem dvignil grebljico. Če bi se cev revolverja, ki se je risala skozi blago morilčevega površnika, začela dvigati.

Grmenje prihajajočega vlaka je postajalo čedalje glasnejše in se je čedalje bolj bližalo — naraščajoče bobnenje zvoka, ki je preglušilo vse druge zvoke in postajalo čedalje glasnejše...

In ko se je Jones nagnil naprej, se je začela bližati tudi cev revolverja.

Mož v modri uniformi z medeninastimi gumbi je skrbno zaprl vrata in se ozrl na moža, ki sta sedela vsak na svoji strani peči. Videti sta bila čudna, ko sta tako sedela v nerodni, napeti drži, kakor da sta na smrt prestrašena.

Ali naj? Ne. Bilo bi preveč nevarno. Zdaj je imel uniformo in lahko bi prišel na vlak in jo pobrisal daleč ven izven območja, kjer so ga iskali. Bilo bi pa vražje lahko ubiti ta dva možakarja z revolverjem, ki ga je imel zataknjenega v toku — revolverjem, ki ga je lahko odkrito in brez bojazni nosil zaradi policijske uniforme.

Dejal je: »Dober večer, gospoda,« in eden izmed njiju mu je nekaj zamomljal v odgovor. Drugi sploh ni nič odgovoril.

Velikan, ki se je igral z grebljico, je vprašal: »Ali so že ujeli — norca?« in s kotičkom očesa se je ozrl v debelušastega možiclja, kakor da bi hotel prišlecu nekaj namigniti.

Zasmejal se je. »Ne, niso ga še ujeli,« je dejal. »In mislim, da ga ne bodo.«

Bilo je tako smešno, tako strahovito smešno. Dejal je: »Zdaj ga bodo pa res težko ujeli. Ubil je policaja v Waynesvillu in mu ukradel pištolo in uniformo. In tega še niti ne vedo!«

Spet se je zasmejal in se je še vedno hehetal, ko je segel po pištolo v usnjenem toku.

Toda ni še potegnil pištole iz toka, ko mu je že nepričakovana krogla, ki je menda priletela iz možicljevega žepa, zažvižgala mimo ušesa in je bil velikan, ki je držal v roki grebljico, že sredi sobe na poti proti njemu. Niti ni dvignil še pištole, ko ga je druga krogla iz možicljevega revolverja zadela v nadlaket in mu je grebljica že padala na glavo. Skušal se je umakniti in se mu je posrečilo le toliko, da ga ni z vso silo zadel velikanov udarec.

XXX

Tovorni vlak je žvižgal že od daleč, ko se je osvestil. Nekdo je razburjeno telefoniral iz prometnikove pisarne.

Zvezan je bil na rokah in nogah. Nekaj časa se je upiral, potem pa se je vdal v usodo, vzdihnil in dvignil pogled k dvojici, ki je stala nad njim. Spomin se mu je povrnil.

Saj sta bila pripravljena na boj, ko je stopil v čakalnico! Možicelj je gotovo že držal roko na revolverju in velikan je že vihtel grebljico, da bi ga napadel. Ljudje se morajo po navadi pripraviti za nenaden napad, toda ta dva sta eksplodirala kot zaboj dinamita.

Vraga, če hodijo po svetu tako nevarni ljudje, bo še najbolj na varnem v bolnišnici za duševne bolezni, kjer bodo skrbeli zanj. Saj sta ga skoraj ubila. Gotovo sta nora!

PREVEDEL B. PAHOR
ILUSTRIRAL ACO MAVEC

Yvonne se pusti poljubiti

HARRY HARRYSON:

Najprizadevnejši častilec moje žene je moj bivši sošolec Frederic. Tega tudi ne skriva. Yvonni dvori, kjer le more. Celo v moji navzočnosti.

»Kaj pa je na tem, Harry?« pravi. »Privošči mi no. Yvonni tudi prija. Kateri ženi pa ne bi?«

»Prija, da ji ti dvoriš?«

»Neumnost! Samo zavest, da ima tihega častilca.«

* * *

Ondan je popoldne pozvonil pri Yvonni. To stori večkrat, če me ni doma. Za mojim hrbtom jo potem vlači po kavarnah in jo krmi s pecivom in sladko smetano, dokler že ne more več dihati. Ne upiram se temu, saj me končno nič ne stane.

Ko pa je tokrat pozvonil pri Yvonni, je moj angelček vprašal kot običajno: »Greva na potičke, Frederic?«

»Ne, ne,« je rekel Frederic, »danes ne, mudi se mi in moram takoj spet proč. Samo...«

»Samo...«

»Tako sem hrepenel, da spet vidim ženko, katere soprog, žal, nisem!« Frederic od nekdaj z navdušenjem igra vlogo nesrečnega ljubimca.

»Glej ga no!« se mu je smejala Yvonne.

»Oh, Yvonne,« je otožno zavzdihnil. »Tvoje belo čelo, kako je nadvse očarljivo!«

»Stari laskač!« je rekla Yvonne.

Frederic je lisjak.

»Yvonne,« je rekel prežeče, »stotak za poljub!«

»Kaj praviš?« je vzkliknila Yvonne.

»Nikar se ne obiraj,« je rekel Frederic. »Ponudi mi čelo v poljub, spoštovana prijateljica moje duše, in kot nagrado ti stisnem stotak v tvojo predražestno ročico!«

Yvonne se rada šali in ni zamerljiva.

»Kaj ga pa lomiš, Frederic,« je odgovorila. »Če bi me fletno poprosil, prijatelj moj, kdove, mogoče bi ti ponudila čelo kar takoj zastonj. Ker mi pa prav zares ponujaš umazan denar za tak nedolžen dokaz prijateljske naklonjenosti — v redu, poljubi me, ampak plačal boš tudi!«

Eno in drugo je Frederic tudi storil, ta navihanec, ne da bi mu bilo treba dvakrat reči. Pošteno je plačal. Potem pa je potegnil še dva stotaka iz žepa, pahljal z njima Yvonni pred nosom in zahteval še več poljubov: na vsako oko po enega.

»Moj bog, Frederic, za koliko poljubov pa me misliš še oskubiti?« se je smejala Yvonne. »Če bom to povedala Harryju, te bo pozval na dvoboj!«

»Umrl bi z zavestjo,« je žarel Frederic, »da sem za to prejel bogato plačilo. Zdaj pa že zapri oči, Yvonne.«

Yvonne je zaprla oči. Končno sta dva poljuba, ki ju niti ne vidiš, z dvesto šilingi kar dostojno poplačana.

»Tako,« se je nasmehnil Frederic, ta nenasitnež. »In zdaj, prijateljica moja, mi po tej predjedi tudi glavnega obroka ne boš odrekla: tri stotake za en sam poljub na najlepše ustnice vse zemeljske oble!«

»Frederic, Frederic,« je zastokala, »preveč si upaš.«

* * *

Ko sem prišel zvečer domov, mi je moja ženička med solzami smeha takoj poročala o najnovejši Fredericovi nakani...

In potem je vsa žareča nanizala na mizo 600 šilingov in razigrano rekla:

»Kaj praviš, ali ga nisem imenitno ugnala? Moj prvi lastnoročno zasluženi denar. Povej no, kaj si bova kupila za plačilo mojega greha?«

Mislim, da še nikdar v življenju nisem tako neumno buljil v denar.

»S tem denarjem bova plačala novo stoječo svetilko, ki sva jo naročila,« sem vdano rekel. »Mislil sem, da jo bodo že danes popoldne poslali in...

»In...« je ponovila Yvonne s pojemajočim glasom.

»...In zato sem v uradu prosil Frederica, naj ti ta denar brž odnese, da boš lahko svetilko takoj plačala...«

PREVEDLA STANA VINŠEK

MISLI

Arhiv je kraj, kjer stvari izgubljajo metodično. (F. Thompson)

Če beremo knjigo o duševnih boleznih, nas spravlja v največje začudenje to, da srečamo v njej toliko duhovnih profilov svojih najboljših prijateljev. (G. Papini)

V zakonu so najtežja prva leta tja do dvajset, trideset; pozneje se že shaja. (P. Hervieu)

Brbljavci so še najbolj diskretni: brbljajo, brbljajo in ne povedo nič. (D'Houdetot)

Brodolomcu je prav gotovo najbolj žal to, da ne more pripovedovati, kako je utonil. (R. Gomez de la Serna)

Moškemu ni žal, da je postal ded, jezi ga pa, da mora spati z babico. (P. Kovačić-Remetski)

TELEVIZIJA IN DRUŽINA

KO PRIDE V HIŠO ŽE DOLGO ZAŽELENI MALI EKRAN, VSAJ V PRVEM ČASU VNESE ZMEDO V USTALJENI NAČIN ŽIVLJENJA. TAKRAT IZPODRINE TELEVIZIJSKI PROGRAM MARSIKATERO PREJŠNJE RAZVEDRILO – OBISKE PRIJATELJEV, GLEDALIŠČE, KINO, KNJIGE IN RAZLIČNE »KONJIČKE«. AMERIŠKI STATISTIKI SO ZAPISALI, DA PREŽIVI V TEJ DRŽAVI 90 ODSTOTKOV LJUDI PRED TELEVIZIJSKIM PLATNOM ŠE EN POLNI – DELOVNI ČAS.

PRI NAS SEVEDA ŽE ZARADI ZNAČAJA IN TRAJANJA PROGRAMA NE MOREMO GOVORITI O TAKIH RAZSEŽNOSTIH. VENDAR PA PEDAGOGI OPOZARJAJO, DA PREŽIVIJO OTROCI, KI IMAJO DOMA TELEVIZOR, PRED NJIM – ŠE ENO ŠOLSKO LETO. OTROCI PO NAVADI GLEDAJO VES PROGRAM, NE PA SAMO ODDAJE, KI SO NAMENJENE NJIM. KAKO SE TO ZRCALI NA USPEHU V ŠOLI?

KAJ SODIJO O TEM PEDAGOGI, SOCIOLOGI IN ZDRAVNIKI

PEDAGOGI: »MRZLICA« TRAJA DVA MESECA

Pri nas še niso resneje proučevali, kako vpliva televizija na uspeh v šoli. To, kar o tem vemo, temelji večinoma na opažanjih učiteljev. Po njihovih besedah je opaziti popuščanje pri učenju samo dva do tri mesece po nakupu televizorja. To je obdobje »televizijske mrzlice«, ko tako otroci kakor odrasli gledajo vse, kar se dogaja na ekranu, od prvih glasbenih akordov, do zaključnega »lahko noč«. Za temi prvimi tedni, v katerih so se gledalci seznanili s posameznimi oddajami, pride obdobje izbiranja. Gledalci se odločijo za posamezne oddaje in vedno redkeje gledajo tiste, ki jih manj zanimajo. Starejši otroci se odločijo za posamezne oddaje sami, mlajši pa potrebujejo pomoč staršev.

Učitelji poudarjajo, da je vpliv televizije na učni uspeh pozitiven, ker opažajo po prvem, začasnem zastoju, pri učenju pomemben napredek. Različne televizijske oddaje povedo učencu marsikaj novega (upoštevati moramo, da pripada približno 80 odstotkov naših učencev tako imenovanemu vizualnemu tipu) in razvijajo zanimanje za mnoge stvari, ki jih je slika na platnu šele nakazala ali pa nanje samo deloma odgovorila.

SOCIOLOGI: OSAMLJENI V SOBI, POLNI LJUDI

Ko so vprašali starše, kako vpliva televizija na družinsko življenje, so mnogi odgovorili, da prav dobro. Prej je bilo težko doseči, da bi se zbrala vsa družina — so rekle matere. Mož je odšel od doma z družbo, otroci pa spet vsak po svoje. Česar nismo dosegle z mnogimi pogovori, je dosegla televizija. Zdaj vsi člani družine hitijo domov, da bi ne zamudili oddaje.

»Televizija je aktivna pasivnost,« naglašajo nekateri. Lahko se zbere polna soba gledalcev, pogovor pa zastaja. Vsak spremlja program bolj ali manj osamljen. Tudi otroci, ki sicer tako radi vzpostavljajo stike, ostanejo nemi pred magično močjo ekrana. Glede na to, da otroci, ki imajo doma televizor in ki so prej preživeli precej časa na dvorišču, v parku, ali na cesti med svojimi vrstniki, zdaj ta čas preživijo v sobi, menijo nekateri sociologi, da bi utegnila imeti ta izoliranost neugoden vpliv na oblikovanje značaja otrok. Nujno je, pravijo, da bi starši, pa naj jih program še tako zanima, spremljali dogajanje na ekranu z glasnimi komentarji in tako že v začetku preprečili, da bi dobili otroci kakšne napačne predstave.

Čeprav je zbiranje pred televizorjem »pasivno«, pa je konec koncev le pozitivno, ker ostane družina po končanem programu še nekaj časa skupaj v pogovoru.

ZDRAVNIKI: TELEVIZIJA NE KVARI OČI ...

Ali televizija škoduje očem? Je treba gledati program v razsvetljeni ali temni sobi? Kako vpliva filter na ekranu?

S takimi in podobnimi vprašanji se lastniki televizorjev pogosto obračajo na zdravnike. Čeprav so bila prej mnenja o tem zelo različna, so po najnovejših raziskavah prišli do sklepa, da spremljanje televizijskega programa, pa naj traja še tako dolgo, ne škoduje zdravim očem, če gledamo sliko s primerne razdalje, ki naj bo dva in polkrat večja kakor diagonala ekrana.

Prav tako so ugotovili, da na vid prav nič ne vpliva, če gledamo program v temni ali razsvetljeni sobi. Vendar pa priporočajo, naj bi med programom gorela majhna svetilka, da bi vsa pozornost gledalcev ne bi bila osredotočena izključno na ekran. Če je soba razsvetljena, se je mogoče v njej v odmoru gibati in mimogrede opraviti kakšno drobno delo, ne da bi bili pri tem imuni za razpoloženje navzočih. Filtri za ekran niso nujni. Njihova vloga je samo v tem, da bi vzbudili barvni vtis slike.

... LAHKO PA JE VZROK PREUTRUJENOSTI

Vendar pa zdravniki opozarjajo na nekaj drugega, zlasti kadar gre za otroke. So starši, ki premalo gledajo na to, da gredo otroci pravočasno spat. Popuščajo želji otrok in jim dovolijo gledati večerni program, čeprav se ta zavleče daleč čez uro, ko bi morali že spati. Posledica je preutrujenost otrok in zmanjšana poroznost v šoli.

Naj omenimo še opozorilo britanskih zdravnikov. »Pazite na držo otrok, ko gledajo televizijo. Imeli smo že primere deformiranih zob, ker so otroci predolgo naslanjali brado na stisnjene pesti! Prav v taki drži pa otroci najraje gledajo televizijo.« O deformiranosti pa bi nemara lahko slišali tudi druga mnenja. Saj ni samo posledica slabe drže otrok pred televizijo, temveč nemarne drže pri vseh drugih opravilih.

(PO »RADU«)

Preprost in lep spomladanski plašč

SPOMLADANSKI PLAŠČI

leksikon prehrane

KROMPIR

Za belo prebivalstvo sveta je poleg žita krompir najpomembnejše živilo, saj odpade nanj 12 dostotkov naše prehrane. Krompir so spoznali Evropejci šele ob odkritju Amerike in mu spočetka niso posvečali pozornosti. Bolj znan je postal šele po zaslugi botanika CLUSIUSA, ki je vodil botanični vrt cesarja Maksimiljana na Dunaju.

Krompir je v bistvu spremenil osnove prehrane, ker je dajal obilen pridelek in ker ga je bilo mogoče preprosto shranjevati. Zaradi nizke cene se je uveljavil v vseh socialnih plasteh. Ker je v njem tudi vitamin C, je na celini izginil skorbut.

Krompir vsebuje 75 odstotkov vode, 2 odstotka beljakovin, 0,1 odstotka maščob in 20 odstotkov ogljikovih hidratov. 100 gr krompirja dà 85 do 90 kalorij. Razen tega vsebuje, kot smo že omenili, vitamin C, avksone in mnogo kalija. Na žalost pa običajno krompir pripravljamo tako, da gredo vse te dragocene snovi v izgubo. To se zgodi, če krompir dalj časa leži v vodi ali če močno vre. Še najmanj škode napravimo, če ga kuhamo v pari, z lupino vred. Največ avksonov pa ohrani krompir, ki ga surovega spečemo v olju. Je pa zato teže prebavljiv.

Pod vplivom mraza se v krompirju tvori sladkor, ki vpliva na okus. Vsebuje tudi strup solamin; ta nastaja v gomoljih, ki so bili med rastjo izpostavljeni svetlobi in toploti (zeleni ali nezreli gomolji). Če krompir kuhamo ali dušimo, solamin sicer uničimo, vendar pa kaleče ga krompirja ne smemo skuhati v oblicah, ker je solamin predvsem v vrhnjih plasteh in se izluži samo, če ga kuhamo olupljenega.

V zdravilstvu je krompir priljubljeno dietno sredstvo. Zdravilen je zlasti sok rdečega krompirja, ki pomaga, če peče zgaga, če je preveč želodčne kisline pa tudi pri želodčnem čiru. Krompirjev pire je lahko prebavljiv in je zato ena glavnih jedi pri tako imenovani »lahki« hrani. Krompir, ki ga uživamo brez soli, je zaradi velike množine kalija zdravilo za bolezni srca — odvaja vodo.

NA ŽELJO RIBIČEV - NEKAJ O RIBJIH IKRAH

Ribje ikre morajo biti vsekakor popolnoma sveže. Zato jih odvzamemo ribi čimprej po ulovu. Ribje ikre nato namakamo v mleku, ker jim tako izvlečemo kri. Namakajo naj se vsaj dve uri. Potem odstranimo mrežico in ikre nasolimo. Ikre, ki imajo vonj po algah, blatu ali mulju, naj pred soljenjem nekaj dalj časa leže v mleku, med namakanjem pa položimo v mleko košček bukovega oglja.

Na kilogram iker lahko porabimo 3—4 dkg morske soli. Ikre naj nekaj ur stoje nasoljene, nato pa poberemo in odstranimo vse ostanke kožic. Ikre odcedimo, shranimo v stekleno posodo, prilijemo olja in shranimo do uporabe v hladilniku. Soljene ikre serviramo z maslom, ali opečenim kruhom. Ponekod pa jih servirajo tudi z ajdovim kruhom.

Ikre lahko pred serviranjem popravimo z limoninim sokom, dodamo pa lahko tudi poper in sesekljan peteršilj. Ribje ikre uporabimo tudi pri kuhanju ribje juhe oziroma ribje čorbe.

Pri konzerviranju ribjih iker uporabljamo: beli poper, ingver in koriander.

Ribiči dodajajo ikram tudi na ribež naribano in nekoliko posoljeno in nato izprano čebulo.

Sicer pa lahko iz svežih iker pripravimo tudi ribjo majonezo.

Za pripravo ribje majoneze so posebno primerne ikre ščuke, krapa ali soma. Sveže ikre na sito pretlačimo in dobimo tako ribji rumenjak. Dodamo soli, zelo malo gorčice in limoninega soka. S šibo vse skupaj mešamo nekaj minut tako, da dobro naraste. Nato prav počasi in v tankem curku dolivamo med stalnim mešanjem olje.

Gosto ribjo majonezo serviramo k hladni kuhani ribi ali pa jo ponudimo z drobno čebulo in limono in dekorirano z olivami.

Ponekod ribje ikre močno solijo, jih napolnijo v črevo kot klobase in jih nato v dimu prekadijo. To je finski način. Kljub temu pa morajo ikre pozneje hraniti v hladilniku.

Vse premalo jemo kuhanega mesa — pravijo današnji strokovnjaki za prehrano. No, in seveda, ko so dnevi še hladni, vam bo za spremembo gotovo prijala zavreta teletina. Jed je nekoliko podobna obari. V pripravi preprosta, čas priprave pa je kratek.

Pripravimo jo takole: za osebo vzamemo tri koščke teletine, v teži približno 15 dkg. Primerni so kosi od pleč, vrata ali pa prsi s hrustancem.

Meso opláknemo, ga damo v lonec, dodamo na rezance narezano zelenjavo, kot korenje, peteršilj, zeleno in nekaj drobno narezane čebule, zrno stolčenega česna, dodamo lovorjev list in, če imamo, zelo malo nastrganega muškatnega oreščka in solimo. Kot zelenjavo lahko dodaste tudi cvetke cvetače. Nato dolijemo vode toliko, kot za obaro. Vse skupaj pa naj počasi vre 40—50 minut. Ko je že kuhano, dosolimo in če se nam zdi po okusu slabo, dodamo košček jušnega koncentrata. Končno prilijemo nekaj žlic belega vina. Nato vse skupaj razdelimo na krožnike (seveda naredimo to šele pred serviranjem) in zabelimo z drobtinicami, ki smo jih zarumenili na maslu ali olju in jim šele v zadnjem hipu dodali nekoliko sesekljanega česna.

Pa še primerne priloge: ajdovi žganci ali pa kuhan, slan ali peteršiljev krompir.

IVAN IVAČIČ

bralke svetujejo

KROMPIRJEVA SOLATA – NA DEVET NAČINOV

Dve kuharski skrivnosti obstajata, za kateri moramo vedeti, če hočemo pripraviti dobro krompirjevo solato.

PRVIČ: najboljši za krompirjevo solato je podolgovat droben krompir, ki nima suhega mesa, ampak je masten, da se da lepo rezati na lističe ali kocke.

DRUGIČ: krompirja nikoli ne pustimo popolnoma ohladiti, ampak ga olupimo še toplega in narežemo in takoj polijemo z oljem ali pripravljeno marinado. V toplega se olje dobro vleže in krompirjeve rezine se bodo kar svetile. Vse ostale dodatke lahko pridenemo kasneje in damo solati končno zaželeni okus.

1. RDEČA KROMPIRJEVA SOLATA

Kuhan krompir in peso narežemo na tanke listke, rdeče zelje pa brez štora in debelih listnih žil na fine rezance. Zelje osolimo in pustimo v skledi, da se omehča. Potem vsako vrsto posebej polijemo z marinado, ki smo jo pripravili iz olja, kisa, soli, popra, gorčice in malo sladkorja. V skledo nadevamo v sredino rdečo peso, potem krompir in nazadnje rdeče zelje. Na peso nastrgamo z nožem nekaj hrenovih svedrov, po krompirju potresemo sesekljan drobnjak, pozimi ga okrasimo s kaprami.

2. PRAZNIČNA KROMPIRJEVA SOLATA

Kuhan, še topel krompir, 2 rezini ananasa in 2 jabolki narežemo na kocke, dodamo kuhano ribje ali rakovo meso in prelijemo z razredčeno majonezo. Majonezo razredčimo s 4 žlicami mleka ali kisle smetane, osolimo, popopramo, dodamo limonin sok, sladkor in dobro premešamo.

3. SVETLA KROMPIRJEVA SOLATA

Kuhan, na liste narezan krompir pomešamo z naribano surovo zeleno in dodamo prav tako narezani dve hruški. Vse prelijemo z marinado iz kisle smetane, ki ji dodamo čebulni sok, poper, sol, kis po potrebi in temeljito prepojimo.

4. BELGIJSKA SOLATA

Krompir narežemo kot navadno in dodamo za eno tretjino krompirja na olju dušenih ohlajenih šampinjonov. Vse polijemo z oljem, kisom, potresemo s soljo in poprom, dodamo gorčico in malo sladkorja. Solato osvežimo z naribanim jabolkom in okrasimo s koleščki trdokuhanih jajc, na katere damo kupček paradižnikove mezge.

5. MEŠANA VRTNA SOLATA

Pripravimo enake količine krompirja in zelenjav: 15 dekagramov krompirja, 15 dkg graha, 15 dkg brstičnega ohrovta, 15 dkg korenčka. Kuhane zelenjave odcedimo in zmešamo k toplemu krompirju. Zabelimo z oljem, kisom in ostalimi dodatki. Če pa vse polijemo z gosto majonezo, bo to prav fin nadev za šunkine zvitke, ki jih serviramo na hladni mesni plošči.

6. KROMPIRJEVA SOLATA S KLOBASAMI

Krompir in klobase nakockamo in polijemo z jajčno majonezo. Vmes narežemo kisle kumarice ali vloženo rdečo papriko. Previdno dodajamo kis in sol, ker ju bo morda že dovolj v klobasah in kumarah.

7. KALIFORNIJSKA SOLATA

Kuhan topel krompir narežemo na majhne kocke, dodamo tretjino kuhanih koruznih zrn, nekaj zelenih paprik, malo svežega rdečega paradižnika in drobno nasekljano čebulo. Zabelimo z oljem, kisom, soljo, poprom in gorčico ter serviramo v rožičah, zvitih iz velikih klobas. Najboljša je pariška ali mortadela. Rože naredimo tako, da klobasni kolobar zarežemo do polovice in zvijemo v obliko lijaka. Položimo jih na oval, obrnjene v različne smeri ali usmerjene vse v eno stran, napolnimo s solato in potaknemo vmes liste solate, radiča ali motovilec.

8. SOLATA KOMBINIRANA S SIROM

Pol kilograma krompirja skuhamo, toplega narežemo na kocke in dodamo 20 dkg prav tako na kocke narezanega sira. Najboljši je ementalec. Vložimo v marinado, ki jo pripravimo iz kisle smetane ali majoneze ter dodamo ajvar iz rdeče paprike, malo popra in sok česna. Solato naložimo v skledo in obložimo z nakockanim, nasoljenim in odcejenim ter v olju povaljanim paradižnikom.

9. KREPKA SOLATA

Narežemo kuhan krompir, pečeno belo kurje meso, posebno ali pariško klobaso, malo kuhane rdeče pese, nekaj prekajene šunke, eno ali dve jabolki in drobno sesekljano hudo papriko. Zamešamo z majonezo, osolimo in okrasimo s kolobarji trdokuhanih jajc, preko katerih nadevamo kolobarje rdeče paprike. Kdor ima rad olive, mu solato ponudimo z narezanimi olivami, in jih okrasimo s kupčki paradižnikove mezge ali rdečega ajvarja.

K ČEMU SERVIRAMO SOLATE

Vse navedene solate ponudimo k toplim ali mrzlim ploščam, k pečenkam in k šunki, k raznovrstnim klobasam od kranjske do hrenovke in pečenice, k trdokuhanim jajcem, jajčniku ali jajcem, pečenim na oko, in končno h kuhanim, pečenim ali na žaru pripravljenim ribam. Nikakor pa ne pristoji h katerikoli jedi ona solata, ki ji je že dodano nekaj od jedi, ki jo ponudimo: k ribam ne sodi solata z ribjim mesom, k jajčniku ne bomo okrasili solate s trdokuhanimi jajci in k šunki ne bomo servirali solate s šunko.

Pa še nekaj! Za majonezo zadostuje za štiričlansko družino eno jajce, lahko pa imamo majonezo iz enega rumenjaka za dvakrat, če ne potrebujemo toliko solate. Majoneza ostane pozimi ali v hladilniku nekaj dni. Naj pa nam ne bo žal jajca in truda, solate z majonezo so neprimerno boljše.

G. A., Ljubljana

iz zdravniške posvetovalnice

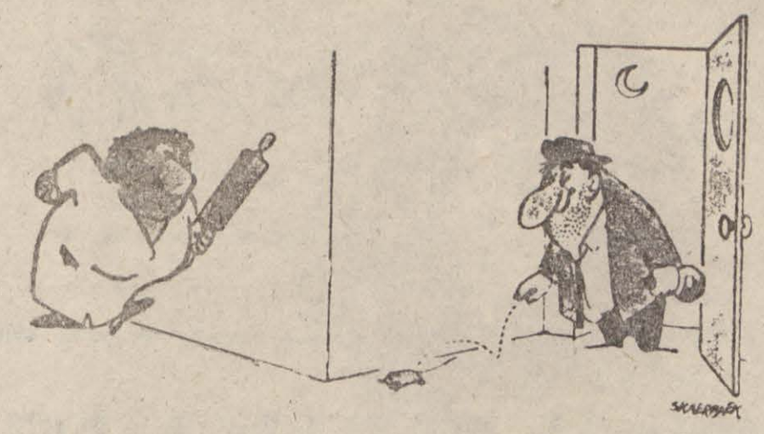
Rana na želodcu - spomladanska bolezen

Rana na želodcu in na dvanajstniku ima po zadnjih ugotovitvah medicine svoj vzrok predvsem v živčni utrujenosti in živčni prenapetosti organizma. Zato ni čudno, če se ta bolezen v današnji dobi pojavlja pogosteje kot nekoč. Bolezen karakterizirajo bolečine pod žličko, zgaga, spahovanje in večkrat tudi povračanje. Bolečine so takega značaja, da med boleznijo od pričetka do drugega ali tretjega tedna močno naraščajo, tako da bolnika privedejo tako daleč, da ne more uživati praktično skoraj nobene hrane več. V takem stanju govorimo o akutnem ali svežem želodčnem čiru. Prav to stanje nastopi največkrat spomladi.

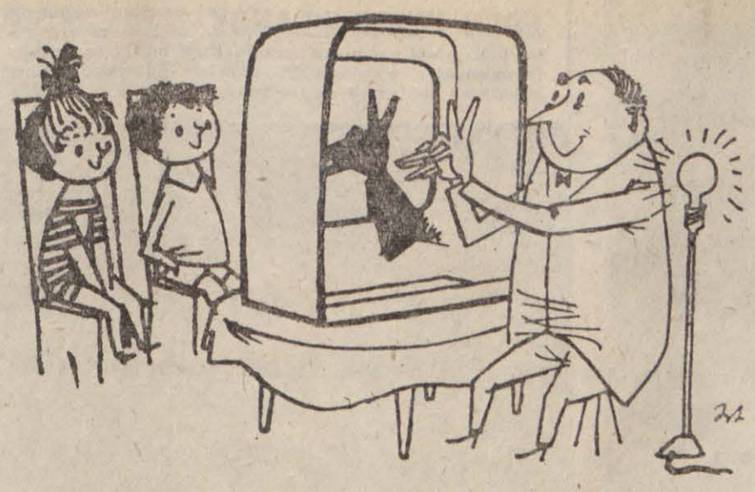
Zdravljenje bolezni je predvsem usmerjeno na dieto. V času takega akutnega stanja, kot smo ga omenili, je najboljše, da se režim prehrane drži mleka, mlečnih proizvodov, sluzavih juh, zmlete povrtnine, sesekanega dobro razkuhanega mesa (ne svinjskega!) ter po možnosti nobenih začimb in prežganja. V tem času je tudi dobro, da nobene hrane ne uživamo preveč vroče, priporočljivo pa je tudi, da večje dnevne obroke, kosilo in večerjo razdelimo na nekaj manjših. Zdravljenje z medikamenti pride v poštev na drugem mestu. S temi sredstvi skušamo preprečevati predvsem bolečine, krče in pa preveliko količino solne kisline v želodcu. Pri nas je v rabi več zdravil, domače in inozemske proizvodnje. Od domačih bi omenil zelo uspešno zdravilo Ulter, ki je nekaka inačica tako imenovanih Rotter tablet, potem domači Avakan, ki je soroden uvoženemu Buskopanu ali Antrenylu in še nekaj podobnih. Še enkrat pa naj poudarim, da so vsa ta zdravila le drugotnega pomena in da je glavno zdravilo še vedno stroga in pravilna dieta.

Če se stanje po dieti in po zdravljenju poboljša, je na mestu tudi klimatsko zdravljenje. Od naših zdravilišč so za to vrsto zdravljenja najbolj upoštevane Rogaška Slatina, Slatina Radenci in Vrnjačka banja. Pa še nekaj neprijetnega za kadilce. Vsi bolniki, kadilci, ki bolehajo za to boleznijo, se bodo hočeš nočeš morali, vsaj za čas dokler traja akutno poslabšanje, absolutno odpovedati kajenju. Skoraj samo ob sebi pa se seveda razume, da je treba za časa zdravljenja prenehati tudi z uživanjem vsakih alkoholnih pijač.

DR. MILAN HODALIČ

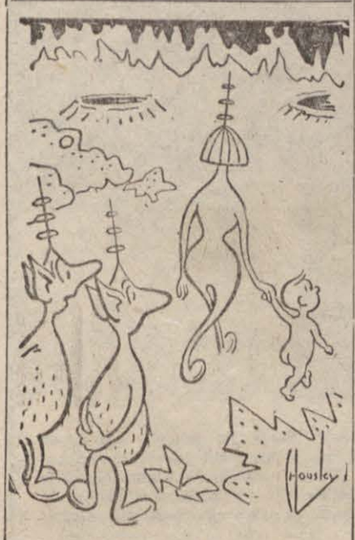
Brez besed

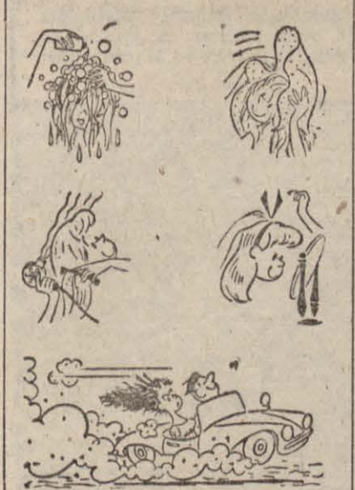
Brez besed

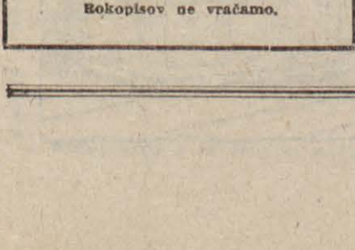
— Pozor! Avioni z leve!

— Saj ti pravim, da so zemljani že pristali!

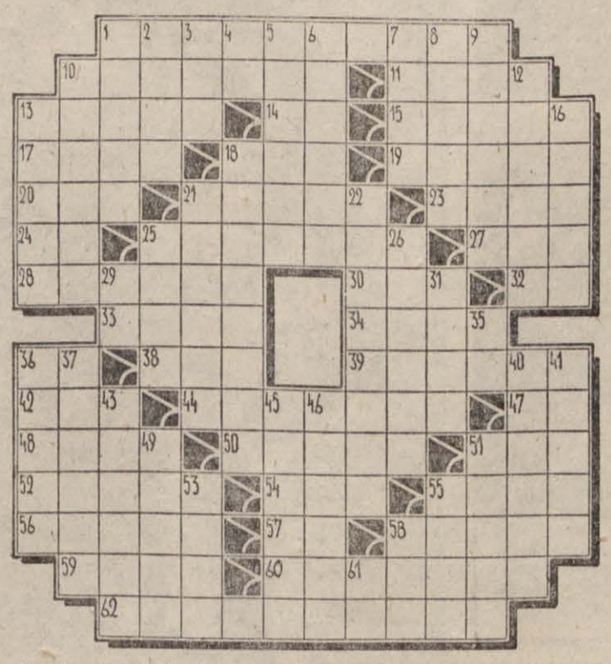

— Ti, ali verjameš, da smo ustvarjeni iz prahu in pepela?
— Verjamem.
— Iz česa pa so potem zamorčki?
— Iz saj.

Brez besed

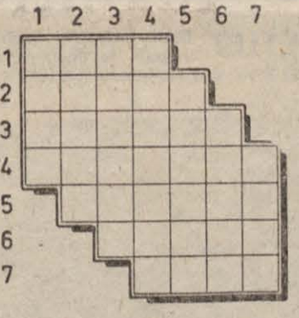
KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. kraj v Zahodni Nemčiji z veliko smučarsko skakalnico, kjer je Jugoslovan Jože Šlibar s skokom 141 metrov postavil nov svetovni rekord, 10. največja smučarska skakalnica pri nas, vrsto let največja na svetu: tu je Avstrijec Bradl kot prvi človek preskočil 100-metrsko znamko; od 22. do 24. tega meseca bo tu veliko mednarodno tekmovanje v smučarskih poletih, 11. kraj v Avstriji s smučarsko skakalnico — velikanko, 13. težaven položaj, 14. različna soglasnika, 15. rdeče dalmatinsko vino, 17. naše največje pristanišče, 18. zvesta domača žival, 19. špansko moško ime, 20. kratica avstrijske poročevalske agencije, 21. hiter ples, 23. optična priprava, 24. osebni zaimek, 25. ameriška filmska igralka (Judy), 27. katran, 28. novejši francoski pisatelj (Marcel), 30. tulec, etui, 32. avtomobilska oznaka karlovškega okraja, 33. kratica Atlantskega pakta, 34. mladi slovenski smučarski skakalec (Miro), 36. kemični znak za aluminij, 38. tišina, spokojnost, 39. vojskovodja Atencev v peloponeški vojni, 42. stena, 44. italijanski operni skladatelj (»Seviljski brivec«), 47. različna soglasnika, 48. omlačen snop slame, 50. poljsko opravilo (ko žito dozori), 51. časovna enota, 52. vrtljivi del elektromotorja, 54. zemeljska ožina na Malaki, 55. zagozda, 56. najstarejši prevod biblije v latinščino, 57. krajevni prislov, 58. operni spev, 59. žitarica, 60. del ženskega nakita, 62. pomočnica v laboratoriju.

NAVPIČNO: 1. takt, lepo vedenje, 2. osnova, temelj, 3. glavni števnik, 4. japonska dolžinska enota, 5. nemška filmska igralka (Maria), 6. Siam, 7. obrambni nasip, 8. slovenski jezikoslovec in literarni zgodovinar (Mirko), 9. ahek tekmovalni meč, 10. prerekanje, svaja, 12. zdravilen izcedek nekaterih rastlin, 13. orodje za kopanje, 16. neobdelan del njive, 18. svetovno znano slovensko obmorsko letovišče, 21. varuh drobnice, 22. žensko ime, 25. največji otok v ameriškem otočju Mariani, 26. ploščice s številkami — družabna igra, 29. osebni zaimek, 31. našemu jabolku podoben tropski sadež, 35. kemični znak za nikelj, 36. portugalsko otočje v Atlantskem oceanu, 37. figura zanikanega nasprotja, skromna trditev, 40. Jadransko morje, 41. škodljiva padavina, 43. podrobnost, posameznost, 45. področje, 46. rečno korito, 49. naš smučarski skakalec, še vedno vzor naši mlajši generaciji (Janez), 51. cesta, 53. avstrijski državnik (Julius), 55. klic, vpitje, 58. ženski pevski glas, 61. kemični znak za radon. *(F-P)*

MAGIČNI LIK

Vodoravno in navpično: 1. žensko ime (igralka Kačičeva), 2. obrtnik, 3. nekdanja britanska kolonija v Afriki, 4. francoski pevec in filmski igralec (Yves), 5. znamenit Homerjev ep, 6. zguljena popevka, 7. večje mesto v Romuniji. *(P)*

IZLOČILNICA

OTORINOLOG, KANCONA, KRIMINAL, PLASTIKA, ANNAPOLIS, TRSTENJAK, OSTIANO.

Iz vsake gornje besede izloči po eno italijansko mesto. Začetnice dobljenih mest dajo še eno mesto v Italiji. **(P)**

GLAVNA MESTA

Bolgarija ( ), Japonska ( ), Norveška ( ), Venezuela ( ), Danska ( ), Finska ( ), Kanada ( ), Peru ( ), Španija ( ).

Vsaki državi pripiši v oklepaj njeno glavno mesto. Po vrsti brane začetnice glavnih mest dajo prestolnico evropske države. *(P)*

BERITE PO KOSILU

Fotograf fotografira mladoporočenca. Pa pravi ženinu:

»Prosim, le prijazno! Mladi mož, le prijazen obraz!«

»Moram prej čevlje sezuti, ker me strašno tiše,« de ženin.

x x x

Gost, ki ga je imel že precej pod kapo: »Zdi se mi, da sem imel dežnik s seboj.«

Krčmar: »O, tega sem moral dati vaši ženi, ki vas že čaka zunaj na klopi.«

x x x

Hči: »Očka, kaj mi boš podaril za rojstni dan?«

Očka (sodnik in silno raztresen): »5000 din ali pa dva dni zapora!«

x x x

Tetka: »Binček, daj poljubček svoji tetki!«

Binček: »Nočem.«

Tetka: »Zakaj pa nočeš?«

Binček: »Očka je včeraj rekel, da imaš strupen jezik.«

x x x

»Ta juha pa ni vroča, natakar!«

»Kdo to trdi? Saj je še poskusili niste!«

»Res ne! Toda v vroči juhi vi pač ne bi mogli tako dolgo držati svojega palca!«

x x x

»Veš, Meta, včeraj sem se dolgo in zaupno pogovarjala s Špelo.«

»O, se mi je kar zdelo, da je bilo nekaj takega. Ko sva se srečali, me ni niti pogledala.«

x x x

»Osebni zaimki so: jaz, ti, on. Recimo, očka pravi, jaz pojdem. Kaj bo rekla mama, Mihec?«

»Nikamor ne pojdeš, doma ostani!«

x x x

»Kako pa vendar razločujete dvojčka, ko sta si tako podobna?«

»O, čisto enostavno! Eden je Tine, drugi pa Tone!«

x x x

»Zdi se mi, da čakate na napitnino, ker ste me davi ob petih prišli budit. Žal pa vam moram povedati, da sem bil takrat že zbujen!«

x x x

Nezadovoljni gost: »Natakar, ta krompir je pa še čisto surov! Prosim, pokličite gostilničarja!«

Natakar: »Ne bi vam priporočal! Ta je šele surov, ta!«

Fernandel si je dal izpuliti zob. Čez nekaj tednov prejme ček s spremnim pismom: »Vaš zob sem prodal nekemu vašemu častilcu. Svoj honorar sem odtegnil od izkupička, ostanek prilagam.«

x x x

Prebrisan založnik je oglasil novo založeno knjigo »Kaj mora vsaka deklica pred poroko vedeti«. Množična naročila. Vsaka naročnica je prejela kuharsko knjigo. Obtožen je bil, vendar oproščen.

x x x

»Tovariš odvetnik, kako bi se lahko ločila od svojega moža, ne da bi imel pri tem veselje?«

x x x

Za dvajseto obletnico poroke mož pelje svojo ženo v kino. Strasten ljubezenski prizor. Ponoči žena šepetaje vpraša svojega moža: »Zakaj me tudi ti ne poljubiš tako vroče?« Mož odvrne: »Saj nimaš pojma, koliko dolarjev on za to dobi!«

x x x

Boječa pacientka pri zobnem zdravniku: »Ali res nič ne boli, če izpulite zob?« »Popolnoma nič,« jo potolaži zdravnik, »le v začetku svoje prakse sem si nekoč izpahnil roko«.

x x x

»Vaša žena je ušla z vašim šoferjem«.

»Nič ne de, že zdavnaj sem ga nameraval odpustiti.«

x x x

Postaral si se, če v gostišču pogledaš prej jedilnik kot pa prikupno natakarico.

REŠITVE UGANK IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

■ KRIŽANKA: Vodoravno: 1. sloga, 6. golaž, 11. Diogen, 12. oderuh, 14. kreten, 15. Zreče, 16. Ru 18. ranar, 19. kanta, 20. Rus, 21. Ikar, 22. napis, 23. mošt, 24. MO, 25. bedak, 26. maska, 27. Nkrumah, 30. karta, Raner, 32. Brčko, 33. oljka, 34. Biokovo, 35. opeka, 37. Kolpa, 38. Ra, 40. drža 41. Doria, 42 edil, 44. Roa, 45. Galič, 46. sirek, 47. ad, 48. patos, 49 Regina, 50. anilin, 52. moment, 53. čreva, 54. opera.

■ IZREK NA ČRTICAH: 1. Ekvador, 2. značka, 3. kantina, 4. semafor, 5. uvelost, 6. epifiza 7. polonij. Kdor zna čakati, se mu vse izpolni.

■ DREVESA: jesen, hoja, oljka, sekvoja, breza, eben, datelj, kostanj, vrba, tisa, gaber, hrast, jelka, kokos, platana, ananas, lipa, brest, bor, smreka, javor, cipresa, marelica, cedra, bukva.

GETTING ON IN EGLISH. NAPREDUJTE V ANGLESCINI (LESSON 39 — CONVERSATION)

II. PROGRAM: 25. 3. 1936 ob 19.05
I. PROGRAM: 26. 3. 1963 ob 10.40 (ponovitev)

Harry: Hello, Mr. Hardcastle. This really is a reunion of old friends!

Hardcastle: Isn't it? I can't tell you how glad I am that your idea has come off. You certainly deserve it with your amazing perseverance.

Harry: Well, thank you. Anyway, one good result is that Pamela and Peter will soon be married.

Hardcastle: Yes, I'm so glad you can give Peter a job in your new organisation. Now, of course, he'll be able to stay and work in England.

Harry: Yes, and luckily my wife's come round to the idea.

Pamela: Hello, Mr. Sallis.

Harry: Oh, hello, Pamela! Hello, Peter!

Pamela: Isn't this a wonderful celebration! You know, Mr. Sallis, your television interviewer has arrived in the suit you poured whisky over, and it's spotless.

Peter: And Pamela's employer, the M. P. is here. He's tickled pink because he thought of the idea of the television contest.

Harry: I invited that hard-headed whisky firm director — you know, the one who said that whisky's always been drunk out of bottles and should continue to be so. But I don't think he's come. Oh yes, there he is. Look, he's leaning on a walking stick and talking to Barbara. Will, what a surprise!

Hardcastle: By the way, that business friend of mine whom you had lunch with seems to have changed his mind about coming in with you. He said the other day that he thought he might well put a few thousands into your enterprise —

Peter: Well! Nothing succeeds like success! Oh, hello, Mother —

Barbara: Harry — I've just been talking to the director of that whisky firm.

Harry: And?

Barbara: Do you know that the hinted at some sort of partnership. He said that he just wanted to see what sort of a man you were, and that now that you've really got your idea started he thinks you may be just the man for him!

Peter: No —

Harry: So he wouldn't mind distributing my powdered product alongside his traditional bottles! What a revolution! What a triumph!

Barbara: He said something about keeping up with the times.

Peter: The long and the short of it is that he,s afraid of your competition.

Barbara: But it really is wonderful. It's just the sort of additional backing you need.

Harry: It certainly is. And to think that I've knocked at these doors for so long.

Peter: Well, now you're proved yourself.

Barbara: By spelling some whisky at a television interview!

Harry: It certainly seems to have been the best thing I ever did.

Peter: And now I can stay and work in England!

Pamela: And now thousands of people will be able to get whisky out of a tin.

Peter: Just think of it. We'll soon be joining the ranks of the idle rich.

Harry: We'll soon be helping the country by paying the most enormous taxes!

Barbara: Dear Harry! I'm so glad you're impulsive and clumsy. I'm so glad you wave your hands about when you talk! What would we have done if you didn't?

II. PROGRAM: 22. III. 1962. ob 19.05

When Philip went to work this morning, Mr. Thomas, the site engineer, said to him »We cannot do the work we planned today.« »Why?« asked Philip. »Because I'm waiting for some electrical equipment which hasn't arrived. I expected it to arrive last week but it did not come. If the equipment does not come tomorrow, I must write to the suppliers.« Philip said »I'm sorry we're held up like this. Where do you want me to work today?« Mr. Thomas took Philip to another part of the site and shoved him what he wanted done

II. PROGRAM: 21. III. 1963. ob 19.05
I. PROGRAM: 23. III. 1963. ob 10.40
(PONOVITEV)

LESSON 26

CONVERSATION

Nora: Why, Tom and Mary!

Mary: Hello, Nora!

N.: It is nice to see you! Harry's out at the moment, but he'll be back very soon. Come in and see our new house. It's nearly tea-time, and there's a kettle boiling ... This way ...

Tom: Let me see, when did we come over last, Nora?

N.: Last summer, wasn't it?

M.: Oh yes, I remember — and there was a thunderstorm on the way home, wasn't there.

N.: Considering that you are Harry's only brother, Tom, I think it's a shame to stay away so long. There's no excuse for you.

T.: But there's really so little opportunity. There always seems to be something that keeps us at home on Sundays.

N.: That's no excuse. It's nearly a year since we saw you.

M.: It's rather a long way to come.

N.: That's nonsense! It's not far when you have a car.

T.: Perhaps. But don't forget the price of petrol nowadays.

N.: Yes, it does cost a lot to go even a short distance, doesn't it? Anyhow, remember this: there's always a warm welcome for you here. Besides, we do live nearer now.

T.: Oh yes, there will be more opportunities now.

M.: And you must come over to us — it will be an outing for the boys. Why not come next Sunday?

N.: All right! We will, if it's fine.

M.: And tell Harry there will be fancy cakes for tea.

Harry: Well, it's nice of you to remember I like fancy cakes!

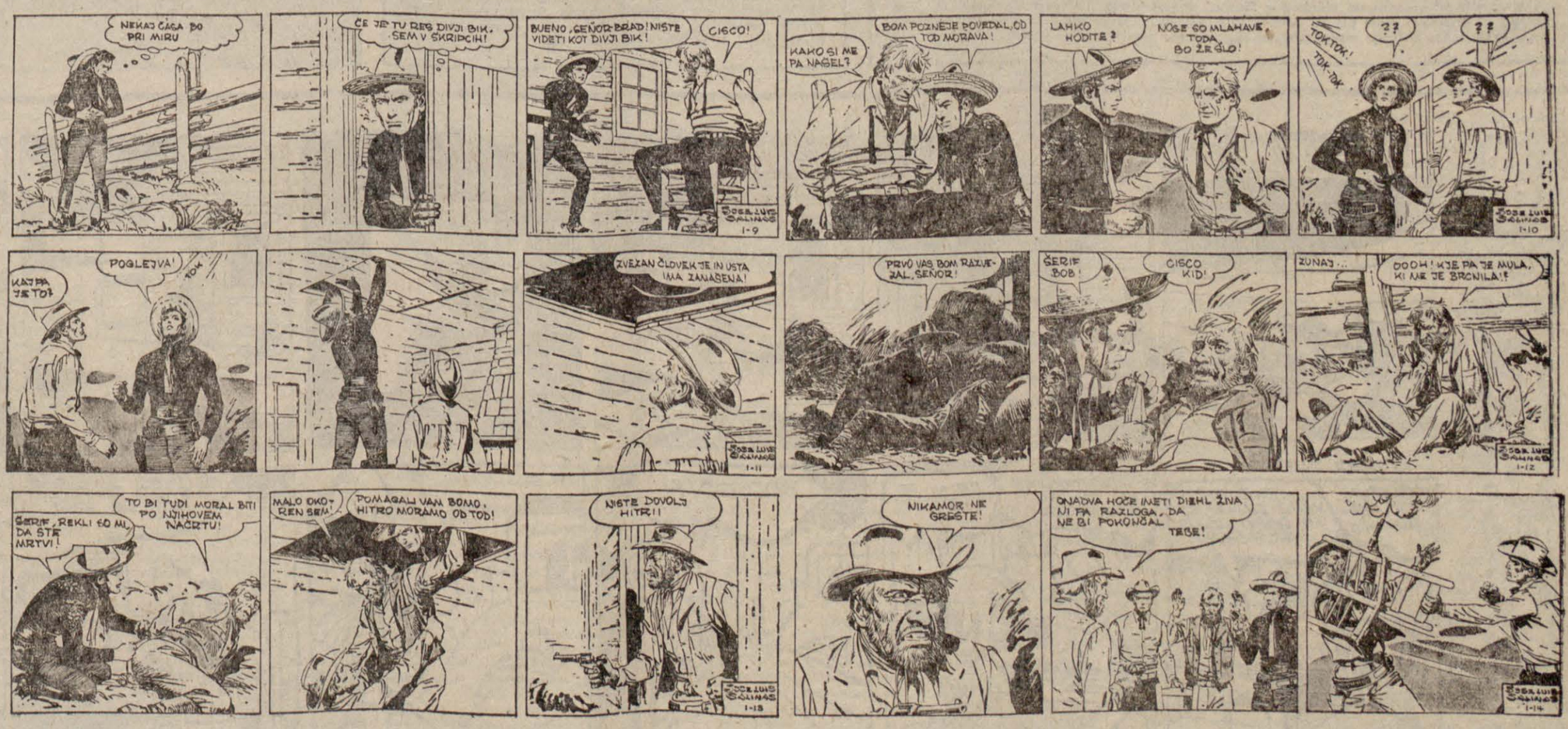
N.: Hello, Harry!

T.: How are you, Harry?

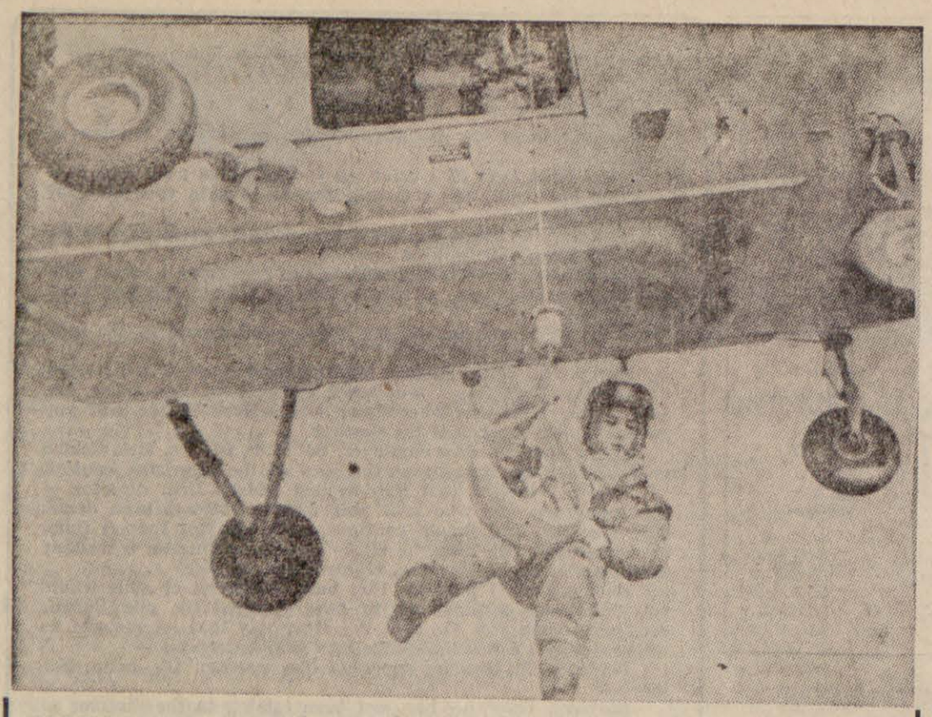
H.: Now, what's all this, Tom? What are you doing here? It's only a year since you last came to see us!

N.: Tea's made!

pustolovščine cisca kida

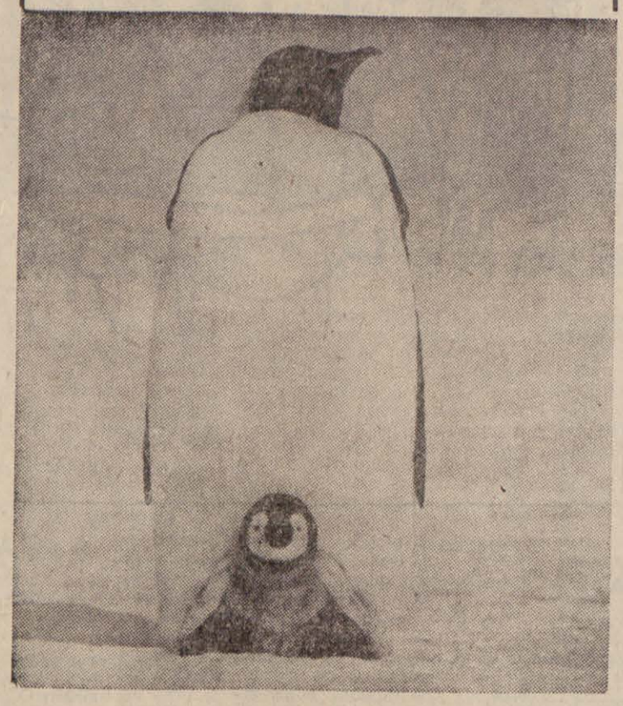

Izdaja in tiska Časopisno podjetje »DELO« v Ljubljani. — Glavni urednik Milan Pogačnik. Odgovorni urednik: Zoran Jerin. Uredništvo Ljubljana, Tomšičeva 3/II. p. p. 150—III. — Telefon 23—522 do 23—526. Prodajni oddelek: Ljubljana, Titova 1, telefon 21—832. Naročnina: celoletna 1.440 dinarjev, polletna 720 dinarjev, četrtletna 360 dinarjev, mesečna 120 dinarjev. Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova 1, telefon 21—896. — Številka žiro računa NB 600—11/1—167. — Rokopisov ne vračamo.

NAREDNIK ERIC CHARLES SMITH, ki je član posebne eskadrilje RAF za pomoč in raziskave, je nedavno dobil zelo cenjeno odlikovanje »George's Medal«. Narednik se je namreč posebno izkazal kot reševalec iz helikopterja. Na fotografiji ga vidimo, kako se s posebnim sedlom spušča na pomoč ponesrečenim pomorščakom.

EDEN IZMED ČLANOV ameriške ekspedicije na Antarktiko je dobil tudi precej nenavadno nalogo: zbral naj bi fotografsko dokumentacijo o »človeških navadah« pingvinov. Danes objavljamo eno izmed njegovih slik.

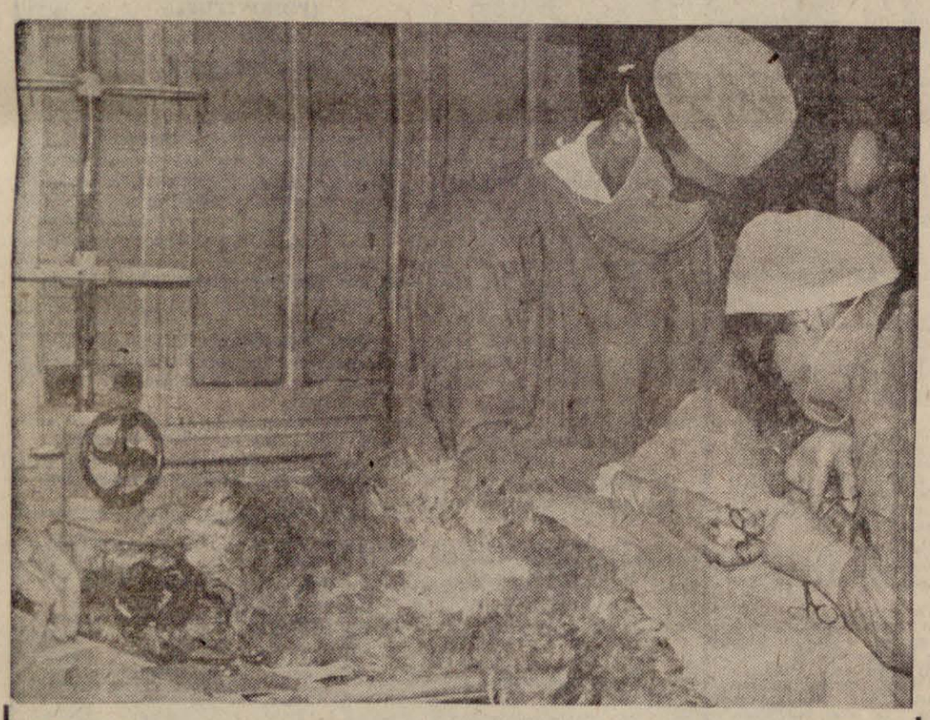
PARIŠKA »STRIPTEASETA« Sonia Silver bo mogoče kriva, da ne bodo francoski zdravniki nič kaj preveč radi delali kirurških posegov na njenih poklicnih tovarišicah. Sonia Silver je namreč tožila kirurga, ki ji je operiral slepič, da je »izvršil operacijo neestetsko«, da zaradi tega ne more več opravljati svojega poklica in da ji mora zato izplačati poldrug milijon odškodnine. In sodišče ji je dalo prav.

UPOKOJENI ameriški kapitan si je omislil posebno dihalno napravo za krajše sprehode pod vodo. Ko se sprehaja po dnu, dvigne odprto pločevinasto posodo nad vodno gladino, teža vode pa potem stiska zrak v zračni rezervoar, ki ga ima na hrbtu.

DVESTOČLANSKI rdečearmejski ansambel pevcev in plesalcev z velikim uspehom gostuje na svoji poti okrog sveta. Na fotografiji je moški pevski zbor proslavljenega ansambla, ki velja za enega najboljših na svetu, med predstavo v Royal Albert Hallu v Londonu.

FRANCOSKI VETERINAR MARRENAC je pobudnik posebne »pasje krvne banke«, katero so nedavno ustanovili pri veterinarski fakulteti v Parizu. Prostovoljnih krvodajalcev sicer ni, toda lastniki, ki pripeljejo svoje pse na odvzem krvi, so lahko prepričani, da bodo stekleničke s pasjo krvjo rešile življenje marsikateremu štirinožnemu človeškemu prijatelju.

PARIZ bo dobil še en muzej. Oboževalci Brigitte Bardot so namreč zbrali sredstva za poseben muzej, ki bo v celoti posvečen priljubljeni igralki. Muzej naj bi posredoval »vse o BB« in tako bodo v njem razstavljeni številni, precej pomanjkljivo oblečeni voščeni kipi, razne slike, fotografije, pa tudi deli obleke in razne druge drobnjarije, ki se jih je mogoče kdaj dotaknila igralka. Čeprav muzej še ni povsem urejen, so si ga že ogledali prvi obiskovalci, večinoma ljudje, ki so prispevali eksponate.

TAKO LETIJO člani najboljše angleške akrobatske skupine. Težavnostna stopnja te dovršene figure postane očitna, če povemo, da letijo reakcijski lovci tipa »lightning« ves čas s hitrostjo, ki je večja od hitrosti zvoka.

